R. V. R.
I 1077
284/17
Telje
700284 A

Introductio

Intreductio

Reghi iras, et kopott O Sörzenglen Czako.

Conuentus Szeczeniensis Ordinis
Fratrum Minorum Strictioris obs. refor. in
Ungaria et provinciae SS. Salvatoris.

46
18
368
46
828

18
15
90
18
270

AGENDARIVS.

LIBER CONTINENS RITVS ET CAEREMONIAS, QVIBVS IN ADMINISTRANdis Sacramentis, benedictionibus, & alijs quibusdam Ecclesiasticis functionibus, parochi, & alij curati, in Diœcesi & prouincia Strigonienſi vtuntur.

QVIBVS ADDITAE SVNT, LINGVA VERNACVLA, PIAE ET CAtholicæ aliquot exhortationes, ad eos, qui vtuntur Sacramentis, & qui eorum administrationi intersunt.

Complacentia & expensis, Reuerendissimi D. D. Ioannis Kuttassi, Episcopi Iaurienſis, ac per Hungariam Cancellarij: Elimatione uero & relectione Lucæ Peechi Fiscalis Eccles: Strigonienſis, secundario impressus.

TIRNAVIAE ANNO DOMINI
M. D. XCVI.

CATALOGVS
EORVM QVAE HOC LI-
BRO CONTINENTVR.

ORdo in baptizando seruandus. folio. 1.
Exhortatio ad circumstantes baptismum. 2.
Ritus baptizandi. 11.
Benedictio fontis in casu necessitatis. 31.
Benedictio & introductio mulieris in templum post partum. 33.
Exhortatio ad suscipiendum Sacramentum Confirmationis. 38.
Ordo & ritus coniungendi Sponsum & Sponsam in facie Ecclesiæ. 53.
Exhortatio ad Sponsum & Sponsam, aliosque circumstantes de Matrimonio. 55.
Alia exhortatio de eodem Matrimonio. 210.
Introductio nouæ nuptæ in templum post nuptias. 74.
Modus audiendæ confessionis pœnitentium. 76.
Breuis exhortatio ad synceram peccatorum Confessionem. 77.
Consolatio pœnitentis desperabundi. 105.
Reprehensio confessi & non satis contriti. 107.
De sigillo confessionis. 112.
Ritus absoluendi excommunicatos. 114.
Ritus distribuendi Sacramentũ Eucharistiæ. 118.

Exhortatio ad pie & religiose sumendam Eucharistiam. folio. 120.
Ritus inungendi infirmos sacro extremæ vnctionis oleo. 127.
Exhortatio ad infirmum consolatoria. Et vt extremæ vnctionis Sacramentum suscipiat. 128.
Ordo commendationis animæ. 141.
Ordo sepeliendi mortuos. 148.
Exhortatio ad eos, qui funeri intersunt. 150.
Benedictio aquæ cum sale mixtæ ad aspergendum populum. 158.
Benedictio pabuli. 162.
Benedictio vini. 167.
Benedictio trium munerum pretiosorum. 172.
Benedictio pomorum. 174.
Benedictio segetum. 176.
Benedictio noui panis. 189.
Benedictio nouæ vuæ. 190.
Benedictio herbarum. 191.
Benedictio nouæ domus. 192.
Benedictio peregrinorum. 194.
Modus denunciandi festa & ieiunia. 198.
Confessio generalis. 199.
Exhortatio de Matrimonio. 220.
Concio funebris. 219.

NICO-

NICOLAVS TELEGDINVS, EPISCOPVS QVINQVEECCLESIENSIS, ADMINIstrator in Spiritualibus Archiepiscopatus Strigoniensis, Sacræ Cæsareæ Regiæque Maiestatis Consiliarius, &c.

Parochis & alijs curatis Diœcesis & prouinciæ Strigoniensis, Salutem in Domino.

CVM IN ECCLEsia Dei, monente Apostolo, omnia honestè & secundum ordinem fieri debeant, maiores equidem nostros magnis præconiis & laudibus dignos esse dubitandum non est, qui certum modum ordinemque pulcherrimum, in Sacramentis, benedictionibus & ceremoniis ritè peragendis, aliis denique functionibus Ecclesiasticis legitimè exequendis, dispensatoribus mysteriorum Dei 1. Cor. 14.

præscripserunt: vt non solum in Catholicæ fidei professione pari animorum consensione populum erudirent, verùm etiam in externis cultibus & ritibus vnanimes in domo Domini, ad ædificationem multorum, se exhiberent.

Qua in re videntur illi quidem Dei optimi maximi admirandam prouidentiã singulariter imitati esse, expressisseque: Nam cum populum Iudaicum in peculium vnicum & hæreditatem propriam sibi vendicaret, ordinem quoque & ritum sacris operandi, holocausta et victimas offerendi, ipsumque colendi et inuocandi, sanctè ab omnibus obseruandum constituit. neque voluit quenquam pro libitu suo in cultu Diuino nouas fingere formas, sed intra cancellos cæremoniarum à se positos, sub pœna sempiternæ maledicti-

onis

onis quemlibet contineri, serio et vehementer præcepit.

Habent itaque omnes Ecclesiæ, habet et nostra Strigoniensis, mox, vt primum felicibus auspiciis fundata est, receptos, et ad hæc vsque tempora obseruatos, à Catholica vnione nequaquam dissidentes sacrorũ ritus. Quorum quidem eam partem, quæ rationẽ et formam Sacramenta administrandi, certas personas et res benedicendi, ac nonnulla alia, quæ propriè muneris sunt vestri continet, diligenter recognitam, et ad normam sacrorum canonum reuocatam, (additis vbi opus fuit pro simpliciorum eruditione, quibusdam instructionibus, et aliquot exhortationibus, quibus indocta plebs, vel de excellentia Sacramentorum, vel ad dignè ea suscipiendum, vel ad melioris vitæ fructum proferendum

admonetur) præsenti libello inscrtam, sub Agendarii nomine emittimus & vobis exhibemus.

Vos omnes & singulos in Domino monentes, ac quibus possumus, etiam in virtute salutaris obedientiæ committentes, vt ad præscriptum huius libelli vos accõmodetis, & regulas cæremoniarum in eo propositas sedulo obseruetis. Dignum enim est, vt aliæ huius Diœcesis & prouinciæ Ecclesiæ, earumque rectores, Strigoniensem Metropolitanam, veluti matrem & magistram sequantur, cum eaque in ritibus & cæremoniis sacris consentiant & conueniant. Valete in Domino, ac nostri in orationibus & sacrificiis vestris memores estote. Tirnauiæ 3 die Augusti, Anno Domini 1583.

ORDO

ORDO IN BAPTIZANDO SERVANDVS.

IN PRIMIS ubi baptizandum deferentes ante fores templi constiterint, Sacerdos sciscitetur, an fortè (necessitate ita flagitante) baptizatus fuerit.

Si compererit baptizatum esse, interroget diligenter, A quo? & an debita materia, aqua scilicet naturalis in eo baptizando sit adhibita, ac uerborum forma, hæc nimirum N. Ego te baptizo in nomine patris & filij & Spiritus sancti, sit seruata.

Quod si hæc rite peracta esse cognouerit, non rebaptizet infantem. Hoc est, neque aqua perfundat, neq; formam uerborum præscriptam proferat. Cathechismum tamen, exorcismos, unctiones & preces solitas, aliaq; omnia omissa, iuxta ritum baptizandi infra scriptum supplere non prætermittat.

Si uero dubitatur, an infans rite baptizatus sit, siue ex materiæ applicatione, siue ex uerborum prolatione dubitandi ratio oriatur, alijs omnibus eo modo ut sequitur seruatis, forma Baptismi cum conditione est proferenda, hoc pacto. N. Si non es baptizatus, ego te baptizo, In nomine patris, & filij, & Spiritus sancti.

Quod si nulla dubitandi ratio subest, sed omnino constat non esse infantem baptizatum, tunc absq; hæsitatione nullaq; conditione adiecta est baptizandus

Deinde quærat Sacerdos an infans sit mas, uel fœmina: Quot & qui sint futuri compatres. Neque plures admittat quam unum & unam ad summũm, aut unum uel unam tantum, contraria consuetudine non obstante. Plures enim secundum concilij Tridentini decreta admitti non possunt. Postea poterit ad circumstantes talem exhortationem habere.

Sess: 24. ca: 2. de reform: Matrimonij.

EXHORTATIO AD circumstantes.

CHristusban szerelmes atyamfiai: Tudgyatoc fejenként, hogy az Adamnac fiai mindnyaian bũnbe fogantatunc, es bũnbe szũletũnc à vilagra, es annac okáert termeszet szerent à sõtetségnec, es karhozatnac fiai vagyunc. Kit latuan à kegyes, es irgalmassággal beuelkedõ Vr Isten, az embereknec meg tisztulasokra rendelte, es szerzette az lelki vionuan szũletésnec szentséget, az az, à kereststéget, hogy annac altala à mi bũneinkbõl meg tisztulnanc, sõtetségnec, haragnac, õrdõgnec, karhozatnac, es az õrõc tũznec fiaiból, vilagossàgnac, kegelemnec, Istennec,

Psal: 50.

Ephes: 2.

Istennec, az ôrôc ęletnec es dichôsegnec fiaiua lennęnec. Kit à mi Vrunknac beszede bizonyęt, midôn az Euangel. stanal imigyen szol. Valaki hiend, es meg kerestelkedic iduôzûl. Annelkûl peniglen soha senki meg nem tistulhat, az Istennec fiai, es ôrôkôsi kôzze nem szamlaltathatic, sem à mennyei boldogsâgban reszes nem lehet. Mert igaz à mit à Christus mond, hogy valaki viztul, es szent lelektul vionnan nem szûletic, Istennec orszagâba be nem mehet. Marc: 16. Ioan: 3.

Ezeket ęrtuen sietsûc meg kerestelni à szent Haromsagnac neuebe è kis gyermechkęt, melyet az û szûleie nem regen hozot è vilagra, à termeszetnec szokot, es kôzônseges folyasa szerent, vegyuc be ûtet az annyaszentegyhaznac egyesegébe, szamlallyûc az Istennec fogadot fiaikôzze, es az Isten orszaganac iauaiba tegyûc reszesęt.

Kit midôn miuelûnc, minden egéb gondolatokat vessetec ki sziuetekbôl, gondolkodgyatoc, es elmelkedgyetec à szent kerestségnec ereięrûl, es hasznarul. Mely oly nagy, hogy midôn meg kerestelkedûnc oly igen megviulunc az eredet bûnbôl, hogy annac vtanna nem chac nekûnc nem tulaidonettatic, hanem vgan tellyesęggel el vetetic, es el tôrôltetic. Vgy anyéra, hog mikeppen Naaman à Iordan vizębe meg 4. Reg: 5.

fŏrŏduén, à pokloſságtul telyeſseggel meg tiſztula, es az ũ teſte oly eep es tiſzta leen mint egy gyermeknec teſte: azonkeppen mi à kereſztſségnec altala, à bũnnec ondoc es vtalatos poklosſagatul telyeſseggel meg tiſztulunc es meg ſzabadulunc. Megint, mikeppen Pharao az ũ ſeregéuel egétembe, valoba be merũlt es bele holt à vŏrŏs tengerbe, az Iſrael fiai peniglen az Aegiptusbelieknec inſegétul meg menekettenec, nem kũlŏmben az eredet bũn, amaz igaz vŏrŏs tengerbe, à Chriſtuſnac piros veréuel meg feſtetet kereſztségnec vizébe, igazan es valoba el merũl es el moſatic, mies attul vgyan letel ſzerent meg ſzabadulunc. Arrul mondá Micheas Propheta, hogy Iſten minden bũneinket à tengernec fenekere hagyittya.

Exod: 14.

Mich: 7.

Tudom hogy vannac è moſtani idŏben, kic azt tartyac, hogy az eredet bũn à meg kereſztelkedes vtanis meg marad az emberbe. De ezekfŏlŏtte igen teuelyegnec, es à kereſztségnec ereiet es haſznat tagadgac. Tahat vgy nem volna erŏſſeb à Chriſtus az ŏrdŏgnel, ha à bũnt à kit az ŏrdŏg valoba be hozot, valoba el nem vehetneie. Vai bizony erŏſſeb, mert à mint ũ maga bizoñſagot teſzen maga felŏl, meg gŏzte az ŏrdŏgŏt, es minden fegyuerit el vŏtte. Nem heiaba mondga ſzent Pal, hogy mikeppen

Luc: 11.

Rom: 5.

az

az eg̃ Adamnac engedetlensége altal ſokan bũnõſõc lettenec, azonkeppen az eg̃ igaz Chriſtũſnac engedelmeſsége altal ſokan igazac leſznec, es hog̃ à hol à bũn beuelkedet, felyeb beuelkedet à kegélem, hanem azert mondg̃a, miuel hog̃ valoba tiſztét minket iduõzetõnc à bũntũl, valoba igazet es valoba meg ſzentel. Ha à természet ſzerent valo viz midõn meg fõrõdũnc benne, el moſſa telyeſséggel à ſzennyet teſtũnkrũl, hog̃ hiheſſem èn azt, hog̃ à lelki fõrõdõ, letel ſzerent meg nem tiſztetana az mi lelkũnket? Hiſzem azert neuezi ſzent Pal vionnan ſzũletes fõrdõiénec az életnec igeiében à kereſztséget, miuel hog̃ telyeſséggel meg valtoztat, meg viet, meg moſs, meg tiſztet, meg eleuenét es más emberre, tudni illic, bũnõsbõl artatlanna teſzen minket. Minem oknekũl ſzõl imigyen Ezechielnel az Iſten. Ki õntõm tireiatoc à tiſzta vizet, es meg tiſztultoc minden fertelmeſsegtektũl. Nem heiaba hirdettette Zachariaſſal, hogy az vtolſo idõkben meg nilatkozot kutfõ leſzen Dauid hazanac, es Hieruſalembe lakozoknac, à bũnõſnec es à fõrtelmeſnec meg moſogataſara. Dauid ſem hazud, mikor imezt mondgya az Iſtennec. Moſs meg engemet es à honal inkab meg feiéredem.

Epheſ: 5.

Ezech: 36.

Zach: 13.

Pſal: 50.

A bizoñ dolog hog̃ à kit Chriſtus meg

mosſ, azſzinten feier, tiſta, igaz es ſzent leſzen: vg̃ annęra hog̃ ha à kereſtsegnec fel vetele vtan, azonnal, minec elõtte vionnan bũnnel magat meg fertezteti meg halna, menten meny orſzagba menne. Mert mikeppen Chriſtus ottan hogy meg kereſtelkedęc, nyitua lata à mennyet, es az attya Iſtennec imillyen ſzauát hallá Ez ęn ſzerelmes fiam, kibe nekem keduem tõlt, azonkeppen valamely oraba az ember meg kereſtelkedic, ottan à meny neki meg nyilatkozic, es Iſten fiaua leſzen.

Math: 3. Mar: 1.

Két reſze vagon peniglen à kereſtségnec, az ige, es az kilsõ allat. Ezekbõl vg̃ mint reſzeibõl vagon à kereſtség. Mert mihelyen az ige à kilsõ allathoz iarul, ottan abbol ſzentség leſzen. Az ige az, à mit az Eghazi ſzolga mond mikor kereſtel. En tegedet kereſtellec attyanac, fiunac, es ſzent leleknec neueben. A kilsõ allat à viz, mellyel à kereſtelkedõ embernec teſte mosſattatic.

Aug:

De ezec mellet, az Apoſtoloknac ideiçtũl fogua mind eddig, ſoc ſzęp ſzertataſokcal ſzoktanac à kereſtyenec ennec è ſzentsegnec ſzolgalatasaba élni, mellyeket én à ti haſznatokra rõuideden meg akaroc magyarazni.

Leg elõſzõr à kit meg kel kereſtelnũnc nem mindiaraſt bochattyuc be à ſzenteghazban, hanem

nem az aito elŏt allatyuc meg. Auegre hoǵ azok nac à kic ott vannac eſszekbe iuſson, hoǵ à hiueknec eggéſſegeből ki rekeſztetet az eredet bűnnec miatta, es azt keuannyá, hoǵ, à kereſztſęg altal, mely az hiuec gyulekezetinec aitaia, az Anyaſzenseghazba be veteſſęc,

Annac vtanna neuu adatic neki, mert à kic à keresztſéget fel veſzic, azoc Iſten fiainac neuezetnec, es az életnec kŏnyuebe neuec ſzerent be iratnac.

Touaba á pap á keresztelkedŏ emberre reia leeh, parachol az ŏrdŏgnec es kemeny beſzedekcel fenyegeti ŭtet, hog ki mennyen belŏlle, heltis adǵon à ſz: lelcknec, es az igaz elŏ Iſtennec tiſzteſséget tegen. Ezeknec altala azt ielentuén, hoǵ az eredet bűnnec miatta, az ember az ŏrdŏgnec hatalmaba eſet volt vǵan, de megint à kereſtség altal ki vetetic, es meg ſzabadul annac birtokabol. Mert az erŏs fegueres à Satan, è vilagnac feiedelme, meg gŏzetet az erŏſſebtŭl, es az Iſten ſzaiánac lelketŭl ki ŭzettetic. *Luc. 11. Iob: 12. 2. Theſ: 2.*

Megint à pap à kereſtelkedŏ ſzemelnec homlokara es mellyere, à ſzent kereſtnec ielęt veti, két okbol. Elŏſzer azert, hoǵ meg ielenche, hoǵ à Chriſtus kereſtęt, es kenſzenuedęſet niluan, es retteges nelkŭl kel annac vallani, es mindenkor ſziuebe viſelni, à ki à kereſtſęget

fel veszi. Masodszor, hog tudgya mikeppen az Istennec oltalma ala vetetic, es az Isten angyalatul, az ördöklö angal ellen meg iegeztetic, à vegre hog à gözedelmes Christusnac iele es zaszloia alat szüntelen viteszkedgec.

Az So peniglen kit à szaiaba teszen az eghazi szolga, à mennyei bölcheséget iegzi es azt adga eleibe, hog Istennec segetségéuel minden bünnec es gonosz keuansagnac rothadasàtul oltalmazni kel magat, es innec toua az ü életét lelki soual, az az, Isteni felelemmel, bölcheseggel, io gondolatokcal, beszedekcel, es chelekedetekcel kelletic meg ekeseteni.

Ezeknec vtanna, nyallal es sarral illetuén annac à ki kereszteikedic füleit es orrát, à pap ezt mondga neki. Epheta, az az, nyliatkozzal meg. Es effele chelekedetinec altala azt ielenti, hog vgan azont miueli Christus à kereszteikedö emberneclelkébe, à mit eg siket es néma emberrel chelekedéc, mikor viait füleibe bochatuan, nyalaual nyeluét illetuén, es azon igét monduán, meg nyilatkoztata füleit, es meg oda nyeluénec kötelét, vg hog szepen szollana. Mert mies az Isteni dolgokba, vakoc, némac, es siketec vagunc. De à mi vrunc à kereststég altal meg vilagosettya szemeinket hog érchüc, meg nyit-

Marc: 7.

tya

tya fůleinket hoǵ halgaſsuc, meg ereſzti nyeluůnket hoǵ beſzellyuc az ů ſzent igeiet.

Immaron, à kereſtelkedő ember ellene mond őrdögnec, minden pompainac, es chelekedetinec, es vallya hoǵ hiſzen az atyába, fiuba, es ſzent lelec Iſtenbe. Mert azert kereſtelkedic meg, hoǵ tellyes ęletébe ſoha az őrdőgnec ne ſzolgallyon, hanem az Iſtennec akarattya ſzerent ęllyen, es az igaz hitet eppen foǵatkozas nelkůl meg tarcha, es vallya.

Be vitetic oſzton à ſzenteǵhazba, holot à kereſt viz főlőt, à mellye, es à két lapiczkaia kőzi, ſzent olaial meg kenetic. Mely kenetes azt ielenti, hoǵ à ki meg kereſtelkedic, vitezzé, es bainakca leſzen, à vegre hoǵ tuſakodǵec, es vitezkedǵec az lelki ellenségec ellen. Touaba hoǵ mikeppen az emberec, vallokon ſzoktac terhet viſelni, azonkeppen ezis viſellye à Chriſtuſnac igaiát, es holtig ſoha meg ne ſzůnnyec az io chelekedeteknec munkaiátul.

A vizbe valo be meretés, iegyzi à bůnnec halalát, es el temetteteſet: A vizből valo ki vętetés, à bůnnec halalabol valo fel tamadáſt. Hoǵ mikeppen Adamba mindnyaian meg holtunc volt, azonkeppen à Chriſtusban meg eleuenedůnc. Kiuel eǵgyůt el temettettůnc à halalba, hogy mikeppen, ů fel tamadot hallottaibol az 1. Cor: 15.

atyanac dichőſege altal, azonkeppen mies az ęletnec vyſagába iariunc.

Minec vtanna peniglen az ember meg kereſteltetet à vízben, leg ottan à feiénec teteie, à ſzent Chryſmaual, auagy kenettel meg kenettetic. Mely ſzertartas altal azt ielenttyűc, hogy minden kereſtyennec à Chriſtus feie, es hogy annac tagaiual annéra eggyeſsedet, es egy teſte lőt, hogy immaron réſzes nem chac minden iauaiba, hanem még neuebenis. Mert mikeppen à mi vrunc az lelki kenettűl, à ſzent leleknec benne lakozo tellyes voltátul Chriſtuſnac, az az, meg kenetetnec neueztetet, azonkeppen mi ű tűle, mondom à Chriſtuſtul, Chriſtianuſoknac, auagy (hogy Magarul ſzollyac) kereſtyeneknec hiuattatunc.

Ezeknec főlőtte, feiérbe őltőztetic az, à ki meg kereſtelkedet, auagy chac valami feiér ruha tętetic feiére. Nem egébért, hanem hogy à feiér őltőzet reia emlekeztеſſen minket, hogy à kereſtségben meg adatic amaz artatlanſagnac tiſzta ruhaia, mellyet az első ſzűleinkbe el veſztetűnc volt. Kit tartozunc tellyes ęletűnkbe à ſzent Leleknec altala meg őrzeni, es itelet napian abba menni az őrőc bironac itęlő ſzeki eleibe.

Vege-

Vegezetre égő gértya adatic kezébe. Hog az ű világoſsága mindenkoron vgy világoſskodgec az emberec előt, hogy az atya Iſten dicherteſsec, ſ-magaſztaltaſséc az ű io chelekedetiből. Mathi 5.

Ezeket akaram ti előtőkbe adni à kereſtſségnec ereiçről, ceremoniairől, es ſzertartaſirul. Hogy megerchetec, es eſzetekbe tarchatoc, mit chelekedic Iſten emberbe ez iduőſſeges fődőnec altala. Ier kereſtellyűc meg immar à gyermeket.

His ita actis, baptizetur infans eo ordine & ritu qui ſequitur. Videtur autem expedire, ut interrogationes, & reſponſiones fiant lingua uulgari. Et ideo nos quoque non Latino tantum, ſed noſtro etiam ſermone eas hic ſubijcimus.

RITVS BAPTIZANDI.

Sacerdos inprimis interroget infantem. Quis vocaris? Ki neued? Reſpondeant compatres pro infante, quod etiam in ſequentibus obſeruandum eſt. Ioannes, vel Catherina, vel N. Ianos, vag Katalin, vag N.

Rursus interroget consequenter sacerdos & compatres respondeant. Abrenuntias Sathanæ? Ellene mondaſze az ördögnec? ℟. Abrenuncio. Ellene mondoc.

Et omnibus operibus eius? Ellene mondaſze minden chelekedetinec? ℟ Abrenuncio. Ellene mondoc.

Et omnibus pompis eius? Ellene mondaſze minden pompainac? ℟. Abrenuncio. Ellene mondoc.

Credis in Deum patrem omnipotentem creatorem cœli & terræ? Hiſze az eg mindenhato atya Iſtenbe, menynec es földnec teremtöiebe. ℟. Credo. Hiſzec.

Credis in Ieſum Chriſtum Filium eius vnicũ, dominum noſtrum natum & paſſum. Hiſze Ieſus Chriſtusba ũ egy ſiaba mi vrunkba, ki è vilagra ſzũletet, es ként halalt ſzenuedet? ℟. Credo. Hiſzec.

Credis in Spiritum Sanctum, Sanctam Eccleſiam Catholicam, ſanctorũ communionem, remiſsionem peccatorum, carnis reſurrectionem, & vitam æternam poſt mortem? Hiſze ſzent Lelekbe, közönséges kereſtyen Anyaſzentegyhazat, ſzenteknec eggyeſséget, bũneinknec bochanattyat, teſtünknec fel tamadaſat, es holtunc vtan az örök életet? ℟. Credo. Hiſzem.

Deinde

Deinde insufflet sacerdos in faciem baptizandi, vel baptizandæ dicens: Exi ab eo (si vir) vel, ab ea (si fœmina fuerit.) Sathana, da honorem Deo viuo & vero. Exi immude Spiritus, da honorem Iesu Christo filio eius. Fuge & da locum Spiritui Sancto paraclito.

Mox pollice dextræ manus faciat crucem in fronte baptizandi, vel baptizandæ & dicat. Signum Sanctæ crucis domini nostri in frontem tuam pono. ✠ Similiter faciat crucem in pectore eius dicens. Signum Saluatoris nostri Iesu Christi in pectus tuum pono. ✠ Postea denuo faciat crucem ad frontem & pectus inquiens Accipe signum Sanctæ crucis tam in fronte ✠ quam in pectore ✠ sume fidem cœlestium præceptorum. Talis esto moribus, vt templum Dei iam esse possis, ingredienscp ecclesiam Dei euasisse te laqueos mortis agnosce. Horresce idola, respue simulachra, cole Deum patrem omnipotentē, & Iesum Christum filium eius. Qui cum eodem patre & Spiritu Sancto viuit & regnat Deus in secula seculorum Amen.

Deinde sequentes legantur orationes: Super masculos.

Oremus.

OMnipotens sempiterne DEVS, pater domini nostri Iesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum N. quem ad rudimenta fidei vocare dignatus es, omnem cæcitatem cordis ab eo expelle, disrumpe omnes laqueos sathanæ, quibus fuerat colligatus. Aperi ei domine ianuam pietatis tuæ, vt signo sapientiæ tuæ imbutus, omnium cupiditatum fetoribus carcat, & ad suauem odorem præceptorum tuorum lętus tibi in Ecclesia tua deseruiat, & proficiat de die in diem, vt idoneus efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui percepta medicina. Per eundem Christum dominum nostrum.

Oremus.

PReces nostras quęsumus Domine clementer exaudi, & hunc electū tuum N. crucis Dominicæ cuius impressione eum signamus ✠ (ponendo crucem in eius frontem) virtute custodi, vt magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta seruans, per custodiam mandatorum tuorum, ad regenerationis gloriam peruenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Super fœminas autem sic.

Oremus.

OMnipotens sempiterne DEVS, pater domini nostri Iesu Christi, respicere dignare super

per hanc famulam tuam N. quam ad rudimenta fidei vocare dignatus es, omnem cæcitatem cordis ab ea expelle, disrumpe omnes laqueos Sathanæ, quibus fuerat colligata. Aperi ei domine ianuam pietatis tuæ vt signo sapientiæ tuæ imbuta, omnium cupiditatum fetoribus careat, & ad suauem odorem præceptorum tuorum læta tibi in Ecclesia tua deseruiat, & proficiat de die in diem, vt idonea efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui percepta medicina. Per eundem Christum dominum nostrum. Amen.

Oremus.

PReces nostras quæsumus Domine clementer exaudi, & hanc electam tuam N. crucis Dominicæ, cuius impressione eam signamus ✠ (ponendo crucem in eius fronte) virtute custodi, vt magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta seruans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam peruenire mereatur. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Quod si sal benedictum in promptu non habetur, benedicatur hoc modo.

EXorciso te creatura salis, in nomine Dei patris omnipotentis ✠ & in charitate domini nostri Iesu Christi ✠ & in virtute Spiritus San-

cti ✠ Exorciſo te per Deum ✠ viuum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ Sanctum, per Deum qui te ad tutelam humani generis procreauit, & populo venienti ad credulitatem, per ſeruos ſuos conſecrari præcepit, in nomine Sanctæ Trinitatis efficiaris ſalutare Sacramentum, ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te domine Deus noſter, vt hanc creaturam ſalis ſanctificando Sanctificés ✠ benedicendo benedícas ✠ vt fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in viſceribus eorum, in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſeculum per ignem, Amen.

Oremus.

BEnedic omnipotens Deus hanc creaturam ſalis tua benedictione cæleſti, in nomine domini noſtri ✠ Ieſu Chriſti, & in virtute Spiritus ✠ Sancti, ad effugandum inimicum, quam ſanctificando ſanctifices ✠ benedicendo benedicas, ✠ fiatq; omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in viſceribus ſumentium, in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti. Qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſeculum per ignem.

Poſtea

Postea sacerdos accipiat modicum salis benedicti, & ponat in os baptizandi, vel baptizandæ dicendo.

N. Accipe salem sapientiæ, sitq; dominus tibi propitius in vitam æternam, Amen.

Exhibito sale, si baptizandus masculus fuerit, prosequatur sacerdos sequentes orationes hoc modo.

Oremus.

DEVS patrum nostrorum, DEVS vniuersæ cõditor creaturæ, te suplices exoramus, vt hunc famulum tuum, N. respicere digneris propitius, & hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cibo repleatur cœlesti, quatenus semper sit Domine Spiritus feruens, spe gaudens, tuo nomini seruiens: perduc eum ad nouæ regenerationis lauacrum, vt cum fidelibus tuis promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum &c.

DEVS Abraham, DEVS Isaac, DEVS Iacob, DEVS qui Moisi famulo tuo in monte Sinai apparuisti, & filios Israel de terra Aegipti, eduxisti, deputans eis angelum pietatis tuæ, qui custodiret eos die ac nocte: te quæsumus Domine, vt mittere digneris Sanctũ angelum tuum

qui similiter custodiat, & hunc famulum tuum, N. & perducat eum ad gratiam baptismi tui, per Christum dominum nostrum, Amen.

Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem DEO viuo, & vero, da honorem Iesu Christo filio eius, & Spiritui Sancto paraclito, vt recedas ab hoc famulo Dei N. quia istum sibi DEVS & dominus noster Iesus Christus ad suam sanctam gratiam, & benedictionem, fontemque baptismatis vocare dignatus est, & hoc signum sanctæ crucis, quod nos fronti + eius damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

DEVS immortale presidium omnium postulantium, liberatio supplicium, pax rogantium, vita credentium, resurrectio mortuorum, te inuoco domine super hunc famulum tuum N. qui baptismi tui donum petens, æternam consequi gratiam spiritali regeneratione desiderat, accipe eum Domine: Et quia dignatus es dicere: Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Petenti itaque

que præmium porrige, & ianuam pande pulsanti, vt æternam cælestis lauacri benedictionem consecutus, promissa tui muneris regna percipiat. Qui viuis & regnas in secula seculorum. Amen.

Exorciso te immunde spiritus, in nomine patris, ✠ & filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti, vt exeas & recedas ab hoc famulo Dei, N. Ipse enim tibi imperat maledicte atque damnate, qui cæco nato oculos aperuit, & quatriduanum Lazarum de monumento suscitauit. Qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem, Amen.

Deinde repetatur. Ergo maledicte Diabole. Vt supra.

Oremus.

Aeternam ac mitissimam pietatem tuam deprecor domine sancte pater omnipotens æterne DEVS, luminis & veritatis auctor, vt super hunc famulum tuum, N. benedictionem ✠ infundas, & digneris eum illuminare lumine intelligentiæ tuæ, munda eum & sanctifica, da ei scientiam veram, vt dignus efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui, teneat firmam spem, & consilium rectum, doctri-

nam Sanctam, vt aptus sit ad percipiendum gratiam baptismi tui. Per eum qui venturus est iudicare, viuos & mortuos, & seculum per ignem. Amen.

Audi maledicte Sathana adiuratus per nomen æterni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi filij eius, & cum tua victus inuidia tremens, gemensque discede, nihil tibi sit commune cum seruo DEI N. iam cœlestia cogitante, renunciaturo tibi ac seculo tuo, & beata immortalitate victuro. Da igitur honorem aduenienti Spiritui Sancto, qui ex summa cœli arce descendens, perturbatis fraudibus tuis, diuino fonte purgatum pectus, id est Sanctificatum Deo templum, & habitaculum perficiat, vt ab omnibus penitus noxijs præteritorum criminum liberatus hic seruus DEI N. gratias perenni DEO referat semper, & benedicat nomen eius Sanctum in secula seculorum, Amen.

Si vero fuerit fœmina hæ dicantur Orationes.

Oremus.

DEVS cœli, DEVS terræ, DEVS angelorum, DEVS archangelorum, DEVS prophetarum, DEVS apostolorum, DEVS martyrum, DEVS confessorum, DEVS virginum,

DEVS

DEVS omnium bene viuentium, DEVS cui omnis lingua confitetur, & omne genu flectitur, cæleſtium, terreſtriũ & infernorũ, te inuoco domine ſuper hanc famulam tuam, N. vt perducere eam digneris ad gratiam baptiſmi tui. Per Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

Oremus.

DEVS Abraham, DEVS Iſaac, DEVS Iacob, DEVS qui Moiſi famulo tuo in monte Sinai apparuiſti, & filios iſrael de terra Aegypti eduxiſti, deputans eis angelum pietatis tuæ, qui cuſtodiret eos die ac nocte, te quæſumus domine, vt mittere digneris Sanctum angelum tuum, qui ſimiliter cuſtodiat & hanc famulam tuam, N. & perducat eam ad gratiam baptiſmi tui, Per Chriſtum dominum &c.

Ergo maledicte Diabole, recognoſce ſententiam tuam, & da honorem Deo viuo & vero, da honorem Ieſu Chriſto filio eius, & Spiritui Sancto paraclito, vt recedas ab hac famula DEI N quia iſtam ſibi DEVS & dominus noſter Ieſus Chriſtus ad ſuam ſanctam gratiam & benedictionẽ, fontemque baptiſmatis vocare dignatus eſt, & hoc ſignum ſanctæ crucis quod nos fronti ✠ eius damus, tu maledicte diabole nun-

quam audeas violare. Per eundem Christum dominum nostrum, Amen.

Exorciso te immunde spiritus, in nomine patris, ✠ & filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti, vt exeas & recedas ab hac famula DEI, N. Ipse enim tibi imperat maledicte, damnate atque damnande, qui pedibus super mare ambulauit, & Petro mergenti dexteram porrexit. Qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem, Amen.

Repetatur. Ergo maledicte.
Vt supra.

Oremus.

Aeternam ac mitissimam pietatem tuam deprecor domine sancte pater omnipotens æterne DEVS, luminis & veritatis auctor, vt super hanc famulam tuam, N. benedictionem ✠ infundas, & digneris eam illuminare lumine intelligentiæ tuæ, munda eam & sanctifica, da ei scientiam veram, vt digna efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, vt apta sit ad percipiendum gratiam baptismi tui. Per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem.

Audi

AUdi maledicte sathana adiuratus per nomen æterni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi filij eius, & cum tua victus inuidia tremens, gemensque discede, nihil tibi sit commune cum serua Dei, N. iam cœlestia cogitante, renunciatura tibi ac seculo tuo, & beata immortalitate victura. Da igitur honorem aduenienti spiritui Sancto, qui ex summa cœli arce descendens, perturbatis fraudibus tuis, diuino fonte purgatum pectus, ideſt sanctificatum DEO templum, & habitaculum perficiat, vt ab omnibus penitus noxijs præteritorum criminum liberata hæc serua Dei, N. gratias perenni Deo referat semper, & benedicat nomen eius Sanctum in secula seculorum, Amen.

Orationibus supra scriptis finitis, legat sacrdos sequens Euangelium.

DOminus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

SEquentia Sancti Euangelij secundum Matthæum. ℟. GLoria tibi domine.

IN illo tempore. Oblati sunt Iesu paruuli vt manus eis imponeret, & oraret, discipuli autem

increpabant eos. Iesus verò ait illis: Sinite paruulos, & nolite eos prohibere venire ad me: talium est enim regnum cœlorum. Et cum imposuisset eis manus abijt inde.

Post Euangelium sacerdos & circumstantes flexis genibus orent. Pater noster &c. Aue Maria, &c. Credo, &c.

Deinde ponat sacerdos manum dextram super caput infantis & dicat. Nec te lateat Sathana imminere tibi pœnas, imminere tibi tormenta, imminere tibi diem iudicij, diem supplicij sempiterni, diem, qui venturus est velut clibanus ardens, in quo tibi atq; vniuersis angelis tuis erit præparatus interitus sempiternus. Ideo pro tua nequitia damnate atq; damnande, da honorem DEO viuo & vero, da honorem Iesu Christo filio eius, & Spiritui Sancto paraclito. In cuius nomine atque virtute, præcipio tibi quicunque es spiritus immunde, vt exeas & recedas (si mas est) ab hoc famulo DEI, N quem (si autem fœmina) ab hac famula Dei, N. quam hodie idem DEVS & dominus noster Iesus Christus ad suam Sanctam gratiam atq; benedictionem, fontemq; baptismatis vocare dignatus est, vt fiat ei templum per aquam regenerationis in remissionem omnium peccatorum, in nomine Domini nostri Iesu Chri-

Christi. Qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem. Amen.

Quibus expletis, sacerdos spuat in terram, & accipiat cum pollice dextræ manus, modicum de luto ex sputo, & puluere facto, & prius tangat dextram aurem infantis, dicens. Epheta, quod est adaperire. Deinde nares, inquiens. In odorem suauitatis. Postremo sinistram aurem dicendo. Tu autem maledicte diabole effugare, appropinquabit enim iudicium Dei.

Postea baptizandus, vel baptizanda, introducatur in Ecclesiam dicente sacerdote.

Ingredere in templum Dei, sine impedimento sathanæ, vt habeas vitam æternam, & viuas in secula seculorum. Amen. Et benedictio Dei patris ✠ omnipotentis, & filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti descendat super te, & maneat semper.

Vbi autem peruentum fuerit ad baptisterium, nudetur infans: & si mas est, compater: si fœmina, commater, recipiat eum in manus suas, & teneat versa facie ad orientem, alter autem siue compater, siue commater (si adest) ponat digitos super caput illius. Tuncque sacerdos interroget infantem, & susceptores eius respondeant pro ipso, hoc modo.

Abrenuncias sathanæ? Ellene mondaſze az ördögnec? Abrenuncio: Ellene mondoc.

Et omnibus operibus eius? Ellene mondaſze minden chelekedetinec? ℟. Abrenuncio. Ellene mondoc.

Et omnibus pômpis eius? Ellene mondaſze minden pompainac? ℟. Abrenuncio. Ellene mondoc.

Hinc ſacerdos intingens pollicem in oleum ſanctum, faciat cum eo crucem in pectore, & inter ſcapulas infantis dicens. N. Ego te linio oleo ſalutis in pectore ✠ & inter ſcapulas, ✠ in Chriſto Ieſu domino noſtro in vitam æternam, Amen.

Et rurſus interroget. Credis in DEVM patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ? Hiſze az egy mindenhato attya Iſtenbe, menynec es fôldnec teremptôiebe? ℟. Credo. Hiſzec.

Credis in Ieſum Chriſtum filium eius vnicum, dominũ noſtrum, natum & paſsum. Hiſze Ieſus Chriſtusba ũ egy fiaba, mi vrunkba, ki è vilagra ſzũletet, es kènt, halalt ſzenuedet? ℟. Credo. Hiſzec.

Credis in Spiritum Sanctum, Sanctam eccleſiam Catholicam, ſanctorum communionem, remiſsionem peccatorum, carnis reſurrectionem, & vitam æternam poſt mortem? Hiſze ſzent Lelekbe, kôzônſeges kereſtyen Anyaſzentegyhaz-

t,

hazat, ſzenteknec eggyeſeget, bűneinknec bochanatyat, teſtűnknec fel tamadaſat, es holtunc vtan az örök életet? R. Credo. Hiſzem.

Deinde interroget. N. Vis baptizari? N. Akarſze kereſztelkedni? R. Volo. Akaroc.

Iam que baptizet puerum, ter fundens ambabus manibus aquam ſuper caput eius, & dicens. N. Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & Spiritus Sancti.

Deinde intingat pollicem dextrum ſacerdos in Chriſma, & iungat verticem baptizati crucem faciendo, & dicat. DEVS omnipotens, pater domini noſtri Ieſu Chriſti, qui te regenerauit ex aqua & Spiritu Sancto, quique dedit tibi remiſsionem omnium peccatorum. Ipſe te liniat Chriſmate ſalutis in Chriſto Ieſu domino noſtro, in vitam æternam, Amen.

Poſtea ponat linteum, vel veſtem candidam ſuper caput eius dicens.

Accipe veſtem candidam, ſanctam & immaculatam, quam perferas ante tribunal domini noſtri Ieſu Chriſti, vt habeas vitam æternam, Amen.

Poſtremo det candelam ardentem in dextram manum baptizati inquiens.

Accipe lampadem ardentem irreprehensibilem, & custodi baptismum tuum, vt cum dominus ad nuptias venerit, possis ei occurrere, vna cum omnibus sanctis in aula cœlesti, habeasque vitam æternam, & viuas in secula seculorum, Amen. Pax tecum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Vltimo legat (si placet) super baptizatum sequens Euangelium.

DOminus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Initium sancti Euangelij secundum Ioannem. ℟. Gloria tibi domine.

In principio erat verbum, & verbum erat apud DEVM, & DEVS erat verbum, hoc erat in principio apud DEVM. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat, & vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non cõprehenderunt. Fuit homo missus à DEO, cui nomen erat Ioannes: hic venit in testimonium vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illũ. Non erat ille lux, sed vt testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quę illuminat omnem hominem venientẽ in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. In propria

pria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios DEI fieri, his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex DEO nati sunt. Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre, plenum gratia & veritate.

Poterit sacerdos omnibus aliis iam rite peractis ad compatres haec verba facere.

Szerelmes atyamfiai, adgunc halat az vr Isteñec hogy ezt à mi fiunkat, à pokolbeli ördögnec rabsagábol meg szabadetuan, kegelmebe fogatta, es az ũ gonoruseges igaiaba be fogta. Miuel hogy peniglen, ti ũ neki lelki szülei vattoc, ha az vrIsten addig elteti ũtet, hogy okosságа, es értelme kezd lenni, et testi szülei meg halnanac, auagy ha elnenekis, de sem azoc, sem attyafiai erre gondot nẽ viselnenec, ti tartoztoc à gyermeket à mi atyankra, Iduözleg Mariara, az hitnec agazatira, es à tiz parancholatra meg tanetani. Añac fölötte Isteni félelemre, aietatosságra, minden iora, es iam borsagra oktatni, es igazgatni. Kit hogy meg miuellyetec, sziuem szerent kérlec, es intlec titeket.

His dictis, compatrum seu patrinorum nomina in librum ad hoc destinatum referat.

CAVTELÆ QVÆDAM in baptizandis obseruandæ.

SI *baptizando mortis periculum impendere uiderit sacerdos, aliis cæremonijs omissis, baptizet eum quam primum perfundens aqua, & uerba formalia proferens.* N. *Ego te baptizo &c. Sed si superuixerit ea quæ omissa fuerunt metu mortis, diligenter post baptismum statim peragat.*

Si de vita baptizandi aliqua erit dubitatio, baptizetur conditionaliter hoc modo. N. Si tu viuis. Ego te baptizo &c.

Infans in vtero matris, totus existens, etiam matre in mortis periculo constituta, nullo modo baptizari debet. Propterea quòd qui natus non est, ex aqua & spiritu, renasci non potest.

Quod si mater mortua fuerit, viuente in vtero infante, scindi debet vterus mortuæ, ac infans extrahi, & baptizari.

Si autem matre, aut infante ipso periclitante, non totum corpus infantis, sed caput solum, in quo omnes sensus fundantur ac residen, ex vtero egrediatur, debet baptizari, nec postea si eum perfecte nasci contigerit rebaptizari.

Alia etiam quacunque parte corporis egressa, si

sa, si huiusmodi periculum imminet, baptismus ei conferri debet. Quia tamen in nullo alio membro integritas sensuum ita viget, vt in capite, in hoc casu, si postea infans perfectè nascatur, tutius est secundum quorundam probabilem opinionem, eum baptizare conditionaliter hoc pacto. N. Si non es baptizatus, ego te baptizo, &c.

Vbi nullum imminet periculum, semper expectandum est, vt infans totus nascatur.

BENEDICTIO FONTIS
in casu necessitatis

SI fontem benedictum non habet sacerdos, benedicat hoc modo.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini.

℟. Qui fecit cœlum & terram.

℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

EXaudi nos quæsumus omnipotens DEVS, & in huius aquæ substantiam, tuã immisce virtutem, vt abluendus per eam, & sanitatem simul & vitam mereatur accipere æternam, per Christum dominum nostrum, Amen.

Exorciso te creatura aquæ in nomine Dei patris ✠ omnipotentis, & in charitate domini nostri Iesu ✠ Christi filij eius, & in virtute Spiritus ✠ Sancti: omnis virtus aduersarij, omnis incursio sathanæ, omnis phantasia dæmonum, eradicare, & effugare ab hac creatura aquæ, vt fiat fons aquæ salientis in vitam æternam, & qui ex ea baptizatus fuerit, fiat templum DEI viui, & Spiritus Sanctus habitet in eo, in remissionem omnium peccatorum. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Tunc sacerdos misceat sacrum oleum, si habet, cum aqua, ad modum crucis infundens & dicens. Fæcundetur & sanctificetur ✠ fons iste renascentibus ex eo in vitam æternam. Amen.

Similiter & Sanctum Chrisma, si adest, infundens per modum crucis dicat. Per infusionem Chrismatis in nomine patris ✠ & filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti, fiat fons aquæ salientis in vitam æternam. Amen.

BENE.

BENEDICTIO ET INtroductio mulieris in ecclesiam post partum.

VM mulier post partum ad ecclesiam se contulerit gratias Deo actura, priusquam ingrediatur, expectet sacerdotem præ foribus ecclesiæ, ut ab eo benedictionem accipiat. Vbi sacerdos superpellicio & stola indutus benedicat eam, infra scriptos psalmos, & preces recitans.

Psalmi.

DEVS misereatur nostri, & benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri.

Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi DEVS, confiteantur tibi populi omnes. Lætentur & exultent gentes quoniam iudicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi DEVS, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Benedicta nos DEVS, DEVS noster, benedicat nos DEVS, & metuant eum omnes fines terræ. Gloria patri & filio, & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

BEati omnes qui timent dominum, qui ambulant in vijs eius. Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur homo, qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Syon & videas bona Hierusalem, omnibus diebus vitæ tuæ. Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel. Gloria patri, & filio, &c.

Kirie eleison. Christe eleison. Kirie eleison.

Pater noster, &c. Aue Maria &c.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Suscepimus DEVS misericordiam tuam.
℟. In medio templi tui.
℣. Saluam fac ancillam tuam.
℟. DEVS meus sperantem in te.
℣. Esto ei domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Mitte ei domine auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere eam.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Dominus

Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEVS qui per Moisen famulum tuum, Israeliticæ plebi mandasti, vt mulier quæ susceptο semine filium pareret, quadraginta diebus se ab ingressu templi sequestraret, dignare domine hanc famulam tuam ab omni inquinamento peccati mundare, quatenus in operibus mandatorum tuorum, in corpore mundato, & mente syncera, sinum matris ecclesiæ mereatur introire, & hostias pacificas pro suis delictis offerre. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

OMnipotens sempiterne DEVS, & pater domini nostri Iesu Christi, qui tuum vnigenitum, vna cum matre sua semper virgini Maria, post quadraginta dierum spacium in templo præsentasti, benedicere ✠ digneris hanc famulam tuam post partum, & concede propitius, vt sicut eam per nostrum officium, templum istud terrenum introducimus, sic post finem vitæ præsentis templum cœleste mereatur introire. Per eum

qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem, Amen.

Deinde extrema parte stolæ in manum mulieris data, eam introducat in templum dicens

Ingredere in domum DEI benedicta, & adora filium virginis, qui tibi fæcunditatem prolis tribuit, Iesum Christum dominum nostrum, mediatorem DEI & hominum. Qui cum patre & Spiritu Sancto viuit & regnat DEVS in secula seculorum, Amen.

Postea legat super eam hoc Euangelum.

DOminus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Sequentia sancti Euangelij secundum Lucam. ℟. Gloria tibi domine.

In illo tempore. Postquam impleti sunt Dies purgationis Mariæ secundum legem Moisi, tulerunt eum in Hierusalem, vt sisterent eum domino, sicut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinum adaperiens vuluam sanctum domino vocabitur. Et vt darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in Hierusalem cui nomen Simeon, & homo

mo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israel, & Spiritus Sanctus erat in eo. Et responsum acceperat à Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum domini. Et venit in Spiritu in templum.

Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius, vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo, & ipse accepit eum in vlnas suas, & benedixit DEVM & dixit. Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israel.

Finito Euangelio conuersus ad mulierem aspergat eam aqua benedicta, & admoneat his verbis

Agy halat az vr Istennec, hoǵ nem chac szęp magzattal meg aiandekozot tegedet, hanem annac fölötte, à szůlesnec faidalmiba ketsegben esestůl meg oltalmazot, az ördögnec alnoc inchelkedesitůl, testi es lelki veszedelemtůl meg örzöt. Vegezetre, â te beteg agyadbol fel tamasztot, es egessegedet meg atta. Es könyörögy ů szent felsegenec, hogy ennec vtannais életednec tellyes ideieben, es minden dolgaidban leǵen keǵes oltalmad, örzöd, vezerlöd, es gond

viſelőd. Tarcha meg, es neuelye fel à te magzatodat. Kit teis igékezzel ſzepen, es io modon tartani, es Iſteni felelembe neuelni. Hog midőn meg őregedic, legén à mi vrunknac Iſtenünknec aietatos, es hiv ſzolgaia.

EXHORTATIO AD SVſcipiendum Sacramentum Confirmationis.

Licet adminiſtratio huius Sacramenti ad ſolos ſpectet Epiſcopos, ad parochos tamen & alios curatos pertinet, fidei ſuæ creditos utriuſque ſexus homines, ad eius uſum & ſuſceptionem frequentibus exhortationibus inducere. Quod his uerbis facere poterunt.

CHriſtusban ſzerelmes atyamfiai, kic víztűl, es ſzent Lelektűl vionnan ſzűlettetec: Tudgatoc (mert ſokſzor hallottatoc) hogy az Anyaſzentegyhaznac ſzentſegi oly eſzközöc, mellyec altal az Iſtennec kedue, malaſztya, es draga aiandeki oſztogattatnac azoknac, à kic vellec io modon élnec. A több ſzentségec közöt peniglen egíc az erőſető ſzentseg, melynec deakul Confirmatio, Magárul Bermalas neue. Kiben ſzent

lelec

lelec adatic à kereſtyen embernec, à vegre, hogy alhatatos leheſſen à hitnec tartasába, batorságos annac vallasába, erős, es gőzedelmes az ű lelki ellenſegi ellen valo viaskodasba. Mert mikeppen az Iſrael fiai midőn Aegiptusbol ki ſzabadulanac, es à vőrős tengeren altal kelenec, mínec előtte az igiretnec főldere iutottac volna, ſoc nyaualyat, es nyomoruſagot ſzenuedenec à kietlenbe, es ſoc ellenſegekcel (kic űket nem akariac vala az nekic igertetet teiel, mezzel folyo főldre be bochatni) meg viuánac, kiken ſoha gőzedelmet nem vehettenec volna, ha az Iſtennec kiualtkeppen valo, es chodalatos hatalmaſsága, oltalma, es ſegetſege velec nem lőtt volna, azonkeppen mies noha az őrdőgnec birtokabol à kereſtségben egſzer meg ſzabadultunc, mind az altal valamég ez vilagnac kietlen puſztaiába budoſunc, ſoha meg nem ſzűnic à ſathan vtannunc olalkodni, ſőt mint eg ordeto oroſzlany körűlűnc forog, modot kereſuen benne, hogy vagy titkon valo alnac kiſzteteſiuel, vagy az ű tagiainac, vgy mint hamis prophetaknac, botrankoztato életű embereknec, kegyetlenekneq, es dihős őldőklőknec altala, el ſzakaſzon minket az Iſtentűl, meg tagattaſsa velűnc az igaz hitet, meg főrtőzteſse az kereſtségben adatot artatlansagnac ruhaiat, es ęiel nappal azon igye- 1. Pet. 5.

kezic hogy vaǵ eǵkeppen, vagy más keppen eſzůnket veſzeſse, el idegenechen à Chriſtusban valo eǵigyůſęgtůl meg vonnyon az igeret fôldęnec, az az, à menyorſzagnac kiuanſagátul, vionnan rabbá teǵen, es karhozatra viǵen. Meni ſoc ſzantalan embert meg ǵôzôn penig, es az
Marc: 22. Luc: 14. Iſten orſzagátul el ſzakaſzon effęle inchelkedeſiuel, meg teczic à Chriſtuſnac pelda beſzedębôl, melybe azt ielenti, hoǵ à kic fôkeppen hiuataloſoc valanac à kiraly ſia menyekôzôiebe, el nem menęnec.

Mit kel tahat minekůnc mineluůnc, hogy mies vǵan ezen ellenſęgtůl meg ne ǵôzeteſsůnc?
Iob. 7. Vitezkedes az embernec è fôldôn valo ęlete,
1 Thim: 1. azt mondǵa Iob. Vitezkedǵůnc azert. Vitezkedǵel io vitezkedeſt, azt paranchollya ſzent
2. Thim: 4. Pál Timotheuſnac. Maga felôl penig. Io viadalt vittam, vǵ mond, à futaſt el vegeztem. Azt kel nekůnkis miuelnůnc. De à vitezkedeshez erô, es batorsàg kel. Hol veǵůc azt, mert à mi termeſzetůnkbe nem talaltatic: Iſtentůl kel kérnůnc, es varnunc. Midôn Chriſtus az apoſtolokat à vitezkedeshez keſzeti vala, azt monda
Luc: 24. nekic. Maradǵatoc Hieruſalembe, męglen fel ôltôztettec erôuel magaſsagbol. Nem vaǵunc elegec mi magunktul, hanem à mi elég voltunc Iſtē-
2. Cor: 3. 2. Cor: 12. tul vaǵon. Ezokaért mikoron ſzent Palis à Sa-

than

than angáltul nyakon veretnęiec, haromſzor kőnyőrge Iſtennec hogy el venne tűle, es monda neki az Iſten: elęg neked az én malaſztom. Latode hogy az Iſtentűl adatęc ſzent Palnac malaſzt, es erő, kí altal elégendő lőn à ſathan ellen valo viaskodaſra.

Meg adgya moſtanis vgan azon malaſztyát Iſten, es fel feguerkeztet az ű ſzent lelkęnec altala az mi ellenſegűnc ellen, chac kériűc űtet, es élyűnc az eſzkőzőkcel, melyec altal, az ű ſoc kűlőmb kűlőmb fele malaſztos aiandekit oſztogatni ſzokta.

Immar meg kereſtelkettűnc, es à kereſtségben à ſzent Leleknec tiſztéto malaſztya az eredet bűnnec tiſztetasára meg adatatot. Ehez ſzűkőlkődűnc batoreto, es erősétő malaſztya nelkűlis, hogy batorsággal valhaſsuc hitűnket, es erősen tuſakodhaſsunc ellenseginc ellen. Hol adatic az nekűnc? A kereſtségbenec? Nem. Más kilső ſzent iel vagon, kiben az meg adatic. A Confirmatio, az erősető ſzentség, kit Magarul Bermaláſnac hiuunc.

Ketség nelkűl meg kereſtelkettenec vala immar akcoron az apoſtoloc, midőn à veg vachora vtan Chriſtus imezt monda ſzent Peternec. Simon ime à ſathan meg kęrt titeket hogy meg roſtallyon mint à buzat. Megint mind az Luc: 22.

Math: 26. tizenkét Apoſtoloknac. Mindnyaian meg bo-
trankoztoc tiez ęiel én bennem. Mely monda-
ſoc vtan, laſsuc mint iarânac ſzegenyec.

El kezde à roſtalaſt az ôrdôg, à tanetuany-
oknac à tôbbi io ideien meg iedenec, es Chri-
ſtuſt à kerben el haguan el futanac. Peter es la-
nos tauul, kôuetec à papi feiedelem hazahoz.
Ot ſem nyuguuec az ôrdôg, ellene tamaſzta Pe-
ternec, elôſzer az aito âllo erôtlen leanyokat, az
vtan à ſzolgakat fertatni kezdęc ũtet monduan,
hogy à Ieſus (ki imar fogua vala) tanetuan-
nya volna. Meg iede ſ-chac hamar haromſzor,
es vegre vgan eskũeſsel ſ-atkozodaſsal tagadaſ-
ſal tagada azt monduan, hog ingen ſem tudna,
ki volna à Ieſus. Annakvtannais hogy Chriſtus
halottaibol fel tamada, męgis felelmeſec lônec, ai-
to be zârua lappangnac vala à hazba à ſidoktul
valo fęltekbe.

Lattyatoke, hogy à kereſtsegbe nem ada-
tot volt nekic âſzent Lęleknec batoreto, es erôſ-
ſęto aiandeka, hanem az vtan pinkôſd napian
à tũzes nyelueknec ielęben adatec. Es az
naptul fogua oſzton nem felęnec ſenkitũl, ha-
Actor: 2. 4. nem batorſaggal vallac à leſuſt, bizuaſt hir-
detec az Euangeliomot, es nagy hatalommal
tônec tanubizonſagot vrunknac fel tamadaſa
felôl.

Nem

Nem parancholta volna iduőz-tőnc, hog (à mint nem regenis mondam) addig Hieruſa- Luc: 24.
lemből el ne mennenec, meglen magaſsagbol erőuel fel őltőztetnęnec, ha à kereſtsegbé elęg erő adatot volna nekic. De parancholá, es aual meg ielente, hog tőb erő nelkűl ſzűkőlkőttec az apoſtoloc annal, melyet à kereſtsegben vőttec vala. Ezekből ęrtyűc, hogy maſzor, es más iel alat adatot az apoſtoloknac à vitezkedeſre valo erő, es hatalom, nem akcor midőn meg kereſtelkedęnec.

Nem kűlőmben volt dolgoc à többinekis, kic az apoſtoloknac ideięben à Chriſtus hitire tęrtenec.

A Samariabeliec Philőpnec predicalaſa altal meg tęrtec vala immár, es à leſuſnac neuębe meg kereſtelkettec vala, de még à ſzent Lęlec reiaioc nem ſzallot vala, hanem mikor Peter es Ianos hozzaioc iőuenec, feiekre tęuec kezeket, es akcor vőuec oſzton à ſzent Lelket. Az Ephe ſusbeliekis az vtan hogy meg kereſteltetęnec, ſzent Pal kezenec reiaioc teueſe altal reſzesűlenec à ſzent Lęlekbe. Nem hog akcoris midőn à kereſtseget fel vőttec, reſzeſec nem lettenec volna à ſzent Lęlec malaſztyaba, tauul legen tűlűnc azt mondani, mert nem űres edęn à kereſtseg, hanem tellyes malaſztal, de affele malaſztal,

melynec miatta az ember bűnęnec bochanatyat veszi, meg igazul, es Istennec fiaua leszen. A tőb malasztoc, es aiandekoc, à tőb szentségekbe adatnac, es neuezet keppen, à batoreto, es erősségtő malaszt, à Bermalasnac szentsegébe. Kit immar Apostoloknac, es azoknac tanetuaninac peldaiokbol meg bizonyetottam. Mert az Apostoloc à tűzes nyelueknec, à Samariabeliec, es Ephesusbeliec az Apostoli kezeknec reiaioc teuesęnec altala meg bermaltatuan, vőuec ezt à malasztot auag aiandekot, melyről mostan szollunc. Az Apostoloknac ideięt ul fogua peniglen mind eddig, meg tartatot az Anyaszentegyhazba ez à szentseg, mikeppen à szent Doctoroknac irasokbol meg teczic.

Ambr. de his qui initian tur ca: 7. & lib: 3. de Sacer: cap: 2. Aug: lib: 2. cont: lit: Petil: ca: 104. & libr: de Baptismocon: Donat: ca: 16 Ephes: 4. Psal: 132. Rom: 5.

Szent Amburus es szent Agoston, errűl értic szent Palnac imillyen parancholattyat. Meg ne szomorechatoc à szent lelket, kibe meg iegęztettetec. Megint sz: Dauidnac amaz mondasat. Mint à főn valo kenet, mely ala foly à szakalra, Aaronnac szakalara. Es à mit masut irt szent Pal. Az Istennec szerelme őntetet à ti szieuetekbe à szent Leleknec altala.

Amaz régi szent Martyr peniglen Melchiades igen szępen meg ielenti aztis mire valo legén à Bermalas, es mit kilőmbőzzőn à kereststegtűl. Azt mondga, hog à kerestségben à Christus

ſtus vitezi kőzibe vetetűnc, à Bermalasba illendő feğuerekcel viadalhoz keſzettetűnc. A kereſtsegben à ſzent Lelec malaſztyanac tellyes voltat adğa nekűnc artatlansagra, à Bermalaſban à malaſztnac őregbűleſet, arra hoğ keduesec legűnc. A kereſtsegben vy életre nemzetűnc, à kereſtseg vtan meg erőſsettetűnc à viadalra. A kereſtsegben moſodunc, à kereſtseg vtan vaſtagulunc. A kerdſtseg, ű magais iduőzeti azokat, à kic mindiaraſt à más vilagnac bekeſegére mennec, à Bermalas penig, feğuerkezteti azokat, kic è vilagon valo tuſakodaſokra, es viadalokra touab meg tartatnac.

In Epiſt: ad Epiſcop: Hiſpan: de conſecr: diſt: 5. cap: Spiritus Sanctus.

Annacokaért, miuel hoğ à Bermalas egíc à ſzentſegeknec, mellyec az Apoſtoloc ideiętűl fogua tartatnac az Anyaſzenteğhazban, es az embereknec iduőſsegekre igen haſznos, illic, es ſzűkseg minden kereſtyennec azon igyekezni, hoğ mentűl hamareb lehet azt fel vegye. Mert vallyon ki volna oly az emberi nemzetben, hoğ à ſz Lelec ſegetſęge, es ereie nelkűl nem ſzűkőlkődnec? Az penig az ſegetseg, es erő, à Bermalasban, auağ erőſsętő ſzentſegben adatic. It erőſsęti meg Iſten mi bennűnc azt, à mit à kereſtsegben velunc chelekedet. Itt ád oly vaſtagsagot, hoğ à vilagnac, es őrdőgnec keſertése, es oſtromlàſa ellen győzedelmeſsen tuſakodhaſsunc, ba-

torſaggal felelem, es ſzemęrem nelkůl vallaſt teheſsůnc hitůnkrůl. Ha penig à mi vallaſunkat, kereſt, haboru, boſzusag, vegezetre oldoklés, es halal kőueties, mind ezeket bekeuel ſzenuedheſsůc.

Euſeb: lib: 6. Eccl: Hiſtor: cap: 33.

Euſebius Cæſarienſis, à ſzent Cornelius Martyr leueleuel bizonettya hog noha à Nouatus eretnec meg kereſtelkedet volt, mind az altal ſoha nem vőtte à ſzent lelket (erőſeteſęre) mert mind holtigis ſoha meg nem bermaltatot, es à ſzent kenettel meg nem kenetet. Kiből meg teczic, hogy à kereſtyen hitnec meg eroſeteſęre, es tőkelleteſsegére, ſzűkőlkedic akarkies à bermalas nelkůl.

Ad Iulium & Iulianum Epiſt: 4.

Minec okaért ſzent Celemenis ſzent Peter Apoſtolnac tanetuanya aztiria, hogy ſietni kel vionnan ſzűletni, es vegezetre pűſpőktűl meg bermaltatni. Mert à mint (vgy mond) ſzent Petertűl vőttűc, es à tőb apoſtoloc az vrnac parancholattyabol minket reia tanetottanac, kűlőmben tőkelletes kereſtyen ſenki nem lehet, es ha valaki meg vtalàsbol, auagy akarattya ſzerent bermalas nelkůl marad, annac à tőkelleteſec kőzőt helye nem leſzen.

A ki azert tőkelletes kereſtyen, erős lelki vitez, à hitben alhatatos, à hitnec vallasàban batorſagos, minden lelki ellenſegin győzedelmes,

mes, haboruſagoknac ſzenuedeſęben bekéſeges akar lenni, es ha à ſzűkseg mutattya, à leſuſnac neueért halaltis őrőmeſt akar ſzenuedni, nem chec meg ne vtallya, auagy el ne mulaſſa, hanem inkab ſieſsen à bermalaſnac ſzentſeget fel venni.

A mi ennec à ſzentsegnec à kilső iel alat valo ſzolgaltatáſat illeti, ám meg hallatoc, hogy az apoſtoloc kezeknec à hiuekre veteſenec altala ſzolgaltattàc. Kic meg kereſteluęn előſzőr à hiueket, kezeket vetettec reiaioc, es vgy adatot nekic à ſz: Lelec. Moſt ſem kűlőmben ſzolgaltattyuc annal. Mert à pűſpőkőc, kic az Apoſtoli tiſztet viſelic, è ielen valo időbenis kezekcel illetic azokat, à kiket meg bermalnac.

Ha ki peniglen anniből mondana kilőmbőzni à mi ſzertartaſunkat, az Apoſtoloc ſzertartaſàtul, hogy moſtan Chriſmaba, az az, olaibol, es balſamombol chenaltatot ſzent kenetbe martya hűuelket à pűſpőc, es aual illeti kenuęn à bermalkodonac homlokat, attul én azt kérdenem honnet tudgà, hogy az Apoſtolokis azt nem miueltec volna? Hogy ha azt feleli, hogy az ſzent irasba nem talaltatic az apoſtoloknac effele chelekedetec, én viſzontac azt mondom ennec, hogy azis ninchen az irasba, hogy

illyen ſzertartas nelkûl bermaltac volna, es ollyan kônyû vallani, mely kônyû tagadni, hogy az
Iac: 5. Apoſtolokis éltenec à ſzent kenettel: Kiualikeppen miert hogé ſz: lakab leueleből meg teczic, hogy ſzokot dolog volt az Apoſtoloknal, az olaiál valo kenés, nem chac teſti, hanem lelki
Epiſt: 108. oruoſsagulis.

Iol mondgya ſz: Agoſton, hogé nem minden talaltatic irua, à mit az Apoſtoloc chelekettenec, mind az altal hogé chelekettec legenec, egeb taneta ſokbol érthettyûc.

Eccle: Hier: capi 2. Szent Dienes, ſzent Pal Apoſtolnac tanet, uanya niluan iria, hogy mikor û élt, tudni illic az Apoſtoloknac ideien, ſzokás volt, à ſzent kenet altal lenni à Bermalaſnac. Fel vôuen, vgy mond à papoc â meg kereſtelt embert, az û tataiánac adgyac, es aual egyetemben á meg kereſteltnec tiſztaſagához illendô feiér ruhaba ôltôztetic, es à piſpôkhôz viſzic. Ki tellyeſsegel Iſtenes kenettel meg keni, auagy meg iegyzi ûtet.

De legyen vgy ottan (ha vgy vagon) hogé az Apoſtoloc nem éltenec à kenettel. Nem volt ſzûkseg élniec. Mert û ideiekbe más lathatando
Actor: 19. iellel bizonyult meg, hogé vôttec à ſzent lelket, à kikre ûc kezeket uetettęc, tudni illic, hogé kilômb kilômb nyelueken ſzollottanac, es prophetaltanac.

nac. De tuduan hogy idő ſartaban ezec à ielec meg ſzűnendőc valanac, à ſzent kenetnec ſzentelesére tanetac az ű tanetuanyokat, es vgy rendelec, hogy aual vgy mint annac à ſzentségnec tulaidon kilső allattyaual élnenec à bermalasba.

Epiſt: ad Orient: Epiſc:

Szent Fabian martyr, ennec előtte ezer harom ſzaz, es egynehany eſtendőuel azt irta, Hogy à mi vrunc Ieſus Chriſtus, nagy chőtőrtőkőn, à vgg vachora vtan tanetotta az Apoſtolokat à kenetnec ſzentelesére. Mikeppen vgy mond à mi előttűnc valoc az Apoſtoloktul vőttec, es minket reia tanetottanac. Aztis beſzelli, hogy mind à Romai, mind az Antiochiabeli, mind à Hieruſalem, mind Epheſuſbeli egyhazac, mellyekben az Apoſtoloc prædikallottanac, vgyan azont tartyac.

A bizony dolog, hogy mindenkor volt az Apoſtoloknac ideiętul fogua ez à kenettel valo kenes à bermalasba. Kit nem chac ſzent Dienes bizonyet (à mint meg mondam) hanem à tőb ſzent doctorokis.

Lib: 1. Epiſt: 12.

Cyprianus martyr az Affricabeli harminczkét pűſpőkőkcel egyetembe niluan ſzol errűl, monduán. Szűkseg megis kenni azt à ki meg kereſteltetet, hogy à Chriſmát, az az, à kenetet fel vőuen, az Iſtennec kenette legyen

es à Chriſtuſnac malaſztya benne talaltaſsec à. A kenet penig kiuel à kereſteltettec meg kenetnec, az oltaron ſzenteltetic.

Nem hozoc tőbbet elő à ſzent doctorokba, hogy hoſzab ne legyen annal az én beſzedem, mint az időnec rőuid volta kiuannya.

Alkolmatos állat peniglen à ſzent kenet annác iegyzeſere, à mit à bermalas chelekedic az embernec lelkébe. Olai es balſamom vagyon à kenetbe. Az olai azt ielenti, hogy eñec è ſzentſegnec fel vetele altal, àma ſzent Lelec adatic embernec, kit az iras olainac neuez. Vgy mond ſzent Dauid à Chriſtuſnac. Meg kent tegedet Iſten à te Iſtened őrőmnec olaiaual, az az, be tőltőt ſzent lelkeuel. A balſamom vgy mint io ſzagu allat, azt mutatya, à mit ſzent Pal mond, hogy à Chriſtuſnac io ſzaga vagunc, ęrched az io chelekedetec altal. Mikeppen hogy máſut az almoſnalkodaſt io illatnac neuezi. Szent Ianos penig vgyan kenetnec mondgya à ſzent lelket, igy ſzoluan. A kenet meg tanet titeket. Vrunkis Chriſtuſnac, az az, kenetetnec neueztetec à ſzent Lelektől, kiuel tellyes vala, ha Eſaiaſnac hiſzűnc.

Psal: 44.

2. Cor: 2:

Philip: 4.

1. Ioan: 2.

Eſa: 61.

De talam aztis keuannátoc tudni, mi oka, hogy à piſpőc à kenettel, kereſtet iegyez az embernec homlokan? Meg mondom. Az homloc

homloc à ſzemermeſsegnec helye. Tudgyad tahát, hogy à vegre adatic à bermalasba à ſzent lęlec, hogy ne ſzegyenled è vilag elŏt, à kereſtſán meg holt leſuſnac neuęt, es kereſtit viſelni. Touabba azt à kit bermal egy kichinne arczul chapia, aual imezt ielentuęn, hogy az Euangelioni tudomany, az haborusag ſzenuedeſt velle hozza vgyan. De hiſzem azert adatic nekŭnc à ſzent lelec, hogy erŏſsec legyŭnc, es meg nefogyatkozunc à tŭresbe, ha még halalt kellene is hitŭnknec vallaſa mellet ſzenuednŭnc. Mint az Apoſtoloc, kic ŏrŏlnec vala raita, hogy meltoc lettenec volna à Chriſtus neueęrt hoſzut ſzenuedni.

Ezeket à vegre hozam elŏ, hogy ęrtuen az bermalaſnac ſzŭkſeges, es haſznos voltat, igyekezzetec mentŭl hamareb lehet azt fel venni. Intlekis titeket, hogy nem kilŏmben mint à tŏb ſzentſegeket eztis bŏchŭllyetec, ſzereſsetec, es ſemmikeppen ha lehet à nelkŭl ne maradgyatoc. Mert ha valamikor ſzŭkŏlkŏttenec à kereſtyenec nala nelkŭl, moſt leg inkab ſzŭkŏlkŏdnec, midŏn ſoc ellenzŏi, es haborgatoi vannac à mi vallaſunknac, az az, à kereſtyeni igaz tudomannac.

Tahát bizonyara keuánua kel keuannunc,

hogy minden hallaſztas nelkûl hozza iuthaſſunc ehez à ſzentseghez, kibe mikeppen oda fel meg mondam, erôſsétô malaſzt adatic nekûnc, hogy ezec hatalmat raitunc ne veheſsenec, hanem inkab mi gyôzheſsûc meg ûket. Kit engedgyen nekûnc az attya, fiu, es ſzent Lelec egy ôrôc Iſten.

SI FORTE EPISCOPVS adcrit, Confirmationis Sacramentum adminiſtraturus addantur hæc quæ ſequuntur.

IMe ielen vagyon az egyhazi feiedelem piſpôc vram, ki az û tiſztinec meltosaga, es hatalma ſzerent meg Bermal mindent, à ki bermalkozni akar. Iarullyatoc hozza azert, tiſzta ſziuel es à bûntûl meg tiſztultatot lelki eſmerettel. Ha ki peniglen kôzzûletec valami halalos bûnt érez magaban, meg gyunnyec elôſzer, es à pœnitencianac melto gyûmôlchet teremche. A ki egéczer fel vôtte à bermalaſt, maſzor fel ne vegé. Tatáia, az az, kereſt apia, auagy annya legyen mindennec à ki oda iarul. Valami kichin ruhachkatis hozzon kezebe, kiuel à feiét be kôſsec még à ſzent kenet raita meg ſzarad. Mikor à meg ſzaradand, à kôteſt egyhazi emberrel

rel odoztaſsa el rulla, es à ruhachkat vetteſse à tűzbe, à kenet helyet penig ſzentelt vizbe egy keueſse meg moſaſsa.

Aki ű maga meg nem bermaltatot maſnac tataia nem lehet addig, még meg nem bermaltatíc. A tatác kőzőt, es azoc kőzőt kiket à bermalaſra elő viſznec, es ott tartnac, megint ezeknec ſzűlei kőzőt, ſzinten azonkeppen mint à kereſtsegben komasag, es lelki atyafisag tamad. Senki az ű tulaidon gyermekit, auagy atyafiait elő ne vigye, hanem idegennel viteſſe elő. Oly kichin gyermechket ſem kel bermalaſra vinni, à kinec anni eſzechkeie nem volna, hogy időuel meg emlekezhetneiec rulla, hogy meg bermalkozot. Illyen ſzertartaſt kel tartanotoc ennec à ſzentsegnec fel vetelébe.

ORDO ET RITVS CONIUNGENDI SPONSUM & SPONSAM IN FACIE ECCLESIÆ.

PArochi & quicunque alij curati nullos inter ſe coniungant, niſi prius exlaudatiſſima, & antiquiſsima eccleſiæ conſuetudine à Lateranenſi concilio, ſub Innocentio

Sess: 24. de reformat: Matrimo ij cap: 1.

tertio inducta, & â sacra Tridentina Synodo approbata, tribus festis diebus in templo, inter missarum solemnia, uel in fine concionis, coram populo denuntietur, inter eos esse coniugium futurum. Nisi ordinarius ipse iustis de causis iudicauerit expedire, & permiserit, ut aliqui semel tantum denuntientur, uel in toto præmissas denuntiationes eis remiserit, quod eius prudentiæ & iudicio S. Synodus Tridentina relinquit.

Denuntiationis autem forma talis esse poterit, quando Sponsa fuerit puella.

Naa a magahoz hazas tarsul venni, N. ulzont, N. leanyat, ha valaki ezec kőzőt, Atyafiagot, sogorsagot, komasagot, auagy akar mi egyeb oly dolgot tud, ki miat hazasag kőztőc nem lehetne, tartozic az Anyaszentegyhaznac hirre tenni.

Si autem Sponsa erit vidua.

N. akaria hazas tarsul magahoz venni, az meg holt N. őzuegye maradot feleseget. Ha valaki ezec kőzőt, &c.

CVm autem ij, quorum nuptiæ publico in conuentu proclamatæ sunt, ad templum uenerint, sacerdos superpellicio & stola indutus, ante medium altaris consistat, Sponsumque ad dexteram, & Sponsam ad læuam collocet, & sic eos, alioſque ibi præsentes alloquatur.

EX-

EXHORTATIO AD SPONSum & Sponsam, ac alios circumstantes, de S. Matrimonio.

MIuel hogy az hazaſsag nagy ſzentseg, es à Chriſtuſnac az ũ iegyeſehez az Anyaſzentegyhazhoz valo eggésũleſẽnec ſzent iele, melto dolog hogy ti, kic moſtan adgatoc az hazaſsagnac rendire magatokat, meg tanullyatoc, es meg ẽrchetec, mint kellyen à ſzent hazaſsagban kereſtyenũl ẽlnetec. Hogy à ti tarſaſágtoc, à Chriſtuſnac, es az Anyaſzentegyhaznac tarſol kadaſoknac peldaiat kõueſse, es à ſzerent talaltaſsec.

Leg elõſzer azert, à nemes võ legeñ kõzõt Chriſtus kõzõt, es az ũ ſzerelmes iegeſe kõzõt az Anyaſzentegyhaz kõzõt, nagy bekeſeg vagyon, ſzeretet vagyon, es egyeneſseg vagyon. Egyet ẽrtenec ũc mindenben, es ſziuõc ſzerent ſzeretic egymáſt. Mert nem viſzauonyaſnac, hanem eggyeſsẽgnec lſtene à mi lſtenũnc, azt iria ſzent Pal. Sõt à bekeſeget nem chac keuanta, hanem vgan aiandekozta, es tulaidonetotta az Anyaſzenteghaznac. Es az ũ nag buzgo ſzerelmèbõl iegeſeért atta magat. Rõuid beſzeddel, Az ẽn ſzeretõm nekem, es ẽn nekí, azt mondga

1. Cor: 14.

Iohan: 14.

Epheſ: 5.

Cant: 2.

eggyût az Anyaſzentegyhaz. Mely mondas fölötte igen nagy ſzerelmet, es eggyeſeget ielent lenni Chriſtus közöt, ſ-az Anyaſzentegyhaz közöt.

Szinten illyen ſzeretetnec, bekeſegnec, es eggyeſegnec kel talaltatni az hazas emberec közöttis. Minden haborunac penig, egenetlenſegnec, haragnac, irigyſegnec tauol kel iarni û

Eccle: 25. tûlöc. Hallyatoke mit ir eggyût à bölch. Harom dologba tölt, vgmond, kedue az en lelkemnec, mely dolgoc kellemeteſec mind Iſtennec, ſ-mind embernec elötte. Atyafiac közöt valo egyeneſseg, közeleknec ſzerelme, à ferfiu, es az aſ-onyallat, kic mindenbe egyet értenec. Hallya-

Epheſ: 5. toc aztis, mit paranchol ſzent Pal à ſerieknec. Ferfiac ſzereſſetec à ti feleſegteket, mint Chriſtus

Tit: 2. ſzerette az Anyaſzentegyhazat. Titus piſpökötis arra inti, reia figyelmezzen, hogy az ifiu aſzonyoc ſzereſſec az û ſerieket. Megint maſsut imigyen beſzelget.

Epheſ: 5. Soha ſenki az û teſtet nem gûlölte, hanem taplallya, es élteti azt, mint Chriſtus az Anyaſzenteghazat. Mert az û teſtnec tagiai vagunc,

Gen: 2. az û huſabol, es az û tetemiböl. Ezert el hagga ember attyat, anyat, es az û feleſegehez ragaſzkodic, es ketten egy teſtbe leſznec. Mint ha imezt mondana. Az aſzonyembernec teſte, az û ferie

teſte;

teſte: Viſzontac à ferfiunac teſte, az ũ feleſege teſte, mint hogy az anyaſzentegyhaz à Chriſtus teſte, es mi az ũ husàból, tetemiből vagunc, ũ megint à mienkből. Mikeppen azert à termeſzet azt hozta, hogy minden ember ſzereſse az ũ teſtęt, es termeſzet ellen volna, hogy valaki tulaidon teſtęt gyũlőlnęie. Szinten azonkeppen, à termeſzet mutattya, hogy embernec hazaſtarſat ſzeretni kel, megint à termeſzet tiltya, hogy gyũlőllye. Es mikeppen à Chriſtus aż anyaſzentegyhazat, es az anyaſzentegyhaz Chriſtuſt ſzereti, azon forman à hazas embereknec tiſta, es igas ſzeretettel kel egymashoz ragaskodnioc.

Maſodſzor, à Chriſtus feie az Annya- Epheſ: 1.
ſzentegyhaznac, es az Anyaſzentegyhaz min- Coloſ: 1.
den engedelmeſsegbe halgattya à Chriſtuſt. Igy kel à hazas emberec kőzőttis lenni. A ferfiu Iſtennec rendeleſe ſzerent feie az ũ feleſegenec, az aſzoń ember penig tartozic halgatni ferięt, es neki engedni. Azert ſzolla Iſten illyen ſzokcal Euanac. A ferfiunac hatalma alat leſz, es ũ vralkodic te raitad. Gen: 3.

Szent Palis à vegre tanetya imigyen az aſzoń nepeket. Az aſzonnepec, vgy mond, az ũ ferieknec vgy mint az vrnac engedelmeſec legyenec, mert à ferfiu feie az aſzonyembernec, mint Epheſ: 5.

Christus az Anyaszentegyhaznac. Azert mikeppen az Anyaszentegyhaz Christusnac: azon modon az aszonnepec mindenbe birtokoc alat
1. Pet: 3. legyenec az ű ferieknec. Szent Peter sem kűlömbet beszel ezeknel, sőt arra inti ezis az aszonokat, hogy feriekhez engedelmesseggel legyenec, mint az vrhoz, es à mint Sara enged vala Abrahamnac, vranac hiuan űtet. Holot mind az altal eszetekbe kel vennetec, hogy noha az vr Isten à ferfiunac hatalmat adot, es birodalmat, mind feleségen, mind gérmekin, es cheleden: De azert illic, hogy à ferfiu azt à hatalmat, es birodalmat, nem dihősseggel, hanem mertekletesseggel, es okossággal gakorlya. Ne legen haborgo, ne szitkos, ne haragos, ne verekedő. Mert effele dolog semmit nem hasznal, hanem inkab sokat árt az hazasságban. Sőt az ű tisztit szeled erkőlchel, gyönyörűseges beszeddel viselye es miuellye. Mikeppen az édes Christus nem kegyetlenseggel, hanem kegyesseggel, biria, es igazgattya az Anyaszentegyhazat. Ez ám à mit
1. Pet: 3. szent Peter szol egyűt monduan, A ferfiakis vgy lakianac feleségekcel, à mint értelmesseknec illic, es tisteseget tegyenec az aszonyallat edennec, vgy mint erőtlembnec, es vgy mint azoknac, kic ű kis örökősi az Istennec kedueből adatot életnec.

Harmad.

Harmadſor az Chriſtuſnac, es Anyaſzentegyhaznac lelki hazaſsagoknac kötele, meg odhatatlan, es valhatatlan. Chriſtus minden kor velle vagyon az Anyaſzentegyhazal: megint az Anyaſzentegyhaz ſzüntelen Chriſtuſſal marad.

Magamnac iegyezlec azt mondgya Iſten Oſeaſnal, tegedet örökce. Iſmet Eſaiaſnal. Vy neued leſzen teneked, oly, à kit az Iſtennec ſzaia neuezet, nem hiuatol ſoha többe el hagyatotnac. Ezenkeppen à ferfiu, es az aſzonyallat közöt, holtig valo elualaſthatatlan tarſasag az hazaſsag. Egyic azert à masiktul el ne vallyec, es egymaſt holtig el ne haggac. A mit Iſten egybe kötöt, azt parancholya vrunc, hogy azt ember el ne valaſza. Vagy iol vagyon dolgoc, vagy nem iol, vagy egeſsegeſec vagy nem, de eg maſtul el nem valhatnac. Igy ſzol à hazaſoknac ſzent Pal. Nem en parancholom, hanem az vr hogy az aſzonyember el ne vallyec az ü ferietul. Hog ha el valand, hazaſsag nelkül maradgon, auagy à ferieuel bekelteſsec meg. Es à ferfiu az ü feleſseget el ne hagya.

Oſ: 2. Eſa: 62. Math: 19. 1. Cor: 7.

Negyedſzer. A Chriſtus, es az anyaſzentegyhaz közöt oly tiſta hazaſsag vagyon, hogy egyic à masic kiuül egyebbel nem tarſalkodic. Ninchen Chriſtuſnac töb ſzerelmeſe az Anya-

ſzentegyhaznal, ſem az Anyaſzentegyhaznac tőb Chriſtuſnal. Azonkeppen kell á kereſtyen hazas embereknekis egymashoz magokat tartanioc. A ferfiu tőbbet ne eſmerien az ű feleſegenel, es ſenkiuel egyebbel ne ölgyűllyön.

Tob: 4. Mint amaz iambor vęn Thobias tanettya vala az ű fiat monduan neki. Meg őrizd fiam magadat minden fertelmeſsegtul, es feleſegeddel meg elegeduen, ſoha ſenkiuel ne vetkezzel. Viſzontac az aſzonemberis hiu legyen ferięnec, maſra ne nęzen, es maſsal ne tarſalkodgyec. Mind egyiknec ſ-mind masiknac ſzeme előt forogion az Iſtennec hatodic parancholattya. Ne paraznalkodgyal.

1. Cor: 6. Heb: 13. Es ſzent Palnac imillyen mondasi. Az hazaſsag tőrőc, Iſtennec orſagát nem veſzic. A paraznakat, es hazaſsag tőrőket Iſten meg iteli.

Otődſőr, á nemes, es tiſtel-tes vő legeny á Chriſtus, menyekőzőt tart, az ű ſzęp matkaiáual, nem ehac è földőn, hanem ſokcal inkab az őrőc életnec dichőſegebe. Mert el kőzelget az idő, mikor imillyen kialtas leſzen. Ime el iűt á vő legeny, menyetec ki elębe, hogy be meheſsetec velle á menyekőzőbe. Akcor á mi vrunc illyen ſzęp győnyőrűſeges ſzokcal fog iegyeſęnec ſzollani.

Math: 25.

Cant: 4. Iuy hozzam ſzerelmes matkám Libanuſbol,

bol, iuy hozam, es meg Coronaſztatol. Iere az én kertembe édes hugom iegyeſem: A paradichomnac kertébe, holot à ſzent angyaloc meg mondhatatlan nagy örömmel ſzolnac egymaſnac monduan: örüllyünc, es vigadgyunc, es dicheriüc az Iſtent, mert el iüt à barannac menyekezöie, es az ü feleſege el keſzült. Oh mely boldog emberec leſznec azoc, valakic el hiuattatnac, es el mennec à barany menyekezöienec vachoraiara. Vgy kel à kereſtyen hazas embereknek is életeket è földön viſelni, hogy ez idö ſzerent valo, es el mulando gyönyörüſeg miat, ki ne rekeſztetſenec az menyei dichöſségnec menyekezöieböl. Es vgy ne iarianac, mint amaz nem igen io hazas, ki azt monda, hogy ü el nem mehet à vachorara, mert meg hazaſodot. Es annakokaért azoc köze ſzamlaltatec, kikrül Chriſtus imigen ſzolla. Mondom tinektec, hogy ſenki à ferfiac közzül, à kic hiuattanac, meg nem koſtollya az én vachoramat.

Cant: 5.

Apoc: 19.

Luc: 14.

Apoc: 19.

Luc: 14.

Es vgy ne iarianac, mint â vizözönkorbeliec iaranac, kic eſznec iſznac, hazaskodnac vala mind addig, még Noe be mene à barkaba. Es à vizözön hertelen reiaioc iüue, ſel veſztec üket.

Luc: 17.

Im meg hallátoc ſzerelmes attyamfiai à menire az idönec röuid volta engedé à kereſtyen

hazaſoknac mint kellyen az ũ hazaſsagokat, à Chriſtuſnac, es az Anyaſzentegyhaznac hazaſſagahoz ſzabni. Kiualtkeppen imez ôt dologban. Hogy bekeſsegben, es egyeneſsegben éllyenec. Hogy à ferfiu, vgy mint az aſzonyallatnac feie, ſzerelembe, es tiſteſsegbe tarcha feleſeget. Viſzontac az aſzonemberis fęllye, tiſtellye, bôchũllye ferięt, es engedelmes legyen hoza. Hogy mind ketten el valhatatlanul tarchac à hazaſsagot, egymáſtel ne haggyac.

Hogy hiuec legyenec egymashoz. Hogy vgy éllyenec à hazaſsagban, hogy vegre az artatlan barannac ôrôkce valo menyekezôiebe be meheſsenec.

Nagy dolgoc vgyan ezec, es ollyac, mellyeket az emberec tulaidon ereiekcel meg nem miuelhetnenec. De ennec à hazaſsag ſzentſegec fel vetelébe, az Iſtennec malaſtya adatic nekic, ki altal meg miuelhetic. Adatic mondom, hanem vgy mint à poganyoc, mint az oktalan barmoc, hanem io keſzũlettel iarulnac à hazaſsaghoz. Hittel, bũnôkôn valo tôredelmeſsegge, Iſteni fęlelemmel, es io igyekezettel. Nem teſteknec kedue tôlteſeért, hanem à mi vegre Iſten ſzerzette à hazaſsagot, à vegre hazaſsodnac meg. Hogy egymás ſegetôc legyenec. Hogy ũ altaloc ſzamoſodgyec, es ſzapo-

Tob: 8. Pſal: 31.

rodgyec

rodgyec az Istennec népe. Hogy è tőrueny szerent valo tarsalkodas altal, oltalmazhassac magokat fertelmes élettűl.

Immaron azert ties kic most hazasodtoc meg, ehez tarchatoc magatokat, es ha azt miuelitec, à kegyelmes Isten, ki Adamot Euáual, Abrahamot Saráual, Isaakot Rebekcaual, Tobiast Saráual, Zachariast Erzsebettel egybe adá, es kaszdag aldomasaual be tőlte, meg áld, es meg szentel titeketis. Es malastot ád hozza, hogy az ű rendelese szerent kesdhesetec, viselhesétec, es vegezhesétec el à ti hazasagtokat.

Hac exhortatione finita, sacerdos interroget sponsum, & sponsam lingua vernacula, hæc quæ sequuntur, illique similiter, vt sequitur, respondeant. Et primo quidem sponsum hoc modo.

Sacerdos. Ki neued? Sponsus. Ianos auag N. Sa: N. Kérdlec tegedet à te kereztyen hitedre, mőnd meg igazan, nem kőteleztede magadat valakinec màsnac, è tisteseges szemelynec kiuűle (ostendendo sponsam) hazasagra, auagy nem tőttele egyebnec fogadast, hogy űtet hazastarsul el akarnad venni? Spon: Nem.

Sac: Szeretede ezt è ſzemelyt? Sponſus: ſzeretem.

Sa: Akarode hazas tarſul hozad venni? Spon: Akarom.

Sac: Mégis hitedre kérdlec, ninchene ti köztöttetec valami attyafisag, ſogorsag, komaság, auagy egyeb oly dolog, ki miat hazaſsagra egybe nem adhatnatoc? Spon: Ninchen.

Deinde Sacerdos eodem modo interroget ſponſam, & illa reſpondeat.

Sa: Ki neued? Sponſa. Katalin, vagy N.

Sa: N. A te kereſtyen hitedre kérdlec tegedet, mond meg igazan: Nem köttelezted magadat máſnac valakinec hazaſsagra è iambornac kiuüle (oſtendendo ſponſum) auagy nem töttele egyebnec fogadaſt, hogy hazastarſul hozza mennel? Sponſa. Nem.

Sa: Szeretede è iambor legent? Spon: ſzeretem.

Sa: Akarſze hazastarſul hozza menni? Sponſa, akaroc.

Sa. Megis hitedre kérdlec, Ninchene ti köztetec valami attyafisag, ſogorsag, komasag, auagy egyeb oly dolog, ki miat hazaſsagra egbe nem adhatnátoc? Sponſa. Ninchen.

His

His ita actis iubeat sacerdos Sponso & Sponsæ, vt annulos suos ad altare ponant, & benedicat eos hoc modo.

Versus. Adiutorium nostrum in nomine domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram.

Oremus.

BEnedic ✠ domine hos annulos, quos in nomine tuo benedicimus, ✠ vt qui eos portauerint, in tua pace consistant, & in tua voluntate permaneant, & in tuo amore viuant & senescant, & multiplicentur in longitudine dierum. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

CReator & conseruator humani generis, dator gratiæ Spiritualis, tu domine mitte Spiritum Sanctum tuum paraclitum de cœlis super hos annulos, vt armati virtute cœlestis defensionis, illis qui eos portauerint proficiant ad salutem, Amen.

TVnc aspergat annulos aqua benedicta. Et annulum Sponsæ in digitum dextræ manus Sponsi, minimo vicinum, qui annularis vocatur, ponat, similiter annulum Sponsi in digitum Sponsæ dicens. In nomine patris, & filij, & Spiritus Sancti, Amen.

Et si ex parte vtriusque, tam scilicet Sponsi quam Sponsæ nuptiæ hæ primæ sunt, hoc est, nec sponsus aliam vxorem, nec sponsa alium virum habuit, benedicat eos hoc ordine.

Benedictio nubentium.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram.

℣. Confirma hoc DEVS quod operatus es in nobis. ℟. A templo sancto tuo, quod est in Hierusalem.

℣. Benedicti sitis à domino. ℟. Qui fecit mundum ex nihilo.

Oremus.

DEVS Abraham, DEVS Isaac, DEVS Iacob, benedic ✝ adolescentes istos, & semina semen vitæ in mentibus eorum, vt quicquid pro sua vtilitate didicerint, hoc facere cupiant. Per dominum nostrum Iesum Christum recuperatorem hominum, filium tuum vnigenitum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus Sancti DEVS, per omnia secula seculorum. Amen.

Psalmus 127.

Beati omnes qui timent dominum, qui ambulant in vijs eius. Laboresmanuum tuarum quia

manu-

manducabis, beatus es & bene tibi erit. Vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarum, in circuitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur homo, qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Sion, & videas bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ. Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israël. Gloria patri & filio & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum Amen.

Kirie eleison. Christe eleison. Kirie eleison.

℣. Saluum fac seruum tuum, & ancillam tuam domine. ℟. Deus meus sperantes in te.

℣. Mitte eis auxilium de Sancto. ℟. Et de Sion tuere eos.

℣. Esto eis domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici.

℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Respice quæsumus domine super hanc conuentionem de cœlo Sancto tuo. Et sicut Thobiam & Saram angelo pacis comitante protegebas, ita & istos à mortifera dœmonum infe-

statione protegas, & ab eis mentis & corporis aduersitates repellas, vt munimine tuo protecti, laudent nomen tuum Sanctum, quod est benedictum in secula seculorum, Amen.

Oremus.

ADesto domine supplicationibus nostris, & institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti benignus assiste, vt quod te auctore iungitur, te auxiliante seruetur. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

BEnedic ✠ domine Iesu Christe hunc famulum, & hanc famulam tuam, sicut benedixisti familias filiorum Israel per orationem Moisi, vt venientes per mare rubrum, in conspectu Pharaonis salui fierent, ita & hi in conspectu tuo salui fiant in die iudicij. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Benedicat ✠ vos DEVS pater, custodiat vos Iesus Christus, illuminet vos Spiritus Sanctus, ostendat dominus faciem suam vobis, & misereatur vestri, & conuertat dominus vultum suum super vos, & det vobis pacem omnibus diebus vitæ vestræ, impleatque vos omni benedictione cœlesti in remissionem omnium peccatorum

torum veſtrorum, vt habeatis vitam æternam in ſecula ſeculorum, Amen.

DEinceps ſacerdos dextras vtriuſque iungat, & iunctas ſtola circum voluat, & hac forma verborum eos copulet. Ego vos in matrimonium coniungo, in nomine patris ✠ & filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti, Amen.

Poſtremo pro more in hac patria vſitato, dextris ipſorum, ſuper Sanctis reliquijs collocatis, faciat ſacerdos eos ſingillatim iurare, ipſo in proferendo verba iuramenti in ſecunda præeunte, illis vero in prima perſona ſubſequentibus. Et primo quidem Sponſum hoc modo.

Sacerdos. Iſten tegedet vgy ſegellyen: Sponſus. Iſten engemet vg̃ ſegellyen. Sa: Boldog aſzony. Sponſus. Boldog aſzony. Sacer: Iſtennec minden ſzenti. Spon: Iſtennec minden ſzenti. Sa: hogy è tiſzteſseges ſzemelyt ſzeretted. Spon: hogy è tiſzteſseges ſzemelyt ſzeretem. Sacer: Szeretuen hozzad veſzed hazas tarſul. Spon: Szeretuen hozzam veſzem hazas tarſul. Sac: Iſteñec rendeleſe ſzerent. Spon: Iſtennec rendeleſe ſzerent. Sac: A kereſztyen Anyaſzentegyhaznac ſzokasa ſzerent. Spon: A kereſtyen Anyaſzentegyhaznac ſzokaſa ſzerent. Sac: Es hogy ũtet el nem hagyod. Spon: Es hogy ũtet el nem hagyom. Sac: Holtodíglan

lan ſ-holtaiglan. Spon: holtomiglan ſ-holtaiglan. Sacer: Seminemũ nyaualyaiaban. Spon: Seminemũ nyaualyaiaban. Sac: Iſten tegedet vgy ſegelyen. Spon: Iſten engemet vgy ſegellyen.

Deinde ſponſam hoc pacto

SAc: Iſten tegedet vgy ſegellyen. Sponſa Iſten engemet vgy ſegellyen. Sac: Boldog aſzony. Spon: Boldog aſzony. Sac: Iſtennec minden ſzentí. Spon: Iſtennec minden ſzentí. Sac: Hogé iambort ſzereted. Spon: Hogé iambort ſzeretem. Sa: Szeretuen hozza mégh hazas tarſul. Spon: Szeretuen hozza megyec hazas tarſul. Sac: Iſtennec rendelese ſzerent. Sponſa. Iſtennec rendeleſe ſzerent. Sac: A kereſtyen Anyaſzentegyhaznac ſzokaſa ſzerent. Spon: A kereſtyen Anyaſzentegyhaznac ſzokáſa ſzerent. Sac: Es hogy ũtet el nem hagyod. Spon: Es hogy ũtet el nem hagyom. Sac: Holtodiglan holtaiglan. Spon: holtomiglan holtaiglan. Sacer: Seminemũ nyauolyaiaba. Spon: Seminemũ nyauolyaiaba. Sac: Iſten tegedet vgy ſegellyen. Spon: Iſten engemet vgy ſegellyen.

Tunc aſpergat eos aqua benedicta, &, dimittat in pace.

De

De secundis nuptiis.

SEcundas nuptias non esse benedicendas, docent sanctiones Ecclesiasticæ. Quod hoc modo intelligi debet.

Si ex parte utriusque, uidelicet sponsi & sponsæ, sunt secundæ nuptiæ: Hoc est si tam sponsus, quam sponsa uidui sunt. Sacerdos qui eos coniungit obseruet, & peragat ea quæ ordo coniungendi sponsum & sponsam in facie Ecclesiæ, superius descriptus continet, usq; ad eum locum, ubi fit annulorum sponsi in digitum sponsæ, & è contra impositio inclusiue. Benedictionem autem nubentium ibi subsequentem omittat, sed eius loco hanc saltem orationem dicat.

Oremus.

ADesto domine supplicationibus nostris, & institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti benignus assiste, vt quod te auctore iungitur te auxiliante seruetur. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oratione finita iungat dextras vtriusque & stola circumuoluat, copuletque per hæc verba formalia. Ego vos in Matrimonium coniungo, in nomine patris ✠ & filij ✠ & spiritus ✠ sancti, Amen Et vltimo faciat ipsos iurare, eo modo qui supra habetur descriptus.

Quod si ex parte tantum Sponsæ sunt secundæ nuptiæ, hoc est, si Sponsa uidua est, & Sponsus nondum aliam habuit uxorem. De his quæ ordo coniungendi Sponsum & Sponsam superius habet, nihil quidem omittatur, uerum benedictio nubentium, super solum Sponsum numero singulari & genere masculino dicatur, hoc modo.

Oremus.

DEVS Abraham, DEVS Isaac, DEVS Iacob, benedic ✠ adolescentem istum, & semina semen vitæ in mente eius, vt quicquid pro sua vtilitate didicerit, hoc facere cupiat. Per dominum nostrum Iesum Christum recuperatorem hominum filium tuum vnigenitum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus Sancti DEVS, per omnia secula seculorum, Amen.

Psalmus.

BEati omnes qui timent dominum, qui ambulant in vijs eius. Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & bene tibi erit. Vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ: Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur homo, qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Sion, & videas bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

tuæ. Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel. Gloria patri & filio & Spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper & in secula seculorum Amen.

Oremus.

BEnedic ✠ domine Iesu Christe hunc famulum tuum, sicut benedixisti familias filiorum Israel per orationem Moisi, vt venientes per mare rubrum, in conspectu Pharaonis salui fierent, ita & hic in conspectu tuo saluus fiat in die iudicij. Per Christum dominum nostrum, Amē.

BEnedicat ✠ te DEVS pater, custodiat te Iesus Christus, illuminet te Spiritus Sanctus, ostendat Dominus faciem suam tibi & misereatur tui, & conuertat dominus vultum suum super te, & det tibi pacem omnibus diebus vitæ tuæ, impleatque te omni benedictione cœlesti in remissionem omnium peccatorum tuorum, vt habeas vitam æternam in secula seculorum, Amen.

Alia omnia vt supra.

Quod *si autem ex parte Sponsi, & non Sponsæ sunt secundæ nuptiæ. Hoc est si Sponsus est uiduus, & Sponsa puella: Ex ritu & ordine coniungendi primo descripto, neque mutetur neque omittatur aliquid, sed omnia peragantur modo ibi exposito.*

INTRODVCTIO, NOVÆ nuptæ in templum post nuptias.

OVA nupta dum gratias Deo actura ad templum uenerit, consistat ante fores. Vbi Sacerdos superpellicio & stola indutus, dicat super eã hæc quæ sequuntur.

Psalmus.

DEus misereatur nostri & benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri. Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes. Lætentur & exultent gentes quoniam iudicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ. Gloria patri & filio & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen. Kirie eleison. Christe eleison. Kirie eleison. Pater noster &c. Aue Maria &c.

℣. Sal-

℣. Saluam fac ancillam tuam domine. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mitte ei domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eam. ℣. Esto ei domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus qui mortuam Saræ vuluam, per Abrahæ serui tui semen fœcundare dignatus es, vt etiam contra spem soboles ei nasceretur, famulam hanc tuam propitius respice, eique partum & fœcunditatem benignus tribue, & prolem quam donaueris benedicito, per Christum dominum nostrum, Amen.

Postea stolam det in manus nouæ nuptæ, & introducat eam in templum dicens.

Ingredere in domum domini, & adora filium virginis, vt tibi fœcunditatem prolis tribuat, Per Christum dominum nostrum, Amen.

Deinde aspergat ipsam aqua benedicta.

MODVS AVDIENDÆ Confessionis pœnitentium

SAcerdos confessionem pœnitentium auditurus, superpellicio & stola uestitus, in aliqua parte templi, ubi conspici ab omnibus possit, tanquam Christi Vicarius & iudex animarum sedeat, & pœnitentes singulos ad se accedere iubeat.

VNumquemque autem accedentem non toruis oculis intueatur, nec seueris sermonibus alloquatur, ne truci ore, ac seueri hominis specie, metum aut pudorem ei iniiciat, sed hilari fronte, benenolè ac humaniter excipiat, pijsque & blandis uerbis affetur.

DEinde moneat, ut utroque genu flexo, uultuque non in sacerdotem, sed ad dextram uel sinistrum latus eius conuerso, signo sanctæ crucis se muniat dicens. Attyanac, es Fiunac, es szent Lelcknec neuęben Amen.

POstea iubeat ut confessionem generalem recitet, quam si pœnitens ignoraret, sacerdos eum præeat, dicendo.

GYunom Vram Istennec, Boldog asz onnac, szent Peter Apostolnac, szent Pal Apostolnac, es mind à tòb szenteknec. Vallom magamat vetkesznec lenni, soc szantalan gonosz

gondo-

gondolatimba, beszedimbe, es chelekedetimbe. Mindennemű bűneimbe hagyom Isten előt bűnőse magamat. Kérem vram Istent bochasa meg bűneimet: Kérem aszonyomat szűz Mariat, szent Peter Apostolt, szent Pal Apostolt, es minden à több szenteket, tamadgyanac mellettem, imadgyanac Istent érettem. Kérlec tegedetis lelki atyám, imadgy Istent érettem, halgasd meg az én gyunasomat, es bűneimről valo vallasomat, es oldoz meg engemet az vr Istentől neked adatot hatalommal.

Deinde Sacerdos exhortetur pœnitentem ad ueram ac synceram peccatorum suorum confessionem, his aut similibus uerbis.

SZerelmes attyamfia, tudgyuc azt hogy mindnyaian bűnősöc vagyunc, es hogy senki közzülünc ninchen ki ez ielen valo gyarlo életbe az vr Isten ellen soc keppen nem vetkezet volna. De aztis tudgyuc, hogy à mi vrunc Iesus Christus à bűnősökért iűtt è vilagra. Mikeppen ünen maga tanubizonyságot teszen felőle monduin. Nem igazakat iűttem hiuni, hanem à bűnősöket: Tanubizonysagot teszen szent Palis, à holimezt beszelli. Igaz es kellemetes beszed ez, hogy az vr Iesus Christus è vilagra iűtt à bűnősöket meg szabadetani. Sőt vgyan

Math: 9. 1. Thim: 1.

meg eskůt raita à mi Istenůnc, hogy nem akaria à bůnős embernec halàlat, hanem azt kiuannya, hogy meg teryen es éllyen. Fogadástis tőtt felőlle, hogy valamely oràba ů hozza fohaszkodandic es pœnitentiat tartand à bůnős, azonual meg bochattya bůneit, es soha tőbbe azokrul meg nem emlekezic.

Ezeket értuen, miuel hogy teis, egy vagy à bůnősőc kőzzůl, vgy mint ki sokſor Isten ellen vętettel, az ů parancholatit meg szegted, es akarattya ellen iartal, ved eszedbe magadat, es tęr meg. Tarch pænitentiat, sirassad à te bůneidet. Isten előt es én előttem, ki noha meltatlan, mind az altal egyhazi szolga vagyoc, tęgy gyunast, az az, vallast à te bůneidrůl. Azokrul kiualtkeppen, mellyec à te lelki esmeretedet leg fellyeb furdallyac, es rettegetic. Kit ha meg miuelsz, en tegedet az Isten igeieből meg tanetlac, mit kellyen touabba miuelned. Christustul Anyaszentegyhaznac adatot kulchoknac ereięuel meg odozlac, es bůneidet meg bochatom. Kiből à te lelkednec nagy vigasztalasa,
Math: 18, őrőme, es nyugodalma kőuetkezic. Mert tudod hogy à mi vrunknac igereti szerent mi,
Ioán: 20. az egyhazi emberec, è földőn meg odozunc, meg odozuan leszen az menyorszagbanis, es valakiknec bůnőket meg bochattyuc, meg bochattatic azoknac menybenis.

Ha

Ha Iſten elôt, ki mindeneket lât, nem ſzegyenlettel meg miuelni à bûnt, ne ſzegyenled én elôttemis meg vallani. Iob hogy én elôttem, ki ſzinten ollyan bûnôs vagyoc mint te, pironkodgyal egy keues ideig, hogy ſem mint itélet napian az ôrôc biro elôt, à ſzent angyaloc elôt, es mind az egeſz vilag elôt ſzegyenkedgyel. A mirûl moſt igaz gyunaſt teſz, azt akcor ſzemedre nem vetic, de ha valamit moſt el titkolſz, es el tagacz, akcoron ôrôc ſzegyenedre, es karhozatodra ſzemedre hanyatatic.

Oruos vagyoc, vgy tudlac tegedet oruoslani, ha betegſegedet meg ielented. Taneto, es oktato vagyoc, vgy tudlac tanetani, es oktatni, ha értem à te fogyatkozaſidat, es ſzûkſegidet. Keſz vagyoc teneked ſzolgalni, chac érchem mibe ſzûkôlkôdôl az én ſzolgalatom nekûl.

Szabadon es bizuaſt meg mondhatod penig ennekem minden dolgaidat, mert el higgyed felôlem, hogy el leſznec temetetuen én nallam, es ſoha ſenki tûllem meg nem érti. Laſs hoza azert dolgodhoz, es tôredelmes ſziuel ielengeſd ki à te vetkeidet.

Huiuſmodi exhortatione præmiſſa, Sacerdos pœnitentem, ſi ignotus ei eſt, interroget de ſtatu & conditione ſua, ut eo melius & commodius deinceps ipſum de peccatorum circumſtantiis examinare ſciat.

Deinde sciscitetur â quanto tempore confessus non sit.

Tum uero petat ex eo, an pœnitentiæ in proxima confessione ei iniunctæ satisfecerit.

Postea inducat confitentem, ut quæ in memoria habet peccata, ipse sua sponte confiteatur.

Quod ubi factum fuerit, attendat prudens sacerdos, si forte aliquorum peccatorum, in quibus probabiliter deliquisse eum existimaret, nullam ille fecerit mentionem, & de talibus ipsum interroget, ne pudore aut ignorantia silentio ea prætereat.

Quod si pœnitens ita rudis fuerit, ut per se peccata confiteri aut enumerare nesciat, Sacerdos eum diligenter interroget & examinet, atque ad singulos interrogationis articulos respondere faciat. Caueat tamen, ne nimium curiosis interrogationibus, utriusque sexus simplicioribus, & præsertim iunioribus, ad nouum aliquod & nunquam tentatum scelus occasionem det, & ea facere ipsos doceat, quæ ex seipsis facere nesciuissent.

Primo autem omnium, de peccatis contrà decem præcepta domini confitentem examinare debebit. Id quod his uerbis non incommode præstare poterit.

SZerelmes attyamfia, A felseges mindenhato Vr Isten, à tiz parancholatba meg ielentette minekünc az ü szent akarattyat. Elönkbe atta aztis à mit kçuan, aztis à mit tilt mi tülünc.

Tekench

Tekench be azert à parancholatoknac rendíbe, mint egy tűkőrbe, es láſd meg mellic ellen mit vetőttel gondolatodban, beſzededben, es chelekedetedben. Hattale valamit hatra abban, à mit kęuan, es miueltele valamit ollyat, mellyet tilt Iſten te tűled.

Az elſő parancholatrul.

AZ elsŏ parancholat imez. *Ne legyenec|idegen Iſtenid en előttem.* Kiben azt kiuanya à mi vrunc mi tűlűnc, hogy igaz hittel, erős remenseggel, es buzgo ſzeretettel ragazkodgunc ű hozza, es ſe gondolatunkba, ſe beſzedűnkbe, ſe chelekedetűnkbe oly dolog ne talaltaſsec, ki az hittel, remenſeggel, es ſzeretettel ellenkednec. *Peccata contra fidem.*

1. Legelőſzer azert azt kérdem tűled, hatteuelygettelę valamikor à hit dolgaban, Tartottale, auagy tartaſze valami oly velekedéſt, teuelygéſt, eretnekſęget, mely à kőzőnſeges Romai egyhaznac hitiuel ellenkedic, auagy attul kűlőmbőz?

2. Ketelkedtele, auagy ketelkedelę à hitnec valamely agazattya felől?

3. Tanetottale, auagy intettele valakiket teuelygeſre?

4. Oluaſtade az eretnekeknec kőnyuőket, es iraſokat?

5. TArtottale affele kőnyueket, auagy mostan tartaſze nallad?

6. Halgattade à Romai hittűl ſzakat prædikatoroknac prædikatioiokat?

7. Kedueztele valaha az Eretnekeknec, mentettede es oltalmaztade űket?

8. Embertűl valo fęltedbe, auagy ſzegyenletedbe tagattade meg hitedet, halgattale valaha, midőn à te hitedrűl ſzűkſeg volt volna vallaſtenned?

9. Vetekettele parazt leuen à hit felől?

10. Hittade az őrdőgőt ſegetségűl?

11. Bűbaios, babonas, varaslo es őrdőngős tudomant, tanultale, auagy egyebeket tanetotale reia?

12. Hittele alomnac, bűuőlőknec, baioloknac, varasloknac, es itűuendőt mondoknac, Ertekeztele, es kerdezkettele ű tűllőc, folyamtale valami ſzűkſegedbe hozzaioc?

13. Alſtennec irgalmaſsaga felől voltalę kętes?

Peccata contra Spem.

14. Miueltele valámi gonoſzt ahoz biztodban, hogy az Iſten irgalmas, es meg bochattya?

15. Biztale főlőtteb magadba, elmędbe, erődbe, kaſzdagſagodba, tulaidon erdemedbe?

16. Biztale valamely emberekbe fellyeb, hogy ſem mint Iſtenbe?

17. Gyű-

17. Gyűlőltede valaha az Istent, es ha gyű- Peccat contra charitatem.
lőlted miert?

18. Az Istent szerettede vgy mint nem ű magaert, hanem è vilagi haszonert, es io tetemenyert?

19. Tennen magadat, auagy akarmely egéb embereket szerettede fellyeb Istennel?

20. Zugottale, es panaszolkottale Isten ellen azert, hogy à mit tűle kiuantal, vgy mint, io egeséget, kaszdagsagot, io szerenchet, auagy akarmit egyebet, meg nem atta teneked? +

21. Chelekedettele valamit Isten ellen emberi keduert? +

22. Mulattade el valaha az Isteni szolgalatot, auagy akar mi io chelekedet, emberektűl valo szegyenletedbe, seltedbe, es embereknec keduekert? +

Az Masodic parancholatoul.

AMasodic parancholat imez. *Istennec neuét hiaba ne ued.* Kibetiltya ű szent felsege az ű neuenec tiszteletlenséget.

Lasd ha vetettele valamikeppen ez ellen?

1. Tudua auagy szandekcal eskűttele hamisan? +

2. Amit bizonyal nem tuttal, mondottade azt eskűuesel? +

3. Fogattale valamit hitedre, auagy maskeppen eskűeſſel, à mit meg nem akartal allani, es meg nem alottal?

4. Szűksegnec kiuűle ſzoktale eskűnni?

5. Az mit Iſtennec fogattal, ſzektede azt meg valamikor?

6. Karomlottade az Iſtent, azt tulaidonetuan neki à mi hozza nem illic. Mint hogy kegetlen, hogy valamit nem tud, valamire gondot nem viſel, es akarmit egyebet effelet?

7. Iteltede meg valaha az Iſtennec chelekedetit, gondoluan auag monduan, hogy imezt auagy amazt iob let volna kűlőmben miuelni, annal à mint az Iſten miuelte, es ſzokta miuelni?

8. Heiaba auagy chufsagba emletettede az Iſtent?

9. A ſzent iraſnac helyeit, auagy czikelit, hoztadę elő trefaba, auagy heuolkodo beſzed kőzőt?

10. Mentettede valaha vętkedet aual hogy Iſten oka, mert ű vgy teremptet hoģ bűnnelkűl nem lehecz: Auag à ſzenteknec peldaiaual, monduán, hogy à ſzentekis bűnősőc voltanac?

Az harmadic parancholatrul.

AZ harmadic parancholat imez. *Meg emlekezzel rulla, hogy az innepet meg ſzenteld.* Az az. Min-

MInden è vilagi ſzorgalmatoſsagtul, gondtul, es rabotalkodáſtul magadat meg vonuan, innep napon az Iſteni ſzolgalatba, es ſzent chelekedetekbe legy foglalatos.

1. MIueltele innep nap, auagy miueltetele kézi munkat?

2. FOglaltade magadat è vilagi gondba, ſzorgalmatoſsagba, kereskedesbe, es akar mi egyeb teſti dologba?

3. Innep napon gakorlottade à korchomat, torkoſsagot, vendegseget, tanczot?

4. MUlattade el heuolkodo beſzedekbe, es chelekedetekbe az innepeket?

5. MUlattade el innep napon, à Miſe, es prædicatio hallaſt, az imadkozaſt, es egyeb Iſteni ſzolgalatot?

6. MIkor Miſen, prædication, auagy egyeb Iſteni ſzolgalaton voltal, budoſotte ſzéllyel elmęd, es gondolatod?

7. SUgtale, beſzellettele, moſolygottale az Iſteni ſzolgalatnac ideien?

8. Ieles innepeken, es kiualtkeppen huſuet napian, auagy à taiba, meg gyuntale? vöttede à Chriſtuſnac ſzent teſtet, es ſzent véret?

Az negyedic parancholatrul.

ANegędic parancholat imillyen. *Attyadat, anyadat tiſztellyed.* Melybe parancholla

Iſten, hogy nem chac teſti ſzűleinket, hanem azokatis, kic vagy idővel, vagy meltoſsaggal nalunknal nagyobbac, tiſztellyuc.

1. Gyűlőltede à te ſzűleidet, haraguttale meg űellenec?

2. Keuantale nekic valami gonoſzt?

3. Keuantade holtokat?

4. Buſetottade auagy ſzomoretottade meg űket?

5. Tekentettele harag ſzemmel reiaioc, auagy meuettede meg űket?

6. Voltale engedetlen ſzűleidnec?

7. Segetettede, ha ſzűkőlkőttec ſegetſeged nelkűl, ſzűleidet auagy nem?

8. Kőltőttede el gonoſzul, es haſzontalanul ſzűleidnec penzeket, es marhaiokat?

9. Vadoltade ſzidalmaſztade, ragalmaſztade űket, ſzolottale tiſzteletlen beſzedet ellenec, auagy felőlőc?

10. Imadtale ęrettec auagy nem?

11. Io inteſeket oktataſokat, vetettede hatra?

12 Ha ſzűleid meg holtanac, à kinec mit hagytanac teſtamentomba, meg attade, meg fizettede adoſsagokat?

13. Attyadfiait, es rokonidat ſzerettede ſziued ſzerent?

14. Nallad-

14. Nalladnal nagyobakat, kiualtkeppen egyhazi embereket, è vilagi birakat, es vrakat, tiszteltele, vagy nem? voltale nekic szofogadatlan, engedetlen, meuettede, chufoltade, ragalmasztade ûket?

15. Az anyaszensegyhaznac, es à te elôtted iaroknac parancholattyokat, szerzeseket, es vegezesekt vtaltade meg, vétettede hatra?

16. Voltale hala adatlan azoknac, kic iot tôttenec veled?

17. Dezmaiokat, auagy valami egyeb iôuedelmeket vôttede el, tagattade meg az egyhazi embereknec?

Az ôtôdic parancholatrul.

AZ'ôtôdic parancholat ez. Ne ôlly. Kibe tiltatic mi tûlûnc à kilsô, es belsô gyilkosag: Hogy se meg ne ôlyûnc, se gyûlôlyûnc felebaratunkat, se haragot ne tarchunc reia, se gonoszt neki ne akariunc.

1. Ôltele, auagy ôlettele meg valakit vagy kezzel, vagy mereggel, vagy maskeppen?

2. Attale okot valakinec reia, hogy mâst meg ôllyon, auagy halalra keresen?

3. Reszegetettele vgy meg valakit, hogy betegsegbe eset legyen miatta?

4. GYermechkeknec annyoc mehébe valo el veszeſekbe voltale reſzes, vagy tanachoddal, vagy chelekedeteddel?

5. VErekedtele, ſertettele meg valakit?

6. VEſztettele ôſzue maſſal valakit?

7. AKic kôzôt valami haborut lattal, ingerlettede egy más ellen ûket?

8. ATtale valakinec tanachot rea, hogy máſt meg banchon, meg ſerchen, auagy meg verien?

9. AKit halaltul meg menthettel volna, igekeztelé meg menteni, auagy nem?

10. KEuantade valakinec halalat?

11. VIſeltele ſziuedbe más ellen haragot, gûlôlſeget, es boſzu allaſra valo kiuanságot?

12. ATkozottale egyebec ellen monduan: Iſten tegedet elueſzeſſen, vay ſzakadna nyakad, Iſten ne menchen hertelen halaltul, akaſzto fatul: ôrdôg el vigén, auagy egyebet effelet?

13. GOnoſz pelda adaſoddal, kiſzteteſeddel, beſzededdel, es inteſeddel, attale okot máſnac bûnre, auagy tanetottale valakit bûnt tenni?

14. MAgadnac kęuantade halalodat buſulásbol, boſzusagbol, ketſegben eſęsbôl, auagy gonoſz ſzandekbol?

15. VEtettede oly ſzerenchere magadat, kibôl halalod kôuetkezhetet volna, ha az Iſten kiualtkeppen valo io voltabol tegedet meg nem ôrzôt volna?

16. At-

16. Akoztade magadat monduan: Bator az Isten azt à napot ne atta volna ernem. Bator nyakam szakat volna: Isten elueszesen, ördög el vigyen engemet, ha miuelem, auagy egyebet effelet.

Az hatodic es kilenczedic parancholatrul.

AZ hatodic parancholat imez. *Ne paraznalkodgyal.* Ehez valo à kilenczedikis, ki ilyen. *Felebaratodnac feleseget ne keuand.* Ezkét parancholatba tilt Isten minden buia gondolatot, beszedet, es chelekedetet.

1. Voltake sziuedben testi, es buia gondolatoc?

2. Attale magadnac okot affele gonosz gondolatokra, vagy tekenteteddel, vagy más keppen?

3. Gyönyörkettele, es marattale meg sokaig affele gondolatokba?

4. Volte el vegezet akaratod, letel szerentis meg miuelni az olyan meg gondolt gonoszt?

5. Szollottale, auagy halgattale rut, es ondoc parazna beszedeket?

6. Beneklettele, auagy halgattale virag enekeket, mellyekbe testi szeretetrül, es buia dolgokrul volt emlekezet?

7. Tanczba ſzollottale annac à kiuel tanczoltal ollyat valamit, ki tiſztaſagnac, es io erkölchnec ellene volna?

8. Gyakorlottale vagy vendeg ſegeket, vagy egyeb hellyeket az vegre, hogy ſzeretödet lathatnád, auagy ſzeretöt talalnal magadnac?

9. Mutogattade, es czifraztade magadat, hogy valakinec ſzeme akadna raitad?

10. Ingerlettede teſtedet illeteſeddel, vagy maskeppen gonoſz ra?

11. Chokoltale valakit gonoſz vegre, auagy teſti ſzeretetböl?

12. Vetkeztele paraznaſagba? es ha vetkeztel, mikeppen, michoda rendbeli, es allapatbeli ſzemellyel? Hanyſzor?

Hic oportet Confeſſarium eſſe ualde cautum, ne forte ſimplices & iuniores, aut multiplicibus interrogationibus de turpi hoc peccato, doceat potius quam dedoceat mala facere, aut ſi nimium lenis, & plus iuſto uerecundus fuerit in interrogando, pœnitens pudore uel ignorantia, ſua ſponte non ſatis explicet circumſtantias peccati. Vtrum ſcilicet cum ſolutis, uel coniugatis, uel conſanguineis, uel affinibus, uel uirginibus, uel contra naturæ ordinem per molliciem in ſe ipſo, uel cum aliis nefanda peccata

cata commiserit? facile autem erit ex præcedentibus responsionibus, ac alijs quæ in pœnitente hucusque observare potuit statuere, quomodo & quousque cum eo in inuestigandis his circumstantijs procedere oporteat.

Az hetedic es tizedic parancholatrul.

AZ hetedic parancholat illyen. Ne oroz: Ehez valo à tizedikis. *Felebaratodnac se bazat, se mezeiet, se szolgaiat, se szolgalo leanyat, se ökret, se szamarat, se egyeb ioszagat ne keuand.* Kikben azt parancholya Isten, hogy az te tulaidonoddal meg elegeduen, à mas ember marhaiat, nem chac el ne ved de ingyen szandekod se legyen reia, hogy el vennęd hamissan.

1. Keuantade felebaratodnac valami marhaiat, es igyekeztele hamissan azt tiedde tenni?

2. A feiedelemnec, vagy vradnac, vagy kősségnec mely adoual tartoszta1, tagattale meg abba valamit?

3. Loptade el valakinec valami marhaiat?

4. Gröuel vettede el à masęt?

5. Aſzenteghaznac vöttedeel valami marhaiat, vagy iüuedelmet, auagy ioſzagat?

6. Vſurat vöttele valakin?

7. Teſtamentombol máſnac hagyatot marhat tartottale magadnac?

8. Attale oly okcal kölchön valakinec zalagra, hogy ha az hagot napra à zalagot ki nem valtya, az vtan ki ne valthaſſa, hanem nallad maradgyon?

9. Attale bor feiębe, auagy gabna feiębe penzt valakinec, vgy hogy ſokcal többet adgon neked annal à menit azon à penzen maſtul vehetnel?

10. Attale kölchön valamely ſzegeny embernec illyen okalat, hogy idöuel penzedet meg adgya, es annac fölötte miuellyenis, auagy ſzolgallyon ęrette?

11. Töttele hamis kereskedeſt, vag olchobban vöuen máſtul, vagy dragabban aduan máſnac valamit annal, à mit ęrt volna?

12. Eltele hamis mertekcel?

13. Szabóttale, esküttele árud mellet, hogy meg éri azt, à min hattad, auagy hogy teis dragan vöttéd?

14. Chaltale meg valakit miuedbe? vagy nem iol miueluen neki, vagy többet vöuen miuedért, hogy ſem mint erdemlettel volna?

15. Hi-

15. Hitegettede el felebaratodnac szolgaiat, vagy szolgalo leanyát?

16. Chaltale meg akar mikeppen valakit?

17. Nallad le tętet et, auagy hagyatot marhát tagattale el?

18. Ha valakinec valami el veszet marhaiát meg talaltad, titkoltade el, es tartottade magadnac?

19. Szőleiebe, kertebe, gabnaiába, vagy egyeb marhaiaba tőttele kárt valakinec?

20. Mikor ados voltal, mulattade el à meg fizetest, noha meg fizethettel volna?

21. Koczkat, kartyàt, auagy egyeb iatekot iaczottale nyeresęgnec okaért?

22. Munkasidnac, beresidnec, szolgaidnac beret, es szolgalattyat tartottade meg?

Anyolczadic parancholatrul.

ANyolczadic parancholat ez. *Felebaratod ellen hamis tanubizonyságot ne szóly.* Melybe tiltatic nyelutünknec minden felebaratunc ellen valo gonosága.

1. Volte szokasod, hogy felebaratodnac, akarmi kichin vętketis nagy, es halalos bűnnec itelted volna lenni?

2. Igyekeztele azon hogy meg gálazhattal volna valakit hirebe, neuębe?

3. Tőruenybe tőttele hamis tanubizonyságot valaki felől?

4. Vadoltale, auagy mentettele valakit hamissan?

5. Ragalmaztale valakit hata megę?

6. Felebaratodnac valami titkiat, az ű karára, artalmára, vagy gyalazattyara ielentettede ki?

7. Egyebeknec chelekedetit magyaraztade gonoszra?

8. Ocrőmest halgattale ragalmazo beszedeket?

9. A mit valaki felől hallottal, beszelletede azt masnac?

10. Tőttele vakmerő iteletet más felől?

11. Hizelkedesből dichertele valakit?

12. Szolottale hazugsagot egyebec ellen, auagy heuolkodo beszed kőzőt?

13. Felebaratodnac dicheretet iregylettede, auagy ahol dicherni kellet volna, nem dichertede űtet?

14. Hirębe, neuebe kisebbetettele meg valakit?

A két vtolso parancholatrul szolottunc oda fel az hatodic, es hetedic parancholattal egy ű t.

Secundo examinet confessarius confitentem de peccatis mortalibus hoc modo.

Lassad

Lassad immar aztis, mikeppen es hanykeppen vętkeztel Isten ellen az hét halálos bůnbe.

Az elsö Halalos bůn, keuelyseg.

1. VOltale keuely?

2. Aletottade valaha magadba, hogy à mi io benned vagyon tulaidonod, mint ha te tůlled, es nem Istentůl szarmaznéc?

3. Auagy ha vallottadis hogy Istentůl vagyon, mind az altal azt tartottade, hogy à te erdemidért adatot neked?

4. Kérköttele valamiuel ollyal, ki benned, es nallad nem volt?

5. Dichekettele bůnbe, auagy valami heusagos dologba?

6. Kerestele magadnac dicheretet valami io chelekedetböl, kiböl az Istennec neuęnec dicheretet kellet volna keresned?

7. Miueltele valami iot emberi latasęrt.

8. Voltale tisztesség keuano?

9. Iteltede magadat egyebeknél iobnac, tisztességre meltobnac, es szentebnec lenni?

10. Vtaltade meg felebaratodat, aletottale valakit naladnal alab valonac lenni, es meltatlaunac à te baratsagodhoz

11. V oltale keep mutato, szentnec, iamborsag, es aitatosnac mutattade magadat, tettetes keppen?

12. S zollottale iot kęp mutatasbol, szíuedbe gonoszt gondoluan?

13. V oltale vakmerő à te ertelmedbe, nem akaruan azoknac ertelmeket venni, à kic valamit iobban ęrtettec naladnal?

14. Voltale versengő, nem akaruan az mit egyszer meg mondottal, attul el szakadni, ha szinten eszedbe võttedis, hogy nem iol mondottad?

15. V oltale engedetlen Istennec, es az embereknec, kiknec engedelmesegel tartoztal volna?

16. M ulattade el azt meg miuelni, à mit męg tan, es tőrueny szerent parancholtac neked azoc, à kic nalladnal fellyeb valoc?

Az Masodic Halalos bün fosuensęg.

V Oltale fősueny?

2. Voltale telhetetlen, meg nem elegeduen aual à mit Isten neked adot?

3. Keuantale meg kaszdagulni?

4. B stele fölőtteb penz, es marha kereselnec?

5. S zegtede meg Istennec valamely parancholattyat kaszdagsagnac okaért?

6. A szegenyekhez voltale irgalmatlan, es szoros marku, nem örömest attale nekic, dorgaltade, pirongattade meg ũket, midõn alamosnat kértenec tũlled?

7. Voltale szorgalmatos, es nyukhatatlan penz, es marha kereses miat?

8. E vilagi szorgalmatossag miat mulattade el gyunasodat, à Christus szent testenec vetének hozad vetelét, auagy akar mi egyeb iot?

9. Alnakul es erõuel iutottale, auagy chac akartale iutni valami marhahoz?

10. Hazuttale, eskũttele penzért, es marhaért hamisan?

11. Hamis penzel éltele?

12. Kõltõdde marhadat, es penzedet õrõmesben torkodra, hasadra, es akar mi heiaba valo dologra, hogy sem mint Istennec tiszteisegere, es szũkõlkõdõ felebaratidnac segetesére?

13. Adosidat à kiknec tuttad hogy ninchen miuel fizetniec, szoretottade kegetlenül az adosságnac meg fizetesére?

Az harmadic Halalos bũn Paraznaság.

SZollottunc errũl oda fel, az hatodic es kilenczedic parancholatnac rendibe, annakokaert

most chac azokrul à gonoszagokrul kérdezkedem te tüled, mellyec à buia életet szoktac követni?

1. Merültele el annyira à testi bűnbe, hogy à miat nemikeppen vgyan meg vakult volna à te elmed, tunyaua, es alkolmatlanná lőttel volna az Istení, es menyei dolgoknac elmelkedesere?

2. Feletkeztele el magadrul, rendedrül, es allapatodrul, effele bűn miat, meg nem gondoluán, hogy nem illet volna hozzad az, à mit miueltel, chac azertis miuel hogy sokaknac szemec neznec te reiad, es sokan meg botrankozhatnac à te gonosz életedbe?

3. Voltale testi bűn miat alhatatlan, gyakorta el vegezuen elmedbe, hogy meg iobbetod magadat, de azt à mit vegeztel meg nem aluan, hanem megis vgyan azon gonosz életnec szárába heueruen?

4. Gyönyörkőttele annyira az buia életbe, hogy azert kesz voltal volna az Istennec keduet es akarattyat hatra vetni, sőt Istentül tellyesseggel el szakadni?

5. Keuantale è vilagon sokaig élni à vegre, hogy tested keuansagánac többet szolgalhas?

6. Feletkeztele el halalodrul effele bűn miat?

Az negyedic halalos bůn, Iregyseg.

IRegylettedę valamely felebaratodnac tudomanyát, tisztesseget, io hirçt neuçt, emberec kőzòt valo bőchůletet, auagy egyeb iauait?

2. Iregylettedę hogy felebaratod nalladnal nem alab, hanem fellyeb valo, auagy hozzad egyenlő volt?

3. Iregylettedę mikor lattad, hogy valaki gyakrabban gyunt, gyakrabban élt az oltari szentseggel, aitatosb volt, tőb iôt chelekedet te nalladnal?

4. Igyekeztele iregysegből valakinec elő menetit meg bantani, ůtet ragalmazuan, ellene suttoguan, es az embereknec io akaro elmçieket tůlle el idegenętuén?

5. Beszellettedę felebaratodnac bůneit egyebec előt az ů artalmára, vagy karara?

6. Oe růltele felebaratodnac karán, kissebsęgen, auagy valami nyaualyaián?

7. Bankottalę felebaratodnac elő menetęn, es io szerenchęien?

Az őtődic halalos bůn, Harag.

VOltalę haragos?

2. Meltatlanul, es erdeme nelkůl akartalę valakin haragbol boszut tenni?

3. Haragodba igyekeztele felebaratodon akarmi kichin vétekertis, boſzut allani?

4. Tartottale vgy haragot valakire, hogy nem akartal volna chac reia neznijs, ſem velle ſzollani, ſem ũtet neuén néuezni?

5. Zaigottale, kialtottale, feddõttele, ſzitkozottale, 'atkoztale haragodba?

6. Tettele valakin à kire meg haraguttal boſzusagot?

Az hatodic halalos bũn Torkoſſag.

VOltale torkos es dobzodo?

2. Ettele, auagy ittale ideiebben hogy ſem mint illęt volna?

3. Szegtede meg à bõitõt, tõbſzer euęn egyſzernél?

4. Ettele tiltot eleséget, vgy mint huſt, tikmonyat, vaiat, teięt bõit napon?

5. Keuantale, es kereſtele gyõnyõrũſegesb eledelt, auagy italt annal, à kiuel rended ſzerent meg kellęt volna elegednec?

6. Voltale reſzeg, es ha voltal hanyſzor?

7. Ittale duskàt, auagy egygyeſt?

8. Itattale, reſzegetettele megmáſt?

9. Fõlõt-

9. Fölötteb valo étel, es ital miat, voltale reſt imadſagra, es egyeb Iſteni ſzolgalatra?

10. Reſzegſegedbe chachoktale haſzontalan, auagy gonoſz dolgokrul?

11. Etel, ital kőzbe, vetekettele Iſtenrűl az Iſtennec, es à hitnec dolgairul?

12. Ettele, auagy ittale annyit, hog à gyomrod meg nem tarthatta, hanem keſzerettettel kiokadni?

13 Dobzodas, es reſzegseg miat! geriedeztele buiaſagra, es tőrtente raitad teſtednec megfertelmezeſe?

Az betedic halalos bún, lora valo reſtſeg.

VOltale gonoſz keduű, es reſt à io chelekedethez?

2. Reſteltele tanulni, es ertekezni az iduőſſegnec dolgai felől?

3. Tudode az mi attyankat, Iduőzlegy Mariat, à hitnec agazatit, es à tiz parancholatot, vagy nem?

4. Voltale heuolkodo?

5. Mulattade heiaba űdődet?

6. Hamar, es kőnnyen engettele à keſertetnec?

7. Hallogattadę à bűnből valo meg téreſt, auagy valami egyeb iot?

8. Mikor valami iot miueltęl, ſiettele el vegezni, alég varuan hogy veget érhetted volna?

9. Hattadę valamikor fęlbe az el kefzdet imadsagot, bőtőt, es egyeb io chelekedetet?

10. Voltalę gond víſeletlen hazad nepere, es egyebekre, kiket Iſten az te gond víſeléſed ala adot?

11. Voltalę oly tunya, hogy inkab akartal volna ehezni, es ſzűkőlkődni, hog ſem mint dolgot tenni, es munkalodni?

12. Voltale oly aietatlan, hogy vgyan vifza teczet volna az imadkozas, es egyeb io chelekedet?

13. Gyűlőltedę azokat à kic tegedet iora intettenec, es à gonoſzrul meg feddettenec?

14. Voltalę oly idegen à pœnitencia tartaſtul, hogy az meg chelekedet bűnről ſemmi banatot nem érzettel ſzíuenbe?

De peccatis alienis.

TErtio exãminet Sacerdos confitentem de peccatis alienis, hoc modo.

Mond meg aztis ha vętkeztelę à kilencz idegen bűnőkbe, az az, voltalę reſzes más ember bűnębe?

1. Parancholtadȩ máſnac hogy gonoſzt miuellyen?

2. Attalȩ valakinec tanachot valami gonoſz tetelre?

3. Te akaratodbol, es engedelmedből miuelte valaki gonoſzt?

4. Dichertele valakit à gonoſz chelekedetbe, ingerlettede ũtet tõb gonoſzra, dicheruẽn azt à mit miuelt, es ionac monduán az ũ gonoſz chelekedetit?

5. Oltalmaztadȩ à gonoſz teuõt, mentettedȩ reitegettede?

6. Voltȩ reſzed valami gonoſzul (vgy mint vſuraual, lopaſsal, alnakſaggal, hamiskereskedeſsel, auagy máskeppen az Iſten tõruenye ellen) talalt marhábaȩ?

7. Halgattade el bũnet valakinec à kit meg kellet volna feddened?

8. A mi gonoſznac ellene alhattal volna nem allottalȩ?

9. A kinec tartoſztal volna meg ielenteni valakinec bũnet, à vegre, hogy meg feddette, es meg iobbetotta volna ũtet, nem ielentettede meg?

Nec ſatis eſt examinare pœnitentem de peccatis, niſi etiam de ſingulorum, grauiorum præſertim circumſtantijs examinetur.

Primo, de loco sic. Hol miuelted azt, tiroc helyene, auagy à hol egyebkis lathattac, es meg botrankozhattac belőle?

A szentegyhazbae, vagy paraszt helyen?

Secundo, de tempore. Innep napone, auagy kőz napon?

Tertio, de persona confitentis, si forte ea non esset confessario nota. Egyhazi ember vagye, vagy szerzetes, vagy paraszt?

Quarto, de conditione pœnitentis, si & ea est ignota, hoc pacto. Hazas ember vagye, vagy özuegy? Nemesse, vagy Nemtelen? vagone valami tiszted? miues vagye, vagy szanto, vagy szolgalo ember? &c. *Nisi enim sciat sacerdos confitentis conditionem, non poterit eum commodè examinare, cum in aliis fere Magistratus, in aliis subditi, in aliis ignobiles &c. & diuersi mode peccare soleant.*

Quinto, de sociis cum quibus scelus commisit, nullius tamen proprio nomine expresso: hoc modo. Mi choda allapatbeli emberrel tarsalkottal abba à vetekbe?

Sexto, de fine. Mi vegre miuelted azt?

Harum autem circumstantiarum inquisitio, propterea necessaria est. Quia aliquando mutant speciem peccati: ut furtum in templo commissum, est sacrilegium, fornicatio cum coniugata, est adulterium &c. Aliquando multiplicant peccata, ut qui post votum castitatis,

tatis, committit fornicationem, bis peccat: Quia fornicatur & uotum uiolat. Aliquando inducunt excommunicationem, ut percutere clericos. Aliquando non mutant quidem speciem peccati, sed grauius reddunt. Peius est enim peccare festis diebus, quâm prophanis. Peius est cum scandalo aliorum, quâm sine eo malè agere. Aliquando faciunt, ut quod ueniale peccatum erat, fiat mortale, ut auferre minimi, aut ferè nullius ualoris rem proximo, hac intentione, ut irascatur & D. u n blasphemet.

Finita confessione peccatorum interroget Sacerdos confeßum, an ex animo eum pœniteat suorum scelerum, & an habeat firmum propositum se emendandi. Hoc modo.

Banode sziued szerent, hogy Isten ellen vétettel?

Akarsze meg térni, es magadat meg iobbetani?

Akarode ez vtan oltalmazni bůntůl magadat?

Etsi animaduerterit pœnitentem nimis deiecto animo, ac desperabundo similem esse, eum consoletur his, aut similibus uerbis.

Vgy vagyon szerelmes attyamfia à mint meg vallád, es meg gyunàd, hogy igen meg bantottad Istent à te soc gonosz bůneiddel, es annakokaért meltan kesergesz, meltan fęlsz, es meltan

rettegſz. De mind az altal ne eſsel ketſęgbe, mint Cain, auagy mint Iudas, hanem higygyed hogy kegyes, es irgalmas az Iſten, keſz à te bůneidet meg bochatni, es tegedet keduebe fogadni, chac meg téry, es meg iobbech életedet. Igen vętkezet vala Dauid iſten ellen, vgy mint ki Vriaſnac feleseget el vóue, es ů magat, meg ólete. Igen vętkezet vala Magdolnais, annéra hogy nem chac Iſten elót, hanem emberec elóttis nyiluan, es vtalatoſoc valanac az ů bůnei. Peter ſem iobban iara ezeknel, mert meg tagada az Chriſtuſt. Mind az altal, mentůl hamareb, Dauid meg tére, meg valla à propheta elòt, es ſzanà, bana bůneit, ottan meg kegyelmeze néki az Iſten. Mihelyen Magdolna à Chriſtuſnac labaihoz eſęc, keſerů ſiraſt, es kónyhullataſt tón, mind iaraſt meg bochatattanac bůnei. Azonkeppen Peteris, mineku tanna keſerueſen ſirt volna, meg vigaſztaltatéc, es irgalmaſsagot talala maganac. Igy leſzen nekedis dolgod, chac téry meg valoba, es ne eſsel ketségbe, hanem erós hittel, es bizodalommal iaruly Iſtenhez, es eſedezzel neki, hogy az ů irgalmaſsaga ſzerent kónyórůlyón raitad: ne nezze à te bůneidnec ſokasagat, hanem tekenchen az ů ſzerelmes ſzent fianac orczaiara, es ęrdemire, vgy chelekedgyec te veled

2. Reg: 11.
Luc: 7.
Math: 26.

mint

mint à Christus erdemli, es nem vgy à mint te erdemled. Annac veréuel hinchen, es mosson meg tegedet, es meg tisztulsz. Vgy attyamfia vgy, es ketsegnelkûl meg bochattatnac à te bûneid. Psal: 50.

Quod si autem cognouerit Sacerdos confitentem non satis esse contritum, nec iusto dolore de peccatis suis compungi, arguat eum, & minis iusti iudicij Dei terreat hoc modo.

Ertem attyamfia à te vallasodbol, hogy bûnôs vagy, de szinten azt nem talalom benned à mi nelkûl az bûnôs ember bûneinec bochanattyat nem nyerheti. A tôredelmeseget, es bûneiden valo banatot. Halgasacza mit mond Isten az Prophetanal à bûnôsôknec. Térietec én hozzam tellyes szíuetekbôl, bôitelesbe, sirasba, es mellyeteknec veresébe. Nem eleg szoddal mondani, hogy vetettel: szíuednec kel meg térni, az bûnt meg kel vtalni, kesergeni, es erôssen banni, hogy Isten ellen chelekettel. Nem io amazoc kôzôt talaltatni, kikrûl à bôlch azt mondgya, hogy ôrûlnec, midôn gonoszul chelekednec, es vigadnac à gonosságban. En à tanach, iobban eszedbe vôd magadat. Emlekezzel meg rulla, mit beszel az Isten teneked Hieremias propheta altal. Ioel: 2. Prouerb.

Erch meg vgy mond, es tud meg mely gonoſz es keſerues hogy el hattad à te vradat Iſtenedet, es hogy az ũ ſçlelmę ninchen te benned. A mit keſerũnec mond à Prophetanal à te vrad, azon te nem keſergeſz, megis azt męred remelleni, hogy meg bochattatnac à te bũneid. En hiſzem à forog elmédbe, hogy kegyes, es irgalmas az Iſten, keſz minden bũnòſnec meg kegyelmezni, vgy vagyon enis vgyan azont mondom. De azt ved ám eſzedbe, hogy nem chac irgalmas, hanem igazis. Az irgalmaſsaggal egygyũt iar ũ benne az igazſag. Irgalmas azokhoz, à kic tõ redelmes ſziuel kęricſbũnõknec bochanatyat: de kemeny iteletũ igaz amazoc ellen, az kic nem bankodnac, nem keſeregnec, nem ſirnac bũnc kõn. Meg bochata Dauidnac bũneit iol tudom. De mint kereſe, es mint talala meg Dauid Iſtenęt, mi modon kère, ſmint nyere meg bũneinec bochanattyat? Halgas reia chac, ũ maga meg ielenti azt teneked. Munkalkottam, vgy mond, az èn fohazkodaſomba, meg moſom minden ęiel agyamat, kõnyhullataſommal az èn leplemet meg õntõzõm. Nem elég volt à Dauidnac hogy bũnõſse hatta magat, hanem annac fòlòtte fohazkodot, ſirt, kõnyhullataſsal kõnyõrgõt, es vgy halgatta meg, vgy võtte kegyelembe ũtet az Iſten. Vgyan azont miuelte Magdolna,

Pſal: 6.

azont,

azont miuelte Peteris: mind à kettő nagy siraſ- Luc: 7.
ſal kereſte, es ſelte bűneinec bochanattyat. Vi- Math: 26.
ſzontac à mely bűnős emberec vgy nem chele-
kettenec, mint Dauid, Magdolna, es Peter, ſoha
azoc az vrnac kegyelmet, es bűnöknec bocha-
nattyat nem talaltac, hanem rettenetes keppen
meg bűntettenec Iſtentűl. Pelda errűl az őzőn
viz, es Sodomanac veſzedelme. Eleget prædi-
kalla, Noe az őzőn viz előt: eleget prædikalla;
Lotis Sodomaba, à bűnbe el merűlt embe-
reknec. De nem vőuec az ű tanetaſokat, nem
fogadác inteſeket, es nem chac hogy meg nem
keſeredenec bűnökőn, hanem inkab őruendez-
nec, vigadnac, vendegeskednec vala. Mi lén Luc: 17.
benne? Hertelenseggel reiaioc ſzalla az Iſtennec
haragia, es el veſzte űket. Mi moſtis azon Iſten
vagyon à ki akcor volt, moſtis ſzinten vgy vtal-
lya à bűnt mint akcor vtalta. Ha nem keduezet 2. Pet: 2.
(à mint ſzent Peter beſzelget) az angyaloknac
kic vętkeztenec volt, hanem à ſőtetsegnec lan-
czaiual kőtőzue pokolra taſzitotta űket. Hanem
keduezet à regi vilagnac, hanem őzőn vizet ho
zot reia, es Sodomanac, Gomorranac varasit
hamuua tőuén el ſüllyeſztette, moſt ſem keduez
azoknac à kic Iſtentelenűl ęlnec. Ertede mit mon
doc? Ha érted, értue ne mulaſd, hanem eſmerd
meg magadat, ved eſzedbe, mely nagy veſzede-

Pſalt 50. lembe forog feied, es téry meg valoba, hogy à veſzedelmet el tauoztaſd tűlled. A tòredelmes es meg alaztatot ſziuet meg nem vtallya az Iſten, de à kemeny ſziunec gonoſzul leſzen dol-

Eccleſ: 3. ga, azt oluaſom az irasban. Keſerődgyec meg azert à te ſziued, faion neked hogy Iſten ellen vęttettel, ſiraſd à te bűneidet. Ha azt miueled, read tekint, eleibę bochattya à te fohazkodaſodat, es meg engedi vetkeidet az Iſten. De kűlőmben higgyed hozza nem fogad, es meg nem

1. Cor: 11: kegyelmez teneked. Azt iria ſzent Pal, hogy vgy nem itęl, vgy nem bűntet minket az Iſten, ha mi magunc meg itellyűc, meg bűntetyűc magunkat. Teis tahat bűnteſd az igaz tòredelmeſſegnec, es pœnitencianac altala magadat, ha meg akarſz az Iſtennec haragiatul, es bűntetesętűl, es az te bűneiddel ęrdemlet karhozattul menekedni.

Deinde Sacerdos ubi uiderit confeſsum rite eſſe contritum, & habere bonum propoſitum ſe emendandi, pro quantitate & qualitate peccatorum ab eo commiſſorum, imponat ille pœnitentiam ſalutarem dicens: Id uőſseges pœnitentiad ez legyen N. & N. *Et tunc ipſum abſoluat hoc modo.* Miſereatur tui omnipotens Deus, & dimiſsis omnibus peccatis tuis perducat te ad vitam æternam, Amen. Indulgentiam, abſolutionem, & remiſsionem omnium

omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors dominus.

Dominus noster Iesus Christus, per suam pïssimam misericordiam dignetur te absoluere. Et ego authoritate, qua fungor, licet indignus te absoluo ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris, ✠ & Filiï, ✠ & Spiritus Sancti, ✠ Amen.

Quod si pœnitens tenetur aliquo excommunicationis uinculo, & confessarius habet authoritatem ab eo absoluendi, uerba absolutionis hoc modo proferat.

Dominus noster Iesus Christus per suam pïssimam misericordiam te absoluat, Et ego authoritate qua fungor, licet indignus, absoluo te primum à vinculo excommunicationis, & restituo te sanctis sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium. Deinde, absoluo te ab omnibus peccatis tuis in nomine Patris, ✠ & Filiï, ✠ & Spiritus Sancti, ✠ Amen.

Si tempore iubilei aut quandocunque alias absolutio plenaria, per Sacerdotem pœnitenti impenditur, uirtute indulti Apostolici, absoluat eum hac forma uerborum.

Dominus noster Iesus Christus, per suam pïssimam misericordiam te absoluat, & ego authoritate à sanctissimo domino nostro Pa-

pa concessa, & qua fungor licet indignus, primum absoluo te ab omni vinculo excommunicationis si quam contraxisti, & restituo te sanctis Ecclesiæ sacramentis, & communioni fidelium, deinde absoluo te ab omnibus peccatis tuis, In nomine Patris ✠ & Filij, ✠ & Spiritus Sancti, ✠ Amen.

Et sic absolutum dimittat in pace dicens. Mennyel Istennec hireuel, es tőbbe ne vętkezzel.

De sigillo confessionis.

VT *de sigillo confessionis hic pauca subiungàmus, sciat Sacerdos, se ad illud seruandum, ita esse obligatum, ut teneatur peccata sibi in confessione reuelata perpetuo celare, neque debeat quocunque respectu, aut præcepto humano interueniente ea reuelare. Nam audit aliorum peccata in confessione, non ut homo priuatus, sed ut minister Ecclesiæ, & Christi hac in parte uices gerens. Peccator quoq; Sacerdoti, non ut homini seipsum, cum tanta humilitate & delectione in confessione subijcit, ut omnia cordis arcana ei patefaciat, sed ut ipsimet Deo, in sacerdote eum audienti, Dicat ergo cum*

Esai: 24. *Esaia Sacerdos: Secretum meum mihi, secretum meum mihi.*

Gen: 9. *Quia si Cham displicuit patri suo Noe, quod uerenda ipsius non absconderit, sed aliis spectanda monstrauerit, quanto magis diuinam indignationem incurret, qui*

qui animorum dedecora, sub uelo Confessionis audita inualgauerit? Sacramentum regis ut inquit Tobias, abscondi debet: confessio autem sacramentum est regis eterni. Tob: 12.

Oportet itaque sacerdotem in celandis peccatis, quæ in confessione audit, ita esse fidelem, ut etiam in testem productus, & à Iudice suo iureiurando astrictus, ut ueritatem respondeat ad ea, super quibus fuerit interrogatus. Si forte interrogetur de aliquo casu, quem per solam confessionem scit, dicere debet, se nihil de eo scire Neque ob id mendax aut periurus erit. Vere enim affirmat se nescire, id quod non ut homo, sed ut Deus scit. Nam in audiendo confessionem uices Dei gerit. Potest itaque sine mendatio, iurare in foro hominum, quod nesciat id, quod alioquin in foro & persona Dei scit. Neque Iudex intendit, cum sacerdoti iuramentum defert, illum cogere, ut ea referat, quæ à confitente ei sunt reuelata. Et etiam si intenderet, non obligaret eius intentio Sacerdotem. Quia ea saltem potest magistratus humanus præcipere, quæ in foro humano tractantur. In sola autem confessione scita, non pertinent ad hominum, sed ad solius Dei forum atque tribunal. Et ideo si mens iudicis sit, interrogare sacerdotem de his, quæ in confessione audiuit, cum hoc excedat eius potestatem, necesse est non ad mentem illius respondere, sed ad mentem, quam iure deberet habere.

Imo tenetur Sacerdos mortem potius subire, quam ut

confessionem reuelet. Exempli gratia. Si tyrannus aliquis gladio ad iugulum appositio secretum confessionis à sacerdote extorquere conaretur, ne ad seruandam quidem uitam propriam detegere ei liceret: cum pro seruando sacramento in Ecclesia, sacerdotale officium obliget sacerdotem uel millies mortem oppetere.

Pœna autem reuelantis confessionem, secundum antiqua iura, ut habetur in capite, Si Sacerdos, de pœnitentia, distinctione sexta, est depositio & per totam uitam ignominiosa peregrinatio. Sed secundum Decretalem, Omnis utriusque sexus, Paragrapho, Caueat: Est depositio & detrusio in monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiã in officijs seruilibus monasterij, in habitu laico.

Hæc breuiter, pro instructione minus exercitatorum confessariorum hic annotanda esse uidebantur. Cum autem multo plura sint, ad hanc rem pertinentia, quæ sacerdotes confessionem pœnitentium audire solitos, scire & obseruare necessarium est, petant ea ex opusculis, quæ Catholici scriptores de casibus conscientiæ, & de modo confitendi, ac confitentes audiendi, plurima ediderunt. Inter quæ non postremum locum obtinet confessionale Martini Eisengrein, quem consulo, ut confessarij simplices, frequenter in suis uersent manibus, & iterum atque iterum perlegere non prætermittant.

Ritus

RITVS ABSOLVENDI ab excommunicatione maiori, siue à canone, siue ab homine in externo foro lata.

SI sententia excommunicationis contra aliquem pro contumacia lata est. Quia scilicet uocatus & legitimè citatus: noluit coram iudice Ecclesiastico comparere, aut quæ Iudex sub pœna excommunicationis ei mandauerat adimplere: In primis Sacerdos exigat ac excommunicato iusiurandum, quod in posterum in iudicio comparebit, & mandato Ecclesiæ & iudicis obediet. Sub hac uerborum forma.

ISten tegedet vgy segellyen, Boldog aszony, es mind az tőb szentec, hogy ennec vtanna à te egyhazi birad elől tőruenyhez allasz, az anyaszenteghaznac engedelmes lesz, es à mit tőrueny szerent teneked à biro paranchol, azt meg miueled. Isten tegedet vgy segellyen.

Si uero ob alios quoscunque casus in excommunicationem incidit, faciat sacerdos iurare excommunicatum, quod præceptis Ecclesiæ, & ordinarij sui parebit, in posterum cauebit ea admittere, propter quæ nunc ex-

communicatus fuit & si quem tali facto suo læsit, el satisfaciet statim, seu quam primum poterit. Quod iu*ramentum his uerbis ei deferri poterit.* Isten tegedet vg̃ segellyen, boldog aszony, es mind à tõb szentec, hogy ennec vtanna engedelmes lesz az anyaszentegyhaznac, es à te lelki pastorodnac. Touabba hogy Istennec segetségéuel, meg oltalmazod magadat effele vętektũl, mellyért ez vttal atokba estél volt. Es à kit meg bantottal, meg engeszteled, es ha mi kàrt tettel, vagy ha valamiuel tartozol neki, arrul eleget tesz. Isten tegedet vgy segellyen.

Quod *si nullus sit ab eo læsus, aut damno affectus, sed simpliciter aliquid admisit pro quo absque cuiuspiam offensione, sententiam excommunicationis incurrit, satis erit ut iuret se mandatis Ecclesiæ & sui ordinarij paritarum.* Et *tunc sacerdos hoc pacto eum iurare faciat.*

Isten tegedet vgy segellyen, Boldog aszony, es mind à tõb szęntec, hogy ennec vtanna engedelmes lesz az anyaszentegyhaznac, es à te lelki pastorodnac, es Istennec segetségéuel meg oltalmazod magadat effele vętektũl, mellyért ez vttal atokba estel volt. Isten tegedet vgy segellyen.

Postea *si ad hoc authoritatem, aut mandatum superioris habet, superpellicio & stola uestitus, excommunicatum coram se extra Ecclesiam genu flexum, & absolutionem humiliter petentem absoluat hoc modo.* In

In primis legat Psalmum. Deus misereatur nostri &c. quem inueniet supra folio 74. Deinde dicat: Kirie eleison, Christe eleison, Kirie eleison. Pater noster &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Saluum fac seruum tuum: vel si fœmina fuerit

Saluam fac famulam tuam.

℟. Domine Deus sperantem in te.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo, vel in ea.
℟. Et filius iniquitatis non nocebit ei.
℣. Esto ei domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus cui proprium est misereri semper & parc re, suscipe deprecationem nostram, vt hunc famulum tuum, quem si autem fœmina fuerit, vt hanc famulam tuam, quam excommunicationis cathena constringit, miseratio tuæ pietatis absoluat. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Authoritate Dei omnipotentis, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, ac Ecclesiæ

suæ sanctæ, & ea qua fungor, absoluo te ab excommunicationis vinculo, quo ligatus eras, & restituo te communioni fidelium, ac Ecclesiasticis sacramentis, In nomine Patris, ✠ & Filij, ✠ & Spiritus Sancti, ✠ Amen.

RITVS EVCHARISTIÆ
Sacramentum fideli populo distribuendi.

Vllus alius, nisi Sacerdos à legitimo Episcopo ordinatus: Et is quoque non secus quam uestibus ijs indutus, quas Ecclesia Catholica ad sacra conficienda instituit, ac in altari sacris linteis tecto, calicequè, patena & corporali linteo & mundo ab Episcopo consecratis, neque extra missam, sed in ipsa tantum missa, quam lingua Latina celebrare debet, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum consecrare audeat.

Hæresi aut schismate è numero Christianorum segregatis uel excommunicatis, antequam Ecclesiæ reconcilientur, Eucharistia dari non debet.

Qui ieiuni non sunt à media nocte, nisi periculum mortis immineat, hoc Sacramentum non sumant, neque Sacerdos eis distribuat.

Semper

Semper delirantibus, fatuis, dementibus, ac quoquo modo insanis, intercludatur aditus ad hoc conuiuium.

Qui per interualla delirant aut insaniunt, si quando ita ad se redierint, ut confiteri possint, & religiose Eucharistiam petant, non eis denegetur.

Alijs autem quocunque morbo laborantibus, etiamsi leprosi sint, & uis morbi labia aut dentes exederit, si animo pio & parato petant, dari debet, nisi forte captum cibum, retinere non ualeant, aut ad uomendum proclui sint. Nam in hoc casu ad communionem Sacramenti admitti non possunt.

Pueris non prius, quam usum rationis habere cœperint, Eucharistia danda est. Quæ uero ætas ad rationis usum in pueris idonea censenda est, (cum quidam celeriores, quidam tardioris ingenij reperiantur) id parentum & confessarij iudicio relinquitur.

Capitis quoque supplicio damnatis, si præmissa confessione, religiose pié & animo benè præparato efflagitent, sacra potest præberi synaxis.

Sacerdos in missa hostiam integram pro se consecret, & eam totam sumat, pro communicantibus autem alias habeat particulas.

Si post missam, quam tunc celebrauit Sacerdos, Eucharistiam distribuit, retentis sacris uestibus hoc faciat. Alias autem superpellicio & stola uestitus cereisque in altari accensis.

Si Sacramentum uenerabile, de loco in locum defer-

ri oportuerit, facibus accensis ac tintinnabulo præcedentibus, cum grauitate & deuotione, ac superpelicio & stola indutus Sacerdos illud deferat.

Antequam petentibus Sacerdos Eucharistiam distribuat, poterit his aut similibus uerbis, ad pie & religiose sumendum hoc Sacramentum eos adhortari.

Valaki egy felől ennec à szentsegnec dragalatos, es meltosagos voltat, vgy à mint illic, meg gondollya, más felől peniglen à mi gyarlosagunkat, es bűneinknec szantalansagat elmeigbe forgattya, ketseg nelkűl érti, mely meltatlanoc legyűnc à Iesus Christusnac szent testenec, es szent verénec vetelére. De mit tegyűnc neki, ha erőltet minket vrunknac imillyen parancholattya, egyetec, es igyatoc, es keszeret à mi szűkségűnc, mert éhec, es szomnyuac vagyunc, es szűkölkődűnc lelkűnknec taplalasara è nemes étel, es ital nelkűl. Nem tehetűnc egyebet benne, hanem hozzá kel iarulnunc, ennűnc kel az Isten fianac testét, es innunc kel az ű szent véret. Egyűc azert, es igyűc szerelmes attyamfiai, mert vgánis nekűnc, kic gyarlo, es bűnős allatoc vagyunc teremtette meg aſztalat, nekűnc keszetette ezt è vendegséget az emberi nemzetnec meg valtoia.

Nem az angyalokcal, hanem amaz szegeny paraszt, es erőtlen apostolokcal, kic ottan hamar meg

meg botrankozandoc valanac ů benne, ůl vala az asztalnál Iesus, midòn veue à kenyeret, es halákat aduán, meg aldá, meg szege, es nekic ada monduán. Vegyetec, es egyetec, ez én testem. Azonkeppen à pohartis kezebe veuén halákat ada, es nekic adá, monduan. Igyatoc ebbŏl mindnyaian, mert ez én vérem. Szinten illyenec valanac az Apostoloc akcor, mint mi, mies szinten ollyanoc vagyunc mint ůc voltanac. Annakokaért ha ůc vettéc, mies vehettyůc, ha ůc éltenec à mennyei kenyerrel, es à mennyei poharral, élhetůnc mies lelkůnknec iduŏssegere. Math: 26.

Chac hogy meg emlekezzůnc szent Palnac intesérůl, ki arra int minden embert, hogy meg proballya elŏszŏr magát, es vgy egyec abbol à kenyerbŏl, es vgy igyec à poharbol.

A probalas kedig az, hogy meg esmeruén bůneinket, tellyes sziuel, es lelekcel Istenhez tériůnc, à mi bůneinknec sokasagat, mint Ezechias kiraly keserues lelekcel sirassuc. A publicanussal mellyůnket veriůc, es alazatoson kŏnyŏrŏg, iůnc Istennec, hogy kegyelmes legyen mi hozzanc bůnŏsŏkhŏz. Dauiddal siriunc, es kŏnyhullatassal minden éiel meg aztatuan agyunkat, kériůc à mi vrunkat hogy kŏnyŏrůllyŏn raitunc, az ů nagy irgalmassaga szerent, es az ů kŏnyŏrůletessegenec sokasaga szerent, tŏrŏllye Esa: 38. Luc: 18. Psal: 6. Psal: 50.

el à mi bůneinket. Vegyůc es kőuessůc szent Palnac tanetasat, ki arra tanet minket, hogy mikeppen ennec előtte szolgaiul attuc volt à mi tagainkat â tisztatalansagnac, es alnoksagnac alnoksagra, azonkeppen mostan adgyuc à mi tagainkat szolgaiul az igazsagnac szentsegre.

Ezeket ha ti kic élni akartoc az oltari szentseggel meg miueltétec, es az Euangeliomon fundaltatot io szokas szerent bůnőtőkrůl igaz gonasttettetec, es az egyhazi embertůlt à ti bůneitek-nec kőteléből meg oldoztattatoc, bizuast hozza iarulhattoc az Vrnac asztalahoz, meltan es iduőssegessen vehetitec à Iesus Christusnac dragalatos szent testet, es szent véret.

Intlec peniglen, es kèrlec titeket feienkęnt, hoǵ iol szamot velsetec lelketekcel, es mindenitec, meg rostallya lelki esmeretét, s-meg lassa, hogy keszůletlen, az az, maganac effele meg probalasa nelkůl ide ne iarullyon. Mert azt mondgya szent Pal, hoǵ valaki meltatlanul eszic è kenyer-
1.Cor:11. ből, es iszic à poharbol, karhozatot eszic, es iszic maganac, meg nem valasztuán az vrnac testet. Iusson eszetekbe mint iara Iudas. Vőue vǵan ůis â Christusnac szent testet, es szent verét, de miuel hogy meltatlanul vőue, vgy mint ki rakua vala gonossaggal, es nem chac meg nem probalá magat, s-meg nem tére, hanem inkab szinten ak-

koris

koris bűnre, az ű vranac, es Meſterenec el aru- Ioan: 13.
lasára ſzandekozic vala, veſzedelmere vőue,
belç mene az ördög, ki űtet ketsegben eitę, es ar-
ra vőue, hogy fel akaízta magat, meg halada, min- Actor: 1.
den beli ki omla, es lelke az örök karhozatra
mene.

Hogy ha azert valaki volna ti közöttetec, ki-
nec lelki eſmeretít valami bűn furdalna, én à ta-
nach, ne ſieſſen Iudas modra elő tolni magat, ha-
nem maradgon hatra moſt, hallaſza egy keueſſe
à ſzentſegnec vetelét, engeſztellye meg Iſtenét,
proballya meg magat, à mint oda fel meg mon-
dam, es oſzton vgy iőiőn elő, vgy egye az Vr
nac kenyeret, es vgy igya poharat. Mert ha azt nem
miueli, ketſeg nelkűl vgy iar à mint Iudas iara.

Miert hogy peniglen az oltari ſzentseg, à mi
Vrunknac hozzanc valo nagy ſzerelmének pe-
cheti, es zalaga, annac fölötte à hiueknec az ű fe-
iekcel Chriſtuſſal, es ű köſztöc egymaſſal valo
eggyeſűleſeknec iele, ſzent Palnac amaz mondaſa 1. Cor: 10.
ként: Egy kenyer, es egy teſt vagyunc ſokan, mert
mindnyaian az egy kenyerből, es az egy poharbol
reſzeſűlűnc. Añakokaért attul igen kel magato-
kat oltalmaznotoc, hogy az Vrnac aſztalahoz
ſzeretettűl űres lelekcel, gűlőlſeggel, es haraggal
meg rakodot ſziuel ne iarullyatoc. Emlekez-
zetec meg à mi iduözetőnknec tanetaſarul, ki

Math: 5. imezt beszelli szent Mathenal. Mikor à te aiandekokat az oltarra viszed, es ott meg emlekezel, hoǵ à te atyadfianac valami nehezsege vaǵon te-ellened, had ot aiandekodat az oltar előt, es mennyel előszer bekellyel meg à te attyadfiaual, es akcor tér meg, es vid fel aiandekodat. Ha azert valakinec valamit vetettetec, azt meg kőuessetec, ha valaki ti ellenetec vétet, annac meg bochassatoc, es vǵ reszesűllyetec è dragalatos szentsegbe.

Kit midőn hozzatoc vésztec, minden ketsegnelkűl veszitec az Christus lesust igaz Istent, es embert, testestűl, es lelkestűl. Eǵgyesűl.őc es egy testé lesztec ű velle, Reszesűltöc az ű erdemibe, minden iauaiba, kaszdagsagiba, io tetemenibe. Be telic à ti lelketec à szent Leleknec malasztyaual, neuekedic bennetec à hit, remenseg, es szeretet. Fel ébred à ti lelketec az ioszagos chelekedeteknec gyakorlasara, es őregbűl elmetekbe az őrőc életnec keuansaga. Ezeket es egyeb soc szantalan iokat hoz magaual à Christus ebben è szentsegben, azoknac à kic iol élnec velle. Allazzatoc meg azert magatokat, es ha keszec vattoc hozza, iarullyatoc ide. Vegyetec, egyetec, es igyatoc à Christustul nektec keszettetet dragalatos eledelt, es italt.

Finita exhortatione, moneat Sacerdos communicare uolentes, ut ad genua procidant, & se signo crucis muniant,

niant, ac ipso præeunte generalem hanc confessionem recitent: dicens ad eos.

Essetec térdre, vessętec keresztet reiatoc, es mondgyatoc vtannam à kőzőnseges gyunast.

Gyunom vram Istennec, Boldog aszonnac, szent Peter Apostolnac, szent Pal Apostolnac, es mind à tőb szenteknec. Vallom magamat vetkesnec lenni, soc szantalan gonosz gondolatimba, beszedimbe, es chelekedetimbe. Mindennemű bűneimbe, hagyom Isten előt bűnősse magamat. Kérem vram Istent, bochassa meg bűneimet, Kérem aszonyomat szűz Mariat, szent Peter Apostolt, szent Pal Apostolt, es mind az tőb szenteket, tamadgyanac mellettem, imadgánac Istent érettem. Kérlec tegedet lelki attyam, imagy Istent érettem, odoz meg kőz gyuntam bűneimből, Istentűl adatot hatalmoddal.

Deinde dicat super eos hanc generalem absolutionem.

Misereatur vestri omnipotens Deus, & dimissis peccatis vestris, perducat vos in vitam æternam, Amen.

Indulgentiam, absolutionem, ac remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens, & misericors dominus.

Postea iubeat ipsos ter hanc precationem recitare.

Vram nem vagyoc melto, hogy én heilekomba iũy, hanem chac paranchol à te ſzent igeddel es meg vigaſzic az én lelkem.

Quater recitata, ſacerdos ad altare conuerſus adoret Sacramentum, ac cum patena in manus ſumat, rurſuſque ad communicantes facie verſa, dextra manu vnam Sacramenti particulam, ſupra patenam tenens, interroget illos hoc modo:

Hiſziteke hogy è ſzentsegbe à Chriſtus Ieſus nac ſzent teſte, es ſzent veré bizonyal ielen vagyon? Mondgyatoc feienkẽt. Hiſzũc.

Et ſic tandem diſtribuat ipſis Sacramentum ad vnumquenque, dum ei porrigit, dicens.

Corpus & ſanguis domini noſtri Ieſu Chriſti, conſeruet animam tuam in vitam æternam. Amen. Aut ſi magis placet lingua vernacula hoc modo. Ami vrunknac Ieſus Chriſtuſnac ſzent teſté, es ſzent veré õrizze meg à te lelkedet az õrõc ẽletre, Amen.

Ac tandem diſtributione finita, dimittat illos hac benedictione ipſis benedicens.

Benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, deſcendat ſuper vos & maneat ſemper. Amen.

RITVS

RITVS IN VNGENDI infirmos, sacro extremæ vnctionis oleo.

VNgendi sunt oleo extremæ vnctionis soli ægroti: Neque ij omnes, sed tantum quibus mortis periculum imminere videtur.

Qui vegeto sunt corpore, etiamsi ad mortis supplicium rapiantur, perungendi non sunt.

PUeri antequam ad annos discretionis perueniant, amentes & fatui, extremæ vnctionis participes esse non debent.

Qui expræsentis tantummorbi grauitate delirare cœperunt, etiamsi sermonis vsum amiserunt, vngi possunt.

Hoc Sacramentum in eodem homine sæpius iterari potest. Neque in varijs solum, sed in eodem etiam morbo. Si morbus qui per plures dies remiserat, rursus ingraueſcat.

VNgi nemo debet, nisi prius confessus sit, & Eucharistiam sumpserit. Si hæc ante plures dies præstitit ægrotus, hortetur eum Sacerdos vt rursum præstet: Quia post confessionem factam, potuit denuo si non alijs saltem cogitationis peccatis maculari, aut certé aliqua prius confiteri omiserat, seu oblitus fuerat.

Sacerdos in introitu domus, quo ad infirmum vnguendum venit, dicat: Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. Postea ad ægrotum propius accedens, eum salutet. Et his verbis blandè alloquatur.

Bezeg iol, es igazan mondga Anna aszony,
1. Reg: 2. Samuel prophetanac annya, hogy az vr az, ki meg ől, es ki meg eleuenęt, ki ala szallęt à koporsoba, es ismet fel hoz. Mert szemeinkel latyűc, hogy vgy vagyon, az mint az Istenes aszonyallat beszelli. Ime ű szent felsége nemelyekre oly nehez betegseget bochat, hogy nem sokcal vagyon kűlömben dolgoc, mint ha immar à halalnac kapuian volnanac, es chac à sirba
4. Reg: 20. kellene be tetetniec: de maga gyakorta megint meg gyogyettya űket, es touab teszi az ű életeknec czellyat. Mikeppen Ezechias kirallyal chelekedec, kire halalos korsagot bochatuan, meg izene neki Esaias prophetatul, hogy rendelneie el haza nepe dolgàt, mert meg halna, es touab nem éine. Mind az altal minec vtanna Ezechias arczul à falhoz forduluan, sirua imadkozot volna, meg halgata Isten űtet, meg gyogyeta, es tizen ött esztendőuel meg hoszabbèta életét.

Latom atyamfia, hogy teis beteg vagy, es igen meg terheltettel, à te testednec faidalmitűl: de ne gondoly semmit velle, es lelkedbe meg ne kese-

redgyel,

redgyel, se sólótteb meg ne remúl. Azon Iste, ned vagyon nekedis mint Ezechias kiralynac volt, tegedetis meg gyogyęthat, mint azt gyogyetotta, megis gyogyęt ha úduósségedre iob hogy meg gyogyuly. ú tudgya mi legyen teneked hasznos, es iduósseges, azt miueli à mit ért hogy à te iodra leszen. Had ú reia chac magadat, es vesd ú benne remensegedet, meg nem chalatol higgyed remensegedbe, hanem iot teszen veled az Isten. Bizd reia életedet, mert vgyanis óue vagy, ú teremptet, es ú valtot meg tegedet. Mond sziued szerint neki azt, à mit Christus monda halalánac elótte. En mennyei szent attyam, ha lehet tauozec el túlem è pohar. De maga nem az én akaratom, hanem à tied legyen. Ha iduósségemre vagyon, es kellemetes teneked, Vigasz meg, hallazd halalomat, had tarchac pœnitentiat búneimrúl, es szolgallyac teneked: ha nem, legyen vgy à mint tudod, hogy iob, es az mint te akarod.

Azonkózbe peniglen, miert kogy nem érted niluan mi legyen az ú akarattya, meg akarę è vilagon tartani, vagy ki akar innet vinni, legy kesz mind à kettóhóz. Lehet hogy meg gogyulsz, azis lehet hog meg halz, mert halando vagy. Keszuly vgy azert hozza, hog ha ez orába el kelletic mennedis, keszúletlenúl ne ta-

lalyon tegedet à io halal. Io halalnac mondom, mert minden è vilagi nyomorusagnac veget vét, es az ŏrŏc életnec, ſ-dichŏsegnec boldogsagara viſzi azokat, à kic Iſtenbe mulnal ki è vilagbol. Boldog halottac azoc, kic az vrban halnac meg,
Apoc: 14. azt monda az angyal ſzent Ianoſnac.

Ne rettegy ſem̃it à halaltul, mert meg gyŏzte azt à Chriſtus. Altal kel vgyan raita menned, de nem árthat teneked, es be nem nyelhet tegedet.
1. Cor: 15. Halgaſsacza mit beſzel ſzent Pal à halal felŏl, El nyeletet à halal gyŏzedelemre. O halal hol à te gŏzedelmed? O halal hol à te eſzteked? Annéra nem fęl à halaltul, hoǵ vgyan meg chufollya, es meg neueti ŭtet, miuel hoǵ à minemŭ gŏzedelmet vŏt volt à bŭn altal az emberi nemzeten, azt à Chriſtus meg czafolta, el vette fegyueręt, erŏtlenne tŏtte, ſŏt meg rontotta: à bŭntis mely à halalnac eſztekęie vala, el vŏtte, es meg bochatta. Miert rettegnél tahat è fegyuertelen erŏtlen, es meg gyŏzetet ellensegtŭl? *

Immar meg gyuntal, bŭneidet meg ſzantad, es ſirattad, Iſteneddel meg bekeltel. Hozzad vŏtted à Chriſtuſnac ſzent teſtet, es ſzent verét. Ez à te vti kŏlcheged, kiuel è vilagbol ki keſzŭltel: * Ehez még à kel, hogy ved fel az vtolſò keneteſnec ſzentséget, à ſzent Iakab Apoſtol intesènec tegy eleget. Ki imigyen ſzol az ŭ

leuelébe.

leuelébe. Hal valaki beteg ti kőzzűletec, hi- Iac. 5.
uaſsa hozza az egyhazi embereket, kőnyőrőg-
ienec érette, meg kenuén űtet olaial az Vrnac
neuében. Es à hitből valo kőnyőrges megſza-
badetya à beteget, es az Vr meg kőnnyebbeti
űtet, es ha bűnőkbe leledzet, meg bochattatnac
ű neki.

Ketség nelkűl à ſzent Lélec mondatta azt
ſzent Iakabbal, akaruan minekűnc aianlani az
ſzentséget, mely à ſzent olaial valo kenetęs altal
ſzolgaltatic.

No azert ſzerelmes attyamfia, fogad ſzauát à
Chriſtus Apoſtolának, kit ha meg miuelſz, mi-
keppen hog midőn à lampasba égettetic az olai,
vilagoſságot, es melegſeget ſzerez, mikor penig
az emberi teſtnec tagai vel : meg kenettetnec,
azokat taplallya, vaſtagettya, es erőſseti, azon-
keppen è ſzentségnec fel vetelének altala, az
Iſtennec malaſztya adatic teneked: mely vila-
goſettya értelmedet, ſziuedet az Iſteñec ſzerelmé-
re fel gerieſzti, neueli az vrhoz valo bizodalmat
te beñed, az őrdőgnec, halalnac, es karhozatnac
ellene batorettya, es biztattya lelkedet, es à bűn-
nec maradekitul tiſztogat tegedet. Mert nem he-
iaba valo à ſz: Iakabnac beſzede, kiazt mondga,
hogy à hitből valo kőnyőrges (mely az olaial
valo kenés mellet ielen ſzokot lenni, es eggyűt,

iár velle) meg ſzabadettya à beteget, es az Vr meg kõnyebbeti ũtet, es ha bũnõkbe leledzet meg bochattatic ũ neki: hanem oly mondas ez, mely bizonyoſſa teſzen minket, hogy az vtolſo keñeteſnec ſzentſegeis nem kilõmben mint à tõbbi, az vr Iſten malaſztyanac, kegyelmènec, es irgalmaſſagánac dragalatos edene, kibe (midõn ẽlũnc velle) ſoc lelki ioc, es aiandekoc adatnac minekũnc.

Finita hac exhortatione Sacerdos ſuperpellicio & ſtola indutus legat hunc Pſalmum.

BEatus qui intelligit ſuper egenum & paupe-rem, in die mala liberabit eum dominus. Dominus conſeruet eum & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris eius, vniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius. Ego dixi Domine miſerere mei, ſana animam meam, quia peccaui tibi. Inimici mei dixerunt mala mihi, quando morietur & peribit nomen eius. Etsi ingrediebatur vt videret vala loquebatur cor eius, congregauit iniquitatem ſibi. Egrediebatur foras, & loquebatur in idipſum. Aduerſum me ſuſurrabant omnes inimici mei, aduerſum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum conſtituerunt aduerſum me, nunquid qui dormit non

adiici-

adiiciet vt resurgat? Et enim homo pacis meæ in quo speraui, qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem. Tu autem domine miserere mei & resuscita me, & retribuam eis. In hoc cognoui quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum. Benedictus Dominus Deus Israel à seculo, & vsque in seculum fiat fiat. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Deinde legat litaniam.

KYrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Saluator mundi. Adiuua eum Domine.

Sancta Maria, Ora pro eo.
Sancta Dei genitrix, Ora pro eo.
Sancta virgo virginum, Ora pro eo.
Sancte Michael, Ora pro eo.
Sancte Gabriel, Ora pro eo.
Sancte Raphael, Ora pro eo.
Omnes sancti Angeli & Archangeli, Orate pro eo.
Sancte Ioannes Baptista, Ora pro eo.
Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ, Orate pro eo.
Sancte Petre, Ora pro eo.

Sancte Paule, Ora pro eo.
Sancte Andrea, Ora pro eo.
Omnes sancti Apostoli & Euangelistæ, Orate pro eo.

Sancte Stephane, Ora pro eo.
Sancte Laurenti, Ora pro eo.
Sancte Georgi, Ora pro eo.
Omnes sancti Martyres, Orate pro eo.
Sancte Syluester, Ora pro eo.
Sancte Martine, Ora pro eo.
Sancte Nicolae, Ora pro eo.
Omnes sancti confessores, Orate pro eo.

Sancta Maria Magdalena, Ora pro eo.
Sancta Agatha, Ora pro eo.
Sancta Margaretha, Ora pro eo.
Omnes sanctæ virgines & viduæ, Orate pro eo.
Omnes sancti, Orate pro eo.

Propitius esto, Libera eum domine.
Propitius esto, Parce ei domine.
Ab omni malo, Libera eum domine.
Ab ira tua, Libera eum domine.
Per aduentum & natiuitatem tuam, Libera eum domine.
Per passionem & sanctam crucem tuam, Libera eum domine.

Per

Per gloriosam resurrectionem, & admirabilem ascensionem tuam, Libera eum domine.

Per aduentum Spiritus Sancti paracleti, Libera eum domine.

In die iudicij, Libera eum domine.

Peccatores, Te rogamus audi nos.

Vt sanitatem ei dones, Te rogamus audi nos.

Vt à præsenti periculo & infirmitate eum liberare digneris, Te rogamus audi nos.

Vt ab ardore febrium eum liberare digneris, Te rogamus audi nos.

à morte perpetua eum liberare digneris, Te rogamus audi nos.

Vt indulgentiam omnium peccatorum suorum ei dones, Te rogamus audi nos.

Vt eum exaudire digneris, Te rogamus audi nos.

Vt eum custodire digneris, Te rogamus audi nos.

Fili Dei, Te rogamus audi nos.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Miserere ei domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce ei domine.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Dona ei pacem & sanitatem.

Christe audi nos.
Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Saluum fac seruum tuum.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eum.
℣. Esto ei Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui per beatum Iacobum Apostolum tuum inducere præsbiteros Ecclesiæ, & inungere infirmos præcepisti, præsta quæsumus, vt digneris per manus nostras, hunc famulum tuum infirmum, vel (si fœmina erit) hanc famulam tuam infirmam, de oleo sanctificato vngere, & benedicere, & quod fideliter postulantes exterius agimus, hoc interius spiritualiter diuina tua virtus inuisibiliter

ter operetur. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

DOmine DEVS qui per Apostolum tuum Iacobum locutus es dicens: Infirmatur quis in vobis, inducat præsbiteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo sancto, in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis sint dimittentur ei: cura quæsumus Redemptor noster gratia Spiritus Sancti languores huius infirmi (vel si fœmina est) infirmæ, & sua sana vulnera, eiusque dimitte peccata, atque dolores cunctos cordis & corporis ab eo expelle, plenamque interius & exterius sanitatem misericorditer redde, vt ope misericordiæ tuæ restitutus, vel restituta, ad pristina reparetur officia. Per Christum dominum nostrum.

Hic imponens sacerdos manus super infirmum dicat.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, extinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, imô per inuocationem omnium sanctorum angelorum, archangelorum, patriarcharum, prophetarum, Apostolorum, martyrum, confessorum, virginum omniumque sanctorum, Amen.

Deinde intingat sacerdos pollicem dextræ manus in oleum infirmorum, & inungat membra infra scripta infirmi, signum crucis in eis faciens.

Et primo, palpebras oculorum, dicens.

Per istam sanctam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, parcat tibi dominus, quicquid oculorum vitio deliquisti. Amen.

Secundo, vngat aures, & dicat.

Per istam sanctam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, indulgeat tibi dominus, quicquid aurium vitio deliquisti. Amen.

Tertio, vngat nares inquiens.

Per istam sanctam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, parcat tibi dominus quicquid narium vitio deliquisti. Amen.

Quarto, vngat labia dicens.

Per istam sanctam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, parcat tibi dominus, quicquid linguæ vel oris vitio deliquisti. Amen.

Quinto, vngat vtranque manum hæc verba proferens.

Per istam sanctam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, parcat tibi dominus quicquid tactu manuum seu carnis vitio deliquisti. Amen

Sexto

Sexto, vtrunque pedem cum hac verborum prolatione.

Per istam sanctam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, parcat tibi dominus, quicquid incessu pedum, aut lumborum vitio deliquisti. Amen.

Et tandem subiungat orationes sequentes.

Oremus.

RESpice quæsumus domine famulum tuum N. vel si fœmina fuerit, famulam tuam N. in infirmitate sui corporis laborantem, & animam refoue, quam creasti, vt castigationibus emendatus vel emendata, se sentiat tua medicina saluari. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Oremus.

DOmine sancte pater omnipotens æternæ DEVS, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis, ad inuocationem tui nominis benignus assiste, vt famulum tuum, vel famulam tuam ab ægritudine liberans, & sanitate donans dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, Ecclesiæ tuæ, sanctisque tuis al-

taribus cum omni desiderata prosperitate restituas. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

DOminus Iesus Christus apud te sit, vt te defendat, intra te sit, vt te reficiat, circa te sit, vt te conseruet, ante te sit, vt te deducat, post te sit, vt te custodiat, super te sit, vt te benedicat. Cui honor est & gloria in secula seculorum. Amen.

Oremus.

DEVS qui discipulis tuis manus super infirmos ponere, vt bene haberent præcepisti: DEVS qui per Apostolum tuum Iacobum infirmos sacro oleo iniungi & pro eis rogari docuisti: DEVS qui per impositionem manuum sacerdotum, cum sancti nominis tui inuocatione, peccata relaxari voluisti, exaudi orationes nostras, & da huic famulo tuo vel famulę tuæ infirmitatis pondere pressо vel pressę, per hoc sacrum mysterium, quod nos indignos famulos tuos agere præcepisti, remissionem omnium peccatorum, quatenus per hanc sacri olei vnctionem & manuum nostrarum impositionem, cuncta ei facinora sancti Spiritus gratia relaxentur, venia impetretur, sanitas animæ & corporis restituatur, & non plus ei noceat conscientiæ reatus ad pœnam,

nam, quam indulgentia tuæ pietatis atque remissionis ad reconciliationem & veniam, Per Christum dominum nostrum, Amen.

ORDO COMMENDATIONIS ANIMÆ.

Primum dicatur Litania vt supra 133.

Deinde dum anima in agone sui exitus anxiatur, dicantur sequentes orationes.

PRoficiscere anima Christiana de hoc mundo, in nomine DEI Patris omnipotentis, qui te creauit: In nomine Iesu Christi filij DEI viui, qui pro te passus est: In nomine Spiritus sancti, qui in te fusus est: In nomine Angelorum & Archangelorum: In nomine Thronorum & Dominationum: In nomine Principatuum & Potestatum: In nomine Cherubin & Seraphin: In nomine Patriarcharum & prophetarum: In nomine sanctorum Apostolorum & Euangelistarum: In nomine sanctorum Martyrum & confessorum: In nomine sanctorum Monachorum & Eremitarum: In nomine virginum & omnium sanctorum & sanctarum DEI: hodie sit in pace locus tuus & habitatio tua in sancta Sion.

Oremus.

DEVS misericors, DEVS clemens, DEVS qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata pœnitentium deles, & præteritorum criminum culpas, venia remissionis euacuas, respice propitius super hunc famulum tuum vel famulam tuam N. & remissionem omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem deprecatus exaudi: Renoua in eo, vel in ea pijssime pater, quicquid terrena fragilitate corruptum, vel quicquid diabolica fraude violatum est, & vnitati corporis Ecclesiæ membrum redemptionis annecte: miserere domine gemitum, miserere domine lachrymarum eius, & non habentem fiduciam, nisi in tua misericordia, ad tuæ Sacramentum reconciliationis admitte, Per Christum dominum nostrum. Amen.

Commendo te omnipotenti DEO, cuius es creatura, vt cum humanitatis debitum morte interueniente persolueris, ad creatorem tuum, qui te de limo formauit reuertaris. Egredienti itaque animæ tuæ de corpore, splendidissimus angelorum chorus occurrat. Iudex Apostolorum te senatus circundet Candidatorum tibi martyrum triumphator exercitus obuiet. Lucida rutilantiũ te confessorum turba circumornet. Iubilantium

te vir-

te virginum chorus excipiat, & beatæ quietis in sinu patriarcharum te complexus astringat. Mitis atque festiuus Christi Iesu tibi conspectus appareat, qui te inter assistentes sibi iugiter interesse decernat. Ignores omne, quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi teterrimus sathanas, cum satellitibus suis, & in aduentu tuo te comitantibus Angelis contremiscat, atque in æternæ noctis chaos immane diffugiat. Exurgat DEVS & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius. Sicut deficit fumus, deficiant, sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores a facie DEI. Confundantur igitur & erubescant omnes Tartareæ legiones, & ministri Sathanæ, iter tuum impedire non audeant. Liberet te à cruciatu Christus, qui pro te mori dignatus est. Constituat te Christus filius DEI intra paradisi sui semper amæna virentia, & inter oues suas te verus ille pastor agnoscat. Ille ab omnibus tuis peccatis te absoluat, atque ad dexteram suam in electorum suorum te sorte constituat, vt redemptorem tuum facie ad faciem videas, & præsens semper assistens, manifestam beatis oculis aspicias veritatem. Constitutus vel constituta igitur inter agmina beatorum contemplationis diuinæ dulcedine potiaris in secula seculorum, Amen.

Oremus.

SVscipe domine seruum tuum vel famulam tuam in locum sperandæ saluationis sibi à misericordia tua præparatum, Amen.

Libera domine animam eius ex omnibus periculis infernorum, & de laqueis pœnarum, & ex omnibus tribulationibus. Amen.

Libera domine animam huius, sicut liberasti Enoch & Heliam de communi morte mundi, Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Noe de diluuio, Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Abraham, de Hur Chaldæorum, Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Iob de passionibus suis, Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Isaac de hostia, & de manu Abrahæ patris sui, Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Loth de Sodomis & de flamma ignis, Amen.

Libera domine animam huius, sicut liberasti Moisen de manu Pharaonis regis Aegiptiorum, Amen.

Libera domine animam huius, sicut liberasti Danielem, de lacu leonum, Amen.

Libera

Libera domine animam eius, sicut liberasti tres pueros de camino ignis ardentis, & de manu regis iniqui. Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Susannam de falso crimine. Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Dauid de manu Saul & de manu Goliæ. Amen.

Libera domine animam eius, sicut liberasti Petrum & Paulum de carceribus. Amen.

Et sicut liberasti gloriosissimam virginem & martyrem tuam Teclam de tribus tormentis atrocissimis, sic liberare digneris animam huius & tecum facias in bonis congaudere cœlestibus, Amen.

Commendamus tibi domine animam famuli tui, vel famulæ tuæ, precamurque te Iesu Christe, saluator mundi, vt propter quam ad terram misericorditer descendisti, patriarcharum tuorum sinibus insinuari non renuas. Agnosce domine creaturam tuam, non ex dijs alienis creatam, sed à te DEO solo, DEO viuo & vero: quia non est DEVS alius præter te, & non est secundum opera tua. Lætifica domine animam eius in conspectu tuo, & ne memineris iniquitatum eius antiquarum, & ebrietatum, quas suscitauit furor siue feruor mali desiderij. Licet enim peccauit, tamen patrem, & filium, & Spiritum sanctum

ctum non negauit, sed credidit, & Zelum DEI in se habuit, & DEVM, qui fecit omnia fideliter adorauit. Qui viuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Delicta iuuentutis, & ignorantias eius quæsumus ne memineris domine, sed secundum magnam misericordiam tuam memor esto illius in gloria claritatis tuæ. Aeperiantur illi cœli, collætentur ei angeli, in regnum tuum domine animam huius suscipe. Suscipiat eam sanctus Michael archangelus DEI, qui militiæ cœlestis meruit principatum. Veniant illi obuiam sancti Angeli DEI, & perducant eam in cœlestem Hierusalem. Suscipiat eam beatus Petrus Apostolus, cui à DEO claues regni cælestis commissæ sunt. Adiuuet eam sanctus Paulus, qui dignus fuit esse vas electionis. Intercedat pro ea sanctus Iohannes Apostolus & DEI dilectus, cui reuelata sunt secreta cœlestia. Orent pro illa omnes sancti Apostoli, quibus à domino data est potestas ligandi atque soluendi. Intercedant pro ea omnes sancti DEI, qui pro Christi nomine tormenta in hoc seculo sustinuerunt, vt peruenire mereatur ad gloriam regni cœlestis, præstante domino nostro Iesu Christo. Qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti DEVS, per omnia secula seculorum, Amen.

Si

Si adhuc anima in corpore anxiatur legat aliquis passiones dominicas, & ponatur crux Christi ante conspectum eius.

Cum autem recesserit anima dicatur. Responsorium.

℣. Subuenite sancti DEI, occurrite Angeli domini suscipientes animam eius. Offerentes eam in conspectu altissimi. ℣. Suscipiat te Christus, qui vocauit te, & in sinum Abrahæ Angeli deducant te. ℟. Offerentes eam. ℣. Requiem æternam dona ei domine, & lux perpetua luceat ei. Offerentes.

Deinde preces. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

℣ Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animam eius.

℣. Credo videre bona domini. ℟. In terra viuentium:

℣. Ne tradas bestijs animam confitentem tibi.

℟. Et animã pauperis tui ne obliuiscaris in finẽ.

℣. Domine miserere ei. ℟. Christe parce ei.

℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

TIbi domine commendamus animam famuli tui, vel famulæ tuæ N. vt defunctus vel defuncta seculo, tibi viuat, & quæ per fragilitatem mundanæ conuersationis peccata commisit, tu venia misericordissimæ pietatis deleas & abstergas. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Oremus.

SVscipe domine animam, quam de ergastulo huius seculi vocare dignatus es, & libera eam de principibus tenebrarum, & de locis pœnarum, vt absoluta omni vinculo peccatorum, quietis ac lucis æternæ beatitudine perfruatur, & inter sanctos & electos tuos in resurrectionis gloria inueniri mereatur, præstante Domino nostro Iesu Christo. Qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti DEVS, per omnia secula seculorum, Amen.

ORDO SEPELIENDI MORTVOS.

POst quam clerus cum processione, ad domum in qua corpus defuncti iacet peruenerit. Parochus vel alius sacerdos incipiat. Oremus pro fidelibus defunctis.

Et

Et chorus prosequatur. Requiem æternam &c.

Canteturque primus nocturnus matutini, ex officio pro defunctis.

Quo finito subiungatur antiphona Absolue domine &c:

Et canticum, Benedictus Dñs Deus Israel, &c.

Finito cantico repetatur Antiphona, & dicantur preces. Aporta inferi &c.

Et si defunctus est sacerdos. Oratio.

Deus qui es tuorum gloria sacerdotum &c. &, Fidelium DEVS &c.

Si autem laicus fuerit. Oratio Inclina Domine &c. Et, Fidelium &c.

His addatur suffragium de Angelis. Michael præpositus Paradisi &c. cum suo versiculo & oratione.

Postremo dicatur. Requiem æternam. ℟. Et lux perpetua &c.

Et concludatur sic. Requiescat in pace. Amen.

Quæ omnia habentur in Breuiario.

Breuius.

SAcerdos incipiat. Oremus pro fidelibus defunctis. Chorus prosequatur. Requiem æternam &c. Postea cantetur Inuitatorium. Circumdederunt me gemitus mortis, cum Psalmo

Venite exultemus. Deinde antiphona. Absolue, & canticum. Benedictus dominus &c. Cum aliis quæ deinceps sequuntur, vt supra.

Quibus finitis aspergat sacerdos defunctum aquâ benedicta, & thurificet. Moxque præcedente processione portetur defunctus ad templum, choro cantante Responsorium. Libera me Domine &c.

Quo postquam peruentum fuerit, deponatur corpus in medio templi, & cantetur, Missa pro defunctis: Post Missam cantetur Antiphona. In paradisum deducant te angeli, cum Psalmo, De profundis. Et interim corpus deponatur in sepulchrum aspergatur aqua benedicta, & thurificetur.

Demum sacerdos cantet preces. A porta inferi &c. Cum orationibus, vt supra.

Sepulto corpore, uel priusquam illud in sepulchrum deferatur, Parochus uel aliquis alius è numero cleri, poterit populum sequenti, aut simili exhortatione alloqui.

Exhortatio ad eos qui funeri interfunt.

LAtom szerelmes attyamfiai, hogy ez mi meg holt felebaratunknac temetesère sokan gyültetec

gyültetec ide, ſ-dicheremis. Mert az ſzent irás- Thobit. 2. 12
ſis dicheri Thobiaſt érette, hogy halottakat temetet. De nem elég itt lennetec, hanem arrais gondot kel viſelnetec, hogy à ti itt letetek-nec valami haſznat vegyetec. Haſznos vgyan chac azis hogy itt vattoc, miuel hogy à halottaknac temeteſe à kereſztyeni kegyeſségnec, auagy Iſteneſegnec tiſzti, melynec igerete vagyon, azt iria ſzent Pal, mind è ielen valo, ſ-mind 1. Thim: 4.
à iöuendö életnec iauai felöl. De moſtan nem affele haſzonrul ſzolloc, hanem à tanulſagrol, mellyet ez halotnac latasábol kel vennetec. Hogy midön ſzemetec elöt forog az holt embernec teſte, meg emlekezzetec rulla, hogy nektekis meg kel halnotoc. Horankint igyekezzetec raita, hogy az halál titeket keſzen talallyon.

Meg kel mondám halnotoc. Mert bizony dolog ez, hogy valaki è vilagra ſzületic, mindennec megint à halál altal ki kel è vilagbol menni. Egy törueń, egy Decretom, es egy vegezes ſzarmazot ki à ſzent haromſagnac tanachábol, à tellyes emberi nemzetre, mely elöt ſenki el nem mehet, ſenki attul meg nem ohattya magat, ſenki azt meg nem valtoztathattya. Mellyic az à vegezes? El vagyon vegezue, vgy mond ſzen. Pal, hogy minden embernec egyſzer meg Heb: 9.

kel halni. Sem Papa, ſem Chaſzar, ſem kiraly, ſem Feiedelem, ſem piſpöc, ſem pap, ſem barat, ſem Grof, ſem Vr, ſem nemes, ſem nemtelen, ſem tudos, ſem tudatlan, ſemkazdag, ſem ſzegeny, ſem vén, ſem ifiu, ſem firfi, ſem aſzony ember, ſem kichin, ſem naǵ, ſohol ſenki è vilagon, azt el nem kerülheti, ſem altal nem haghattya, hanem mindennec reia kel menni. Egyeb nem lehet benne, vagy akariuc vagy nem, mindnyaian meg kel halnunc.

Mikor el iü az Hora ſem könyörgeſſel, ſem aiandekcal, ſem ſiraſſal à halalt meg nem engeſztelhettyuc. Nem vehettyuc ü elöle maſua igünket, nem valaſzthatunc más birot magunknac, ki töruen ſzerent laſſa meg, ideieę immarinnęt ki mennünc vagy nem. Sem törtül ſem paiſtul, ſem kopiatul, ſem puskátul, ſem egyebnemü feǵuertül à halal nem fęl. Sem erös kü varba, ſem erdöbe, ſem bokorba, ſem hegyen, ſem völgyön, ſem hazunknal, ſem egyebüt ü elötte el nem reitezhetünc. Seminemü meſterſeggel, ſemminemü bölcheſeggel, ſemminemü alnakſaggal à halaltul meg nem menekedhetünc. El vagyon vegezue, hogy minden embernec meg kel egyſzer halni.

Mit mondgyuc tahat? Minec neuezzüc à
Iac: 4. mi életünket è földön? Azt iria ſzent lakab, hoǵ ollyan

ollyan mint à pára, mely keués ideig laczic, es annac vtanna el enyeſzic. A kőzőnſeges pelda beſzedben pen glen, haſonlettatic az emberi élet à buborekhoz, mely valameni ideig igen mutogattya magat à vizen, de nem ſokat tart, mert chac eg kis ſzalma ſzálba ůtkőzzekis ottan meg fakad, es ſemmiue leſzen. Oly hamar el mulic, à bőlchnec mondaſakent è vilagi életůnc minden teſti iauaiual egyetembe, mint az arnyec, mint az hamar futo poſta kőuet, mint à vizen labbo haio, es mint az égen rőpůlő madar. Sap: 5.

A mezei virag igen ſzép, de nem ſokaig marad, hanem chac hamar meg fonnyad, el ſzarad es el hul. Nem kůlőmben vagyon nekůnkis è foldőn dolgunc. Azert beſzelget imigyen ſzent Iob. Az aſzonyallattul ſzůletet ember, keues ideig élhet. Soc nyaualyaual meg telic, es mint egy virag ki neuekedic de hamar meg romol, es vgy mulic el mint egy arnyec, es ſoha azon allapatba nem marad. Kialch (vgy mond Eſaias) es mondéc. Mit kialchac? Minden teſt ſzena, es annac minden dichőſege ollyan, mint à mezei virag. Meg ſzarat à ſzena es el hullot annac viraga. Mind ezec azt bizonettyac, hogy nem chac halando, hanemrőuidis à mi életůnc è főldőn. Azt ſem tudgyuc mely horába ki kel innet mennůnc. Iob: 14. Eſa: 40.

Annakokaért ſenki hoſzu életet maganac ne igerien, es è ielen valo rőuid életebe remenſęget ne veſſe. Vgyanis à ki el hiſzi magaba, hogy ſokat él, es è vilagi életnec iauaiba bizic, azt az iras bolondnac neuezi. Tudgyatoc, mert oluaſtatoc, auagy chac hallottatoc, minemű pelda beſzedet ſzolla Chriſtus ſzent Lukachnal.

Luc: 12.

Vala vgy mond egy neminemű kaſzdag ember, kinec ſzanto földe beűſegeſen terempter vala, es magaban gondolkodic vala, monduan. Meǵgyec? mert ninchen houa be raknom gabonamot. Es monda. Ezt miuelem. Le tőrőm chűreimet, es nagyobbakat eppétec, es oda gyűtőm be minden gabonamat, es iauaimat, es ezt mondom az én lelkemnec. Lelkem, ſoc eſztendőre el tőtt iauaid vannac, nyugodǵal, eǵel, iǵal, őruendez. Az Iſten kedig monda neki. Te bolond, ez eiel à te lelkedet meg kéric te tűled, es à mit ǵűitőttél kire marad? Hiſzem hallyatoc, hoǵ bolondnac neuezi Chriſtus azt, à ki ſoc eſztendőre tart ſzamot, es meg nem gondoluan életénec rőuid voltat, annyit gyűt maganac, hoǵ éltebe ſoha meg nem győzi emeſzteni.

No azert attyamfiai, értuen hogy à mi életűnc igen rőuid, es hogy altalan fogua meg kel mindnyaian halnunc, laſſatoc dolgotokhoz, es mindeneknec fölőtte azon iǵekezzetec, es abba

tőrietec ſeieteket, hogy valamikor iű el az halal, valamikor hi Iſten titeket à más vilagra kéſzen talallyon. Emlekezzetec meg à mi iduőzetőnkncc ſoc ſzép, es dragalatos intesirűl. Ti es vgy mond keſzec legyetec, mert à mely horan nem velnetec el iű az embernec fia. Vigázzatoc mert ſem napiat, ſem horaiat nem tudgatoc. Vigyazzatoc azert, mert nem tudgatoc mikor iű el à ti vratoc. Eſtueę, auag eiel, auag tikſzokor, auagy reguel, hogy midőn hertelen el iőuend aluua ne talallyon titeket. Boldogőc à ſzolgac, kiket midőn az vr el iőuend vigyazua talal.

Luc: 12. Math: 25. Marc: 13. Luc: 12.

Ime mely ſzorgalmatoſsaggal, es meni heſyen int minket à Chriſtus, hog vigyazzunc, es kéſzec legűnc. Vallyon miert miueli azt? Mert tudga hog à kit mibe talal, az vtolſo hora abban iteltetic meg. A kic kéſzec, azoc be mennec az őrőc dichősegnec menyekzőiębe, à kic peniglen keſzűletlen talaltatnac, be tętetic azot előt à kapu.

Math: 25.

De talam aztis akarnatoc tudni, mi legyen à kéſzűlet, es à vigyazas, mellyet à mi vrunc kéuan mi tűllűnc. Meg mondom, es igen rőuid ſzoual mondom.

A hit, es minden halalos bűntűl meg tiſztettatot io lelki eſmeret. Mely két dolgot ſzent Palis keuan vala Timotheuſtul igy tanetuan

1. Thim: 1. ũtet. Fiam Timotheus, ezt è parancholatot aian-
lom teneked, hogy io vitezſęget vitezkedgyel,
meg ŏrizuen à hitet, es az io lelki iſmeretet. Vg
kellene feienkent életũnket rendelnũnc, hogy
Actor: 24. mondhatnoc azt à mit vgyan azon ſzent Pal
mond vala maga felŏl. Ebben gakorlom maga-
mat, hogy botrankozas nelkũl valo lelki iſmere-
tem legyen mindenkoron az Iſtennel, es embe-
reknél.

El esũnc vgan gyakorta, es meg fŏrtŏztet-
tyũc à mi lelki eſmeretũnket. De modunc vagy-
on benne, à mint fel tamadgyunc, es vionnan
meg tiſztullyunc. Teriũnc meg, tarchunc pæ-
nitentiat, veſsũnc véget à bũnnec, es iobbe-
cziuc meg életũnket, folyamiunc à mi iducze-
Pſalt: 50. tŏnkhŏz, es kériũc ſzent Dauiddal, hogy Iſop-
pal hinchen, es moſſon meg minket, az az, Szent
vére hullaſanac erdemiert bochaſſa meg, es tŏ-
rŏllye el bũneinket, ſzentellyen meg, es moſſon
meg minket, es tiſztac ſ-oly feięrec leſzũnc mint
az hŏ.

A ki è ſzerent vigyaz, es keſzũl, meg ŏriz-
uén à hitet, es az io lelki eſmeretet, nem ęl az à
halultul, hanem vigan mulic ki ez vilagbol. Mint
ſzent Pal, ki annéra nem rettegte à halalt hogy
vgyan kevantais. Azert ſzol imillyen modon
Phil: 2. egy helebe. Kevanom ki multomat, hogy à

Chriſtuſſa

Christussal eggyůt legyec. Es midőn az vr Isten meg ielentette volna neki, hogy az ů halala kőzel volna, halgassacza mint biztattya magat, es mint dichekedic benne, hogy bizonyos fizetesre menne, miuel hogy lelki esmereti tanubizonsagot tenne rulla, hogy hitit meg tartotta, es iol iárt el hiuatallyaba.

Immar vgy mond aldoznac én velem, es az én ki mulasom ideie kőzel vagyon. Io bayt vittam, à futast el vegeztem, à hitet meg tartottam. Touabba immar el tetetet nekem az igazsagnac Coronaia, mellyet meg ád nekem az vr ama napon, az igaz biro. 2. Thim: 4.

Kőuessetec ties à szent Pal Apostolnac peldaiat, à hitet meg ne szegietec, őrizzetec lelki esmereteket minden fertelmessegtůl, es ketsęg nelkůl azon io remensęgbe, es bizodalomba mulhatoc ki è vilagbol à mint ů ki mult.

A felseges mindenhato vr Isten segelyen hozza titeket, hogy azt miuelhessetec, es az mi meg holt attyankfianac lelkęt vige Abraham patriarchanac kebelyebe, az az, à nyugodalomnac helyére, holot adgya meg ů neki azt à boldogsagot es őrőc életet, mellyet keszetet azoknac à kic ů benne hisznec, es ůtet szeretic. Vegezetre mind ennec s mind minekůnc az vtolso iteletnec napiamengedgen őruendetes, es dichőseges fel tamadást, Amen.

BENEDICTIO AQVÆ cum sale, ad aspergendum populum, quæ fit singulis diebus Dominicis.

Sacerdos aquam cum sale benedicturus, indutus superpellicio & stola (quod in alijs etiam quæ sequuntur benedictionibus seruandum est) descendat ad locum, ubi est aqua ad benedicendum præparata. Et ante omnia legat Symbolum Apostolorum. Credo in DEVM patrem omnipotentem &.

Deinde dicat ℣. Ostende nobis Domine misericordiam tuam. ℟. Et salutare tuum da nobis.

Et subiungat sequentem salis & aquæ exorcismum ac benedictionem.

Primo super sal.

EXorciso te creatura salis, per DEVM ✠ viuum, per DEVM ✠ verum, & per DEVM ✠ sanctum, per Deum qui te per Heliseum Prophetam in aquam mitti iussit, vt sanaretur sterilitas aquæ, vt efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium, vt sis omnibus te sumentibus salus mentis & corporis, & effugiat atque discedat ab eo loco, quo aspersus fueris, omnis phantasia & nequitia, vel versutia Diabolicæ fraudis omnisque

omnisque Spiritus immundus adiuratus. Per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos & seculum per ignem. Amen.

Oremus.

IMMensam clementiam tuam omnipotens æterne DEVS humiliter imploramus, vt hanc creaturam salis, quam ad vsum humani generis tribuisti, benedicere ✠ & sanctificare ✠ pro tua pietate digneris, vt sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis, & quicquid ex eo tactum vel respersum fuerit, careat omni immundicia, omnique impugnatione Spiritualis nequitiæ. Per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos & seculum per ignem. Amen.

Deinde super aquam.

EXorciso te creatura aquæ in nomine DEI Patris ✠ omnipotentis, & in nomine Iesu ✠ Christi filij eiusdem, domini nostri, & in virtute Spiritus ✠ sancti, vt fias aqua exorcizata, ad effugandam omnem potestatem inimici, & ipsum inimicum eradicare & explantare valeas, cum Angelis suis apostaticis, per eundem dominū nostrum Iesum Christū. Qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem. Amen.

Oremus.

DEVS qui ad salutem humani generis maxima quæque Sacramenta in aquarum substantia condidisti, adesto propitius inuocationibus nostris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ benedictionis ✠ infunde, vt creatura mysterijs tuis tibi seruiens, ad abijciendos dæmones, morbosque pellendos, diuinæ gratiæ sumat effectum, vt quicquid in domibus, vel in locis fidelium hæc vnda resperserit, careat omni immundicia, liberetur à noxa, non illic resideat Spiritus pestilens, non aura corrumpens, discedant omnes insidiæ latentis inimici, & si quid est, quod aut incolumitati habitantium inuidet, aut quieti, aspersione huius aquæ effugiat, vt salubritas per inuocationem tui sancti nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem. Amen.

Hic mittat sal in aquam in modum crucis dicens.

Fiat hæc commixtio salis & aquæ pariter in nomine Patris ✠ & Filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti. Amen.

Super vtrumque.

℣ Vox domini super aquas, DEVS maiestatis intonuit, ℟. Do-

℟. Dominus super aquas multas.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cũ spiritu tuo.

Oremus.

DEVS inuictæ virtutis auctor & inseparabilis imperij rex, ac semper magnificus triumphator, qui aduersæ dominationis vires reprimis, qui inimici rugientis seuitiam superas, qui hostiles nequitias potenter expugnas, te Domine trementes & supplices deprecamur ac petimus, vt hanc creaturam salis & aquæ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ rore sanctifices ✠ vt vbicunque fuerit aspersa, per inuocationem tui sancti nominis, omnis infestatio immundi spiritus abijciatur, terrorque venenosi serpentis procul pellatur, & præsentia Spiritus Sancti nobis misericordiam tuam poscentibus vbique adesse dignetur. Per dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate eiusdem Spiritus sancti DEVS, per omnia secula seculorum. Amen. Dominus vobiscum. Et cum Spiritu tuo. Benedicamus Domino. ℟. DEO gratias.

Et benedictio DEI Patris ✠ omnipotentis, & Filij, ✠ Spiritus ✠ Sancti, descendat & maneat super hanc creaturam salis & aquę. Amẽ.

Tunc aspergat populum dicens:

Asperges me Domine hysopo & mundabor, lauabis me & super niuem dealbabor.

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc, & semper & in secula seculorum. Amen. Lauabis me &c.

℣. Ostende nobis Domine misericordiam tuã.
℟. Et salutare tuum da nobis.

Oremus.

PRæsta nobis quæsumus domine per hanc sanctificatæ aquæ aspersionem, sanitatẽ mentis, integritatem corporis, tutelam salutis, securitatem spei, corroborationem fidei, fructum charitatis, hic & in æterna secula seculorum, Amen.

BENEDICTIO PABVLI in festo sancti Stephani protomartyris.

Primo legatur Epistola de die, hoc modo.

Lectio actuum Apostolorum.

IN diebus illis Stephanus autem plenus gratia & fortitudine, faciebat prodigia & signa magna in populo, Surrexerunt autem quidam de Synagoga

Synagoga quæ appellabatur Libertinorum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum qui erant à Cilicia & Asia disputantes cum Stephano, & non poterant resistere sapientiæ & Spiritui qui loquebatur. Audientes autem hæc dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum. Cum autem esset Stephanus plenus Spiritu sancto, intendens in cœlum vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris Dei, & ait. Ecce video cœlos apertos, & filium hominis stantẽ à dextris virtutis Dei. Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures suas, & impetum fecerunt vnanimiter in eum. Et eiicientes eum extra ciuitatem lapidabant. Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus, & lapidabant Stephanum inuocantem & dicentem. Domine Iesu accipe Spiritum meum. Positis autem genibus clamauit voce magna dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset obdormiuit in Domino.

Deinde Euangelium quod sequuntur.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Euangelij secundum Matthæum. ℟. Gloria tibi domine.

IN illo tempore dixit Iesus discipulis suis. Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & super seminauit Zizania in medio tritici, & abijt. Cum autem creuisset herba, & fructum fecisset, apparuerunt & Zizania. Accedentes autem serui patris familias dixerunt ei. Domine noñe bonum semen seminasti in agro tuo, vnde ergo habet Zizania? Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei. Vis imus & colligimus ea? Et ait: Non: ne forte colligentes Zizania, eradicetis simul & triticum, Sinite vtraque crescere vsque ad messem, & in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum Zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum.

Finito autem Euangelio dicatur:

PEr istos sermones sancti Euangelij, indulgeat nobis Dominus noster Iesus Christus vniuersa nostra crimina & delicta, Amen. Deinde. Benedicat dominus hanc creaturam pabuli. ✠

Et Psalmus:

IN conuertendo Dominus captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est

gaudio

gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere cum eis. Magnificauit dominus facere nobiscum, facti sumus lætantes. Conuertere domine captiuitatem nostram, sicut torrens in austro. Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum, Amē.

Postea preces & orationes sequentes.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DOmine DEVS pater omnipotens, creator cœli & terræ, rex regum & dominus dominantium, exaudi nos famulos tuos clamantes & orantes te, qui omnia de nihilo creasti, & hoc pabulum cum cæteris creaturis ad vsus animalium, & ad eorum nutrimentum fecisti, qui hodierna die petitionem sancti Stephani protho martyris adimplesti, te humiliter deprecamur,

vt hanc creaturam tuam per inuocationem sancti nominis tui, & per intercessionem Beatæ Mariæ virginis genitricis tuæ, & per merita beati Stephani prothomartyris tui, cuius festum hodie recolimus, & per preces omnium sanctorum tuorum benedicere ✠ & sanctificare ✠ digneris, vt quæ animalium ex eis gustauerint, sanitatem integraliter accipiant, per te Iesu Christe, cuius solo verbo omnia restaurantur, salutor mundi rex æternæ gloriæ. Qui in trinitate perfecta viuis & regnas DEVS, in seculla seculorum, Amen.

Oremus.

DEVS qui temporibus Heliæ prophetæ, cœlum à nubibus restringendo clausisti, & rursum aperiendo te mirabiliter ostendisti, exaudi preces plebis tuæ, per vnigenitum tuum, quem consubstantialem, coæqualem tibi in diuinitate credimus, per spiritum sanctum paraclitum, quem ab vtroque procedere confitemur, & per meritum beatissimi prothomartyris Stephani, cuius hodie festum celebramus, vt benedicas ✠ & san ✠ ctifices hoc pabulum, vt quæcunque animalia ex eo gustauerint, adiutorium omnium sanitatum ac virtutum recipiant, per te Domine sancte Pater. Qui cum Filio, & Spiritu Sancto viuis

viuis & regnas DEVS, per omnia secula seculorum. Amen.

Et benedictio DEI patris ✠ pmnipotentis, & Filij, ✠ & Spiritus ✠ sancti, descendat & maneat super hanc creaturam pabuli, Amen.

Vltimo aspergatur pabulum aqua benedicta.

BENEDICTIO VINI IN festo Sancti Joannis Euangelistæ.

Primo legatur Euangelium, quod sequitur.

Dominus vobiscum. Et cum Spiritu tuo.

Sequentia sancti Euangelij secundum Ioannem. Gloria tibi domine.

N illo tempore. Nuptiæ factæ sunt in Cana Galileæ, Et erat mater Iesu ibi. Vocatus est autem Iesus & discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum. Vinum non habent. Dicit ei Iesus. Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris. Quodcunque dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ, secundum purificationem Iudæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis Iesus. Implete hydrias aqua. Et impleuerunt eas vsque ad summum. Et dicit eis

eis Iesus. Haurite nunc & ferte architriclino. Et tulerunt: vt autem gustauit architriclinus aquam vinum factum, & non sciebat vnde esset, ministri autem sciebant, qui hauserant aquam, vocat Sponsum architriclinus, & dicit ei. Omnis homo primum bonum vinum ponit, & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti bonum vinum vsque adhuc, hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galileæ, & manifestauit gloriam suam. Et crediderunt in eum discipuli eius. Concludendo.

Per istos sermones sancti Euangelij indulgeat nobis Dominus noster Iesus Christus, vniuersa nostra crimina & delicta, Amen.

Benedicat ✠ dominus noster Iesus Christus hanc creaturam vini.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini.

℟. Qui fecit cœlum & terram.

Deinde legatur Psalmus.

DOminus regit me & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Super aquam refectionis educauit me, animam meam conuertit. Deduxit me super semitas iusticiæ, propter nomen suum. Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam

sam, aduersum eos qui tribulant me. Impinguasti in Oleo caput meum, & calix meus inebrians quàm præclarus est. Et misericordia tua subsequetur me, omnibus diebus vitæ meæ. Et vt inhabitem in domo domini in longitudine dierum. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Postea subiungantur hæ preces & orationes.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

℣. Saluos fac seruos tuos & ancillas tuas.
℟. Domine DEVS sperantes in te.
℣. Et si quid nociuum biberint. ℟. Non eis nocebit.
℣. Gustate & videte quoniam suauis est Dominus.
℟. Beatus homo, qui sperat in te Domine.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEVS & pater domini nostri Iesu Christi, cuius verbo cœli firmati sunt, cui omnis

creatura deseruit, & omnis potestas subiecta est, & quem metuit, & expauescit: nos te ad auxilium nostrum inuocamus, cuius audito nomine serpens conquiescit, draco fugit, vipera silet, & subdola illa, quæ dicitur rana inquieta torpescit, scorpio extinguitur, regulus vincitur, squalus nihil noxium operatur, & omnia venenata, ac noxia animalia terrentur. Tu extingue omnes diaboli fraudes, & omnes humano generi aduersantes nequitias, & hunc potum per interceſsionem beatissimæ virginis Mariæ, & beati Ioannis Apostoli & Euangelistæ, & omnium sanctorum tuorum, tua virtute benedic ✠ & omnes ex eo gustantes, ab omni malo custodias, & ad regnum gloriæ tuæ perducas. Per eundem Christum dominum nostrum. Amen.

Oremus.

DOmine Iesu Christe, qui ex quinque panibus & duobus piscibus quinque millia hominum satiasti, & in Cana Galileæ vinum ex aqua fecisti. Qui es vitis vera, multiplica super nos misericordiam tuam, & pietatis tuæ clementiam nobis ostende, quemadmodum fecisti cum patribus nostris, in misericordiam tuam sperantibus. Et bene ✠ dicere ac sanctificare ✠ digneris

digneris hanc creaturam vini, quam ad sustentationem fidelium tuorum tribuisti, vt quicunque ex hac vsus fuerit, vel ex ea potauerit, Diuinæ benedictionis tuæ opulentia repleatur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

DEVS cuius potestate beatus Ioannes Euangelista potum venenosum & toxicum digessit, bene ✠ dicere & sancti ✠ ficare digneris hanc creaturam vini, vt omnibus ex eo gustantibus, expulso omni gustu nociuo, infuso tuæ benedictionis mysterio, sit in terris corporis & animæ sanitas, & in cœlis perpetua consolatio. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti DEVS, per omnia secula seculorum. Amen.

Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. ℣. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias. Et benedictio ✠ Dei patris omnipotentis, & Filij, ✠ & Spiritus ✠ sancti descendat & maneat super hanc creaturam vini. Amen.

Tunc aspergatur Vinum aqua benedicta.

BENEDICTIO AVRI, Thuris, & Myrrhæ, trium munerum precioſorum, In feſto Epiphaniæ Domini.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

SVſcipe ſancte pater à me indigno famulo tuo, hęc munera, quæ in honore nominis tui ſancti, & in titulum omnipotentiæ tuæ maieſtatis, humiliter tibi offero, ſicut ſuſcepiſti ſacrificium Abel iuſti, & ſicut eadem munera à tribus regibus, tibi quondam offerentibus, ſuſcepiſti.

Exorciſo ✠ te creatura Auri, Thuris & Myrrhæ, per patrem omnipotentē, ✠ per Ieſum Chriſtum filium eius vnigenitum, ✠ per Spiritum ſanctum paraclitum, ✠ vt à te diſcedat omnis fraus, dolus & nequitia diaboli, & ſis remedium ſalutare humano generi, contra inſidias inimici, vt quicunque diuino freti auxilio, te in ſuis loculis, domibus, aut circa ſe habuerint, per virtutem

tutem & merita domini & saluatoris nostri, ac intercessionem eius sanctissimæ genitricis & virginis Mariæ, ac eorum qui hodie similibus muneribus Christum Dominum venerati sunt, omniumque sanctorum, ab omnibus periculis animæ & corporis liberentur, & bonis omnibus perfrui mereantur. Amen.

Oremus.

DEVS inuisibilis & interminabilis, pietatem tuam, per sanctum & tremendum filij tui nomen, suppliciter deprecamus, vt in hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhę benedictionem ✠ ac operationem tuæ virtutis infundas, vt qui ea penes se habuerint, ab omni ægritudinis & læsionis incursu, tuti sint, omnes morbos corporis & animæ effugiant, nullum dominetur in eis periculum, & læti, ac incolumes tibi in Ecclesia tua deseruiant. Qui in trinitate perfecta viuis & regnis DEVS per omnia secula seculorum, Amen.

Et benedictio Dei omnipotentis, patris ✠ & Filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti, descendat super hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhæ, ac maneat semper, Amen.

Deinde aspergantur aqua benedicta.

BENEDICTIO POMORUM in festo S. Blasii Episcopi & Martyris, contra dolorem gutturis.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam,
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

BEnedic ✠ domine creaturam istam Pomorum, vt sit remedium salutare generi humano, & presta per inuocationem sancti nominis tui, & intercessionem sancti Blasij Martyris tui, vt quicunque ex eis sumpserint, salutem animæ, & corporis suscipiant sanitatem. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

OMnipotens mitissime DEVS, qui omnium mundi rerum diuersitatem solo verbo creasti, & ad hominum reformationem illud idem verbum,

verbum, per quod facta sunt omnia, incarnari voluisti, & qui magnus es & immensus, terribilis atque laudabilis & faciens mirabilia: Pro cuius fidei confessione, glorioſus martyr & Pontifex Blasius, diuersorum tormentorum genera non pauescens, martyrij Palmam feliciter est adeptus, quique eidem inter cæteras gratias, hanc prærogatiuam contulisti, vt quoscunque à gutturis morbo tua virtute curaret. Maiestatem tuam supplíciter exoramus, vt non inspectis nostris reatibus, sed eius meritis & precibus, hanc creaturam pomorum benedicere ✠ & sanctificare ✠ tua innumerabili pietate digneris, tuam gratiam infundendo, vt omnes qui ex eis bona fide gustauerint, à quocunque gutturis morbo, se grauatos senserint, liberentur, & in Ecclesia tua sancta, sani & hilares tibi gratiarum referant actiones, & laudent nomen tuum glorioſum, quod est benedictum in secula seculorum, Amen.

Postea aspergantur aqua benedicta.

BENEDICTIO SEGETum in Festo Sancti Marci Euangelistæ,

Finita Missa, fit processio extra ciuitatem ad locum, in quo segetes benedici debent, hoc ordine. In ingressu templi cantatur ntiphona. Surgite sancti. Ac hymni. Vita sanctorũ &c. Ad cœnam Agni. Et populus cantat. Christus surrexit. Vbi ad segetes peruentum fuerit, benedictio peragitur hoc ordine.

Primum fiunt suffragia De resurrectione domini. De beata virgine. De sanctis, Petro & Paulo. De patrono. Pro peccatis. Pro rege. Contra paganos Pro pluuia, vel, Pro serenitate. Pro pace. Quæ tamen poterunt omitti, si ita placuerit.

Deinde cantatur sequens Litania.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Christe audi nos. Christe exaudi nos.

Pater de cœlis DEVS. Miserere nobis.

Fili redemptor mundi DEVS. Miserere nobis.

Spiritus sancte illuminator mundi DEVS. Miserere nobis.

Sancta Trinitas vnus DEVS. Miserere nobis.

Saluator

Saluator mundi. Adiuua nos.
Sancta Maria. Ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix. Ora pro nobis.
Sancta virgo virginum. Ora pro nobis.
Sancte Michael. Ora pro nobis.
Sancte Gabriel. Ora pro nobis.
Sancte Raphael. Ora pro nobis.
Omnes sancti Angeli & archangeli.
Orate pro nobis.
Sancte Ioannes Baptista. Ora pro nobis.
Omnes sancti patriarchæ & prophetæ.
Orate pro nobis.
Sancte Petre. Ora pro nobis.
Sancte Paule. Ora pro nobis.
Sancte Marce. Ora pro nobis.
Omnes sancti Apostoli & Euangelistæ.
Orate pro nobis.
Sancte Stephane prothomartyr. Ora pro nobis.
Sancte Laurenti. Ora pro nobis.
Sancte Adalberte. Ora pro nobis.
Omnes sancti Martyres. Orate pro nobis.
Sancte Nicolae. Ora pro nobis.
Sancte rex Stephane. Ora pro nobis.
Sancte rex Ladislae. Ora pro nobis.
Sancte Dux Emerice. Ora pro nobis.
Omnes sancti Confessores. Orate pro nobis.
Sancta Maria Magdalena. Ora pro nobis.

Sancta Catharina. Ora pro nobis.
Sancta Elizabeth. Ora pro nobis.
Omnes sanctæ Virgines & viduæ.
Orate pro nobis.
Omnes sancti. Orate pro nobis.
Propitius esto. Parce nobis domine.
Propitius esto. Libera nos domine.
Ab insidijs diaboli. Libera nos domine.
A subitanea & improuisa morte.
Libera nos domine.
A fulgure & tempestate. Libera nos domine.
A fame, clade & peste. Libera nos domine.
Per aduentum tuum. Libera nos domine.
Per natiuitatem tuam: Libera nos domine
Per baptismum tuum. Libera nos domine
Per passionem & crucem tuam.
Libera nos domine.
Per gloriosam resurrectionem tuam.
Libera nos domine.
Per admirabilem ascensionem tuam.
Libera nos domine.
Per aduentum Spiritus sancti paracliti.
Libera nos domine.
In die iudicij. Libera nos domine.
Peccatores. Te rogamus audi nos.
Vt pacem nobis dones Te rogamus audi nos.
Vt sanitatē nobis dones. Te rogamus audi nos.

Vt

Vt Ecclesiam tuam regere & sublimare digneris.
Te rogamus audi nos.

Vt dominum Apostolicum & omnes gradus Ecclesiasticos in sancta religione conseruare digneris. Te rogamus audi nos.

Vt Antistem nostrum misericordia & pietas tua custodiat. Te rogamus audi nos.

Vt regem nostrum, populumque subiectum sub tua protectione conseruare digneris.
Te rogamus audi nos.

Vt cunctum populum Christianum preciosissimo sanguine tuo redemptum, conseruare digneris. Te rogamus audi nos.

Vt omnibus fidelibus viuis & defunctis requiem æternam donare digneris.
Te rogamus audi nos.

Versus sequens dicitur à sacerdote fruges benedicente ter.

Vt fructus terræ dare & conseruare digneris.
Te rogamus audi nos.

Vt nos exaudire digneris. Te rogamus audi nos.

Vt nos custodire digneris. Te rogamus audi nos

Fili Dei. Te rogamus audi nos.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi. Parce nobis domine.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi. Exaudi nos domine.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi. Miserere nobis.

Christe audi nos Christe exaudi nos.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem,

℟. Sed libera nos à malo.

℣. Domine exaudi orationem meam;

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum,

℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Pletatem tuam quæsumus omnipotens Deus, vt has primitias creaturæ tuæ, quas aeris & pluuiæ temperamento nutrire dignatus es, benedictionis ✠ tuæ imbre perfundas, tribuasque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere, ac esurientium animas bonis affluentibus repleas, vt egenus & pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Postea

Postea versa facie ad orientem cantetur Euangelium. In principio erat verbum: fol: 20.

Responsorium. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Cuius gloriam vidimus, quasi vnigeniti à patre, Plenum gratia & veritate.

℣. In principio erat verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Cuius gloriam vidimus quasi vnigeniti à patre. Plenum gratia & veritate. Gloria patri & filio & spiritui sancto. Sicut erat in principio, &c. Plenum gratia & veritate.

Deinde sacerdos dicat.

Oremus.

BEnedic Domine hanc creaturam segetum, vt sit remedium salutare humano generi, & præsta per intercessionem nominis tui gloriosi, vt quicunque ex ea sumpserint, sanitatem mentis & corporis, animæque tutelam percipiant. Per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Hinc Euangelium, quod sequitur (versa facie ad Meridiem.)

Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.

Sequentia sancti Euangelij secundum Marcum. Gloria tibi domine.

In illo tempore. Recumbentibus vndecim discipulis apparuit Iesus, & exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. Et dixit eis. Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit: qui verò non crediderit condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis. Serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super ægrotos manus imponent, & bene habebunt. Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cœlum, & sedet à dextris DEI. Illi autem profecti, prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis.

Responsorium.

ITe in orbem vniuersum, & prædicate dicentes alleluia. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit alleluia, alleluia, alleluia. ℣. In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit alleluia. Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto. Alleluia, alleluia, alleluia.

Oremus

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, arbiter throni, qui molem terræ ex nihilo pendentem gubernas, & ad vsum humani generis corporisque sustentationem agros operibus excolere iussisti, misericordiam tuam supplices exoramus, vt quicquid in hos agros salubriter seminatum, atque plantatum est, aspectu tuæ clementiæ prospicias, & aëris temperiem misericorditer moderari digneris, vt refecato atque absorpto omniũ tribulorum spinarumque squalore, efficiatur fæcundum, & ad maturitatem perfectam tribuas peruenire, vt nos famuli tui, licet indigni, vberem tuorum donorum fructum cum gratiarum actione percipientes, debitas atque acceptabiles sancto nomini tuo laudes referre mereamur. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Tandem Euangelium subsequens versus occidentem legatur.

Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Sequentia sancti Euangelij secundum Matthæum. Gloria tibi domine.

LIber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham, Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob, Iacob autem genuit Iudam, & fratres eius, Iudas autem genuit Phares &

Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esron, Esron autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naasson. Naasson autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Booz de Raab. Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed autem genuit Iesse. Iesse autem genuit Dauid regem. Dauid autem rex genuit Salomonem, ex ea, quæ fuit vriæ. Salomon autem genuit Roboam. Roboam autem genuit Abia. Abia autem genuit Asa. Asa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. Ozias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manassem. Manasses autem genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam. Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres eius, in transmigratione Babylonis. Et post transmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Azor. Azor autem genuit Sadoc. Sadoc autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.

Respon-

Responsorium.

FElix ualde es sacra uirgo Maria, & omni laude digniſsima: Quia ex te ortus eſt Sol iuſticiæ Chriſtus Deus noſter. ℣. Ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto fœmineo ſexu, ſentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam ſanctiſsimam commemorationem. Quia ex te ortus eſt Sol iuſticiæ Chriſtus Deus noſter. Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto. Chriſtus Deus noſter.

Quo finito dicatur oratio ſequens.

Oremus.

TE Domine petimus & rogamus, vt hos fructus ſeminum, tuis oculis ſerenis, hilarique vultu aſpicere digneris. Sicut enim teſtatus es per famulum tuum Moiſen filijs Iſrael, vt egreſsi è terra Aegypti in terram, quam eis daturus eras, primitias fructuum ſuorum offerrent ſacerdotibus benedicendas, ſic nos oramus auxilium miſericordiæ tuæ ſuper has ſegetes, vt non grando eas ſuccidat, non turbo ſubuertat, non vis tempeſtatis detruncet, non aëris ſerenitas exæſturet, & inundatio pluuiarum non exterminet, ſed incolumes conſeruando pro animarum & corporum hominum, ad pleniſsimam maturitatem perducere digneris. Per Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

Postea hoc Euangelium, versus septentrionalem partem cantetur.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Euangelij secundum Lucam. ℟. Gloria tibi domine.

FVit in diebus Herodis regis iudæ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, & vxor illius de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabeth. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus Domini sine querela. Et non erat illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilis, & ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis suæ ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotij, sorte exijt, vt incensum poneret ingressus in templum Domini. Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi Angelus Domini, stans è dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns, & timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus. Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem, & erit gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius

eius gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino, & vinum & siceram non bibet, & Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suę. Et multos filiorum Israel, conuertet ad Dominum Deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in Spiritu & virtute Eliæ, vt conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam.

Responsorium.

INter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Qui uiam domino præparauit in eremo. ℣. Fuit homo missus à DEO, cui nomen Ioannes erat. Qui uiam domino præparauit in eremo. Gloria patri & filio & Spiritui sancto. Qui uiam.

Oremus.

DOmine sancte pater omnipotens æterne Deus, quæsumus emitte sanctos Angelos tuos, vt defendant segetes nostras à vermibus, ab auibus & locustis, vt magnificetur nomen tuum Deus in omni loco. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Subiungatur pro vinearum Benedictione.

Oremus.

DEvs qui ſpiritualis vineæ tuæ toto terrarum orbe palmites extendiſti, montium noſtrorum culturam ad boni operis fructum prouehe, his quoque vineis benedictionis ✠ tuæ rorem infundas, & à cunctis protegas infeſtationibus, augeque fructuum earum largitatem. Per Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

Oremus.

DOmine ſancte pater omnipotens æterne Deus, qui cœlum & terram, mare & omnia creaſti, te ſupplices exoramus, vt fructum hunc terrenũ benedicere ✠ & ſanctificare ✠ & multiplicare digneris: Repleas noſtra celaria ſiue habitacula plenitudine frumenti & vini, & vt lætantes in eis referamus tibi laudes & gratias. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate ſpiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Et benedictio Dei patris ✠ omnipotentis, & Filij, ✠ & ſpiritus ✠ ſancti, deſcendat ſuper hanc creaturam ſegetum, & maneat ſemper, Amen.

℣. Domi-

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Benedicamus domino Alleluia, alleluia, alleluia.
℟. Deo dicamus gratias, Alleluia, alleluia, alleluia.

Et reuertantur cum processione, Populo rursus cantante. Christus surrexit. Clerus autem cum scholaribus in reuersione cantet prosas. Victimæ paschali, &, mundi renouatio. Ac postremo dum prope Ecclesiam fuerint incipiant Hymnum. Te Deum laudamus. Cum eoque templum ingrediuntur. Vbi præmissa concludantur, suffragio. De beata virgine.

BENEDICTIO NOVI PANIS, in festo Diuisionis Apostolorum.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

BEnedic Domine ✠ creaturam hanc noui panis, in alimentum hominum, sicut benedixisti quinque panes in deserto, vt gustantes ex eo, tam corporis, quam animæ percipiant sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Et aspergatur aqua benedicta.

BENEDICTIO NOVÆ Vuæ, In festo Transfigurationis Domini.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

BEnedic ✠ domine hos fructus vitium nouos, quos per rorem cœli & inundantiam pluuiarum. Et tempora serena atque tranquilla, ad maturitatem perducere dignatus es, ad percipiendum nobis cum gratiarum actione. Per dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Aspergatur aqua benedicta.

BENEDICTIO HERBARUM in festo Assumptionis Beatæ Mariæ.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

BEnedic ✠ domine creaturam hanc florum herbarumque, vt sit remedium salutare humano generi, per inuocationem tui sancti nominis, & quam nobis tua largitas pro consolatione tribuit, proficiat habentibus & conseruantibus in sanitatem & felicitatem corporis & animæ. Per Christum dominū nostrum. Amen.

Oremus.

PRopiciare famulis ac famulabus tuis domine Deus, ob gloriam sanctissimi nominis tui, qui tibi fide deseruiunt & cœlestia dona sperant, vt tua benedictio per has herbas & flores ipsis proficiat ad tutelam corporis & animæ, & flores ac herbas istas tua benignitas benedicendo

do ✠ benedicat ✠ atque præsidijs tuæ gratiæ, quod speramus & credimus vna fide Catholica insigniti, consequi mereamur, & laudabiliter obtinere valeamus. Per eum qui nos in cruce redemit & saluauit, Amen.

Et aspergantur aqua benedicta.

BENEDICTIO NOVÆ DOMVS.

℣. Adiutorium uostrum in nomine domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

ADesto Domine supplicationibus nostris, & hanc domum serenis oculis tuæ pietatis illustra, descendatque super habitantes in ea, tuæ gratiæ longa benedictio, ✠ vt in his manufactis cum salubritate manentes, ipsi tuum semper sint habitaculum, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Oremus.

EXaudi nos Domine sancte pater omnipotens æterne Deus, & si qua sunt contraria

vel

vel aduersa in hac domo, te authore pellantur, per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

BEnedic ✠ Domine Deus omnipotens locum istum, vt sit in eo sanitas, sanctitas, castitas, virtus, victoria, sanctimonia, humilitas, bonitas, mansuetudo, plenitudo legis atque obedientia tibi Deo patri, & Filio, & Spiritui sancto. Sit benedictio ✠ super hunc locum, & super omnes habitantes in eo, nunc & in omnia secula seculorum, Amen.

Oremus.

DEfende quæsumus locum istum, & habitatores eius, à minimis vsque ad maximos, ab igne, infirmitate, ira tua, & omnibus tribulationibus atque insidijs diaboli. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Oremus.

TE Deum patrem omnipotentem supplicíter exoramus, pro hac domo & pro habitatoribus eius, vt eos benedicere ✠ & sanctificare ✠ digneris, vt sint promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Tribue etiam eis de rore cœli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ substantiam. Et desideria, ac vota eorum

ad effectum tua miseratione perducas. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Oremus.

BEnedicat ✠ vos DEVS cœli, adiuuet vos Christus filius dei, corpus vestrum in sancto suo seruitio confirmet, mentes vestras illuminet, sensus vestros custodiat, gratiam suam ad perfectum animarum vestrarum in vobis augeat, ab omni malo vos liberet, & dextera sua vos defendat, quasi sanctos suos semper adiuuat, ipse vos adiuuare & conseruare dignetur. Cuius regnum & imperium sine fine permanet in secula seculorum. Amen.

Deinde aspergatur domus & qui in ea sunt aqua benedicta, & dicatur.

Angelus domini bonus comitetur vos & bene disponat mansionem vestram in secula seculorum. Amen.

BENEDICTIO PEREGRINORUM.

℣. DEVS in adiutorium meum intende.

℟. Domine ad adiuuandum me festina. Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper & in secula seculorum. Amen.

Oremus

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, humani generis reformator & auctor, qui Abrahæ puero tuo præcepisti, vt exiret de terra natiuitatis suæ, & iter faceret in terram, quam demonstrares ei, nec non & populum Israeliticum in desertum te adorandum multis prodigijs venire feciſti, hos famulos tuos quoque ad S. Mariæ matris filij tui ad Apostolorũ tuorum Petri & Pauli, S. Iacobi, S. N. volentes limina properare, semper & vbique protegas, à periculis omnibus eruas, & à nexibus peccatorum absoluas, tu domine, qui es via veritas & vita, & in te sperantium fortitudo, eorum quæsumus iter bene disponas, & prospero tuo auxilio protegantur semper. Mitte eis domine angelum tuum de cœlis, quem Thobiæ famulo tuo comitem dediſti in itinere suo, vt vbicunque fuerint siue manserint, sit eis defensor contra hostes visibiles & inuisibiles, & contra omnes diabolicas & humanas insidias. Diuino suffragio roborati, animo pariter, & corpore valeant incolumes ad propria remeare. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

℣. Saluos fac Domine seruos tuos.

℟. Deus meus sperantes in te.
℣. Mitte eis auxilium de sancto:
℟. Et de Sion tuere eos.
℣. Esto eis Domine turris fortitudinis:
℟. A facie inimici.
℣. Fiat misericordia tua domine super nos,
℟. Quemadmodum sperauimus in te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEVS infinitæ misericordiæ, & maiestatis immensæ, quem nec spacia locorum, nec interualla temporum ab his, quos tueris abiungunt: adesto præsentibus famulis tuis, in te vbique fidentibus, & per omnem, quam ituri sunt viam dux eis & comes esse digneris. Nihil eis aduersitatis noceat, nihil difficultatis obsistat, cuncta eis salubria sint & prospera, vt sub ope dexteræ tuæ quicquid iusto expetierint desiderio, celeri consequantur effectu. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

SVPER PEREGRINOS ex peregrinatione reuersos.

℣. Ostende

℣. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.
℟. Et salutare tuum da nobis.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

VÆsumus omnipotens Deus, vt his famulis tuis, quos incolumes de itinere sancto redire fecisti, quicquid ibi per carnis fragilitatem, siue per visum vel auditum impudicum, aut per colloquia ociosa, siue alijs quibuscunque modis, contra tuam iusticiam commiserunt, tu sanctissime pater, misericorditer indulgeas & dimittas, & eos illæsos ab omni impugnatione diabolica custodias, ac tuis semper facias inhærere mandatis. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

DEvs qui iustificas impium, & non vis mortem peccatorum, maiestatem tuam suppliciter deprecamur, vt hos famulos tuos, de tua misericordia confidentes, cœlesti protegas benignus auxilio, & assidua protectione conserues, vt tibi iugiter famulentur, & nullis tentationibus

à te ſeparentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Benedicamus Domino. Deo gratias.

Deinde aſpergantur aqua benedicta & dicatur

Benedicat vos omnipotens Deus, Pater ✠ & Filius ✠ & Spiritus ✠ ſanctus, Amen.

MODVS DENVNTIANdi populo fideli, feſta & Ieiunia.

QVolibet die Dominico in Miſſa poſt Symbolum antequam offertorium dicatur, vel in fine concionis, ſacerdos verſa facie ad populum, denunciet feſta & ieiunia illius hebdomadæ his verbis.

IEſus Chriſtuſnac dragalatos ſzent veréuel meg valtot hiuu kereſztyeni, halgaſſatoc meg ez hetbeli innepteket mellyeken tartoztoc egéb dolgotokat hatra vetuén à felſeges mindenhato vr Iſteñec ſziuetec ſzerent es aitatoſſon ſzolgalni.

Ez iőuendő hetfőn vagyon ſzent Magdalombeli Maria aſzony napia.

Chőtőrtőkőn vagon ſzent Iakab Apoſtol napia. Ezeket paranchollya az Anyaſzenteghaz

meg

meg illeni mint è mai ſzent vaſarnapot.

Szerdan vagyon ſzent lakab bòiti. Azon tartozic minden hiuu kereſztyen ſzenuedeteſsèget tenni. Et ſic de alijs.

Quod ſi eadem hebdomada ex infra notandis feſtis ſimplicibus aliquod occurrat, illud hoc pacto denuntiandum erit.

Kedden, vagy penteken, vagy N. vagon ſzent Demeter, vagy ſzent N. napia. Azon Iſtennec elòſzòr ſzolgaluan, kezi munkat tehettec.

Az tòb innepeket kic è héten eſnenec az Anyaſzentegyhaz ſzoloſma tartaſsal, es Miſſe mondaſsal meg illi ti érettetec.

Finita huiuſmodi denunciatione, moneat ſacerdos populum, ad recitandam confeſsionem generalem dicens.

Alazzatoc meg magatokat, à felſeges mindenhato Iſtennec elòtte, es mondgyatoc velem egyetembe à kòz gyunatot.

Et mox ipſo præeunte & populo verbis ſubſequente, recitetur Confeſsio generalis hoc modo.

GYunom vram Iſtennec, Boldog aſzonnac, ſzent Peter Apoſtolnac, ſzent Pal Apoſtolnac, ſzent Iſtuan kiralynac, ſzent Laſzlo kiralynac,

nac, szűz szent Imrenec, Istennec minden szentinec. Vagyoc bűnös Isten előt, gonosz gondolatimba, szandegimba, beszedimbe, szitkos atkos voltomba, hamissan hitemet mondasomba, Istennec tiz parancholatit nem tartasomba, hét halalos bűnbe, es à kilencz idegen bűnökbe reszes voltomba, őt erzekenségimet iora nem birtomba, nyolcz boldogságot nem keuantomba, es à mi iot tehetem volna azt nem tettembe. Mindennemű bűneimbe hagyom Istennec bűnösse magamat. Kérem vram Istent, bochassa meg bűneimet. Kérem aszonyom szűz Mariat, szent Peter Apostolt, szent Pal Apostolt, szent Istuan kiralyt, szent Laszlo kiralyt, szűz szent Imret, Istennec minden szentit, tamadgyanac mellettem, imadgyanac Istent érettem. Kérlec tegedet lelki attyam, imadgy Istent érettem, oldoz meg köz gyuntam bűneimből, Istentűl adatot hatalmaddal, szent Peter Apostolnac kepeben.

Recitata generali confessione, dicat sacerdos ad populum. Mondgyatoc bűnötöknec bochanatyaért egy Miatyankat, es egy Iduözlegy Mariat, Ac iple quoque oret. Pater noster &c. Aue Maria, &c.

Et postea recitet absolutionem hanc generalem.

Misereatur vestri omnipotens DEVS, & dimissis

dimissis omnibus peccatis vestris, perducat vos in vitam æternam. Indulgentiam, absolutionem & remissionem omnium peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens & misericors Dominus.

Et subiungat hæc verba.

A felseges, mindenhato es kegyes vr Isten meg bochassa minden bűnőtőket. Enis meg oldozlac titeket azokbol, à bűnőkből, mellyeket az Anyaszentegyhaz kőz gyunas vtan meg szokot bochatani.

De minec előtte è szent helyről el tauoznatoc, mondgyatoc à Christusnac őt mely sebeiert őt Mi attyankat. A szűz Marianac hét epesegeért, hét Idvőzlegy Mariat. Az menyorszagbeli szenteknec emlekezetire, es tiszteſsegere egy Credot. Szegeny korokért, betegekèrt, rabokért, foglyokért, es minden fele nyomorultakért, egy Mi atyankat, es egy Idvőzleg Mariat. Azonkeppen à szegeny Purgatoriombeli halottakértis, egy Mi atyankat, es egy Idvőzlegy Mariat. Ez imadsagot meg monduan, es à szent Miſset vegig meg haluán, Istennec aldomasa legyen veletec.

QVÆ FESTA ET IEIVnia sint per annum populo denuncianda.

Festorum, quæ ueteri ritu populo denunciari solent, Alia sunt solennia. In quibus opera seruilia exercere, & manicis laborare nemini licet. Quæ nostra lingua uocantur. Illő innepec.

Alia simplicia. In quibus permittitur fidelibus, ut postquam Miſsam audiuerint, aut saltem deuotas orationes ad Deum fuderint, uocationis suæ labores exerceant, quæ nostro idiomate uocantur. Imadſagos innepec.

Vtriusque generis festorum, lingua uulgari, Catalogum hic subijcere placuit. Numerum autem ex aduerso cuiuslibet festi in margine signatus denotat, in quotum diem mensis illud ipsum festum cadat.

Boldog aſzony hauaba.

Illő innepec.

1 Kis karachon, az az, Chriſtuſnac kőrnyűl meteltetese innepe.
6 Viz kereſzt, auag vrunknac meg ielenese.
25 Szent Pal fordulasa.

napia.

Imad-

Imadſagos innepec.

	Remete ſzent Pal	napia.	10
Szent	Anthal		17
	Piroſca aſzony		18
	Fabian Sebeſtien Martyr		20
	Annos aſzony		21
	Vincze Martyr.		22

Bőit elő hoba.

Illő innepec.

Gyertya ſzentelő Bodog aſzony auagy ſzűz Marianac meg tiſztulaſa.	napia.	2
Bőiti vagyon.		
Szent Mathias Apoſtol Bőiti vagyon.	napia.	24

Imadſagos innepec.

	Bregina aſzony	napia.	1
	Balas piſpők		3
	Agotha aſzony		5
Szent	Dorottya aſzony		6
	Ilona aſzony		8
	Balint Martyr		14
	Vſzőgős ſz. Peter		22

Boit más hoba.

Illő innepec.

12 Szent Gergely Papa.
25 Gyümölch olto Bodog aſzony auagy Chriſtuſnac fogantataſa. napia.

Jmadſagos innep.

21 Szent Benedec napia.

Szent Györgi hauaba.

Illő innepec.

23 Albert Piſpőc es Martyr.
24 Szent Györgi Martyr. napia.
25 Marc Euangeliſta.

Jmadſagos innepec.

4 Szent Ambrus Piſpőc napia.

Pinkősd hauaba.

Illő innepec.

1 Philőp, ſzent Iacab apoſtol
3 Szent Kereſzt meg talalaſa napia.

Jmadſagos innepec.

5 Szent Gothard Martyr napia.
25 Orban papa

Szent

Szent Iuan hauaba.

Illő innepec.

Szent { Iuan auagy kereſztelő ſz: Ianoſnac ſzűletese, Bőiti vagyon } napia. 24
{ Laſzlo kiraly 27
Peter ſzent Pal apoſtol Bőiti vagyon. } 29

Jmadſagos innepec.

Szent { Barnabas Apoſtol Vid Martyr } napia. 11 15

Szent Iacab hauaba.

Illő innepec.

Szent { Bodog aſzony latogataſa Bőiti vagyon. 2
Margit aſzony 13
Magdalombeli Maria napia. 24
Iacab Apoſtol Bőiti vagyon. 25
Anna aſzony. 26

Jmadſagos innepec.

Tizenkét Apoſtol
Szent Laſzlo kiraly temetese. } napia. 15

Kis aſzony hauaba.

Illő innepec.

5 Haui Boldog aſzony
Bőiti vagyon.
6 Vr ſzine valtoztattya
10 Szent Lőrincz
Bőiti vagyon.
15 Nagy bodog aſzony, auagy ſzűz Marianac halála
Bőiti vagyon.
20 Szent Iſtuan kiraly
24 Szent Bertalan Apoſtol.
Bőiti vagyon.

napia 6

Imadſagos innepec.

1
23 Szent
29

Peter vala ſzakadaſa
Agoſton Doctor
Ianos nyaka vagaſa.

napia.

Szent Mihaly hauaba.

Illő innepec.

Kis

	Kis aſzony, auag Bodog aſzonnac ſzůletese Bőiti vagyon.	napia.	8
Szent	Ke reſzt magaſztalaſa		14
	Mathe Euangeliſta Bőiti vagyon.		21
	Mihaly Archangyal.		29

Jmadſagos innepec.

Szent	Egyed Apatur	nanpia.	
	Gelerd piſpőc Martyr		
	Coſma Demien Martyr		
	Ieronimus doctor		

Mind ſzent hauaba:

Illő innepec.

Szent	Lukach Euangeliſta	napia.	18
	Simon Iudas Apoſtol,		28

Jmadſagos innepec.

Szent	Ferencz confeſsor	napia	4
	Dienes Martyr		9
	Gal confeſsor		16
	Tizenegy ezer ſzůz		21
	Demeter Martyr.		26

Szent Andras hauaba.

Illő innepec.

1 Mind szent napia
Bőiti vagyon.

5 Imre herczeg
11 Marton pispőc
19 Szent Ersebet aszony napia.
25 Cathalin aszony
30 Andras Apostol
Bőiti vagyon.

Imadsagos innepec.

Halottac.

13 Szent Bereczk pispőc
21 Bodog aszonnac à templőba vitele napia.
27 Szent Celemen papa.

Karachon hauaba.

Illő innepec.

6 Szent Miklos pispőc
8 Bodog aszony fogantatasa.
Bőiti vagyon.
21 Szent Thamas Apostol
Bőiti vagyon. napia.
25 Karachon auagy vrunc szűletese
Bőiti vagyon.
26 Szent Istuan első martyr
27 Szent Ianos Euangelista
28 Apro szentec. Imad

Jmadſagos innepec.

4	Szent	Borbala aſzony.	Napia.
13		Lucza aſzony.	
29		Thamas piſpők.	
31		Sylueſter papa.	

Ezeknec fölötte, Illó innepec imezekis.

Nagy Pentec.
Huſuet Vaſarnap, Hetfő, Ked, az az,
Vrunknac fel tamadaſa.
Aldozo, az az, Chriſtuſnac menybe
menetele.
Pinkősd, Vaſarnap, Hetfő, Ked, az az,
A ſzent Leleknec el iővetele.
napia;
Bőiti vagyon.
Vr napia.

Minden varasba es faluba az ott valo fő egyhaznac ſzenteleſęnec, Es annac à ſzent, melynec neuere ſzenteltetet napia.

E fölől meg iratot innepeket ſzoktuc meg hirdetni.

Az Vaſarnapot hirdetes nelkűlis tudgya minden kereſtyen hogy innep.

A minemű fő innepeknec Bőiti vagyon, oda fel azt meg ielentettűc, De azoknac fölötte,

szükseg aztis meg hirdetni, hogy Bőit elő Vasarnap, Pinkősd, szent kereszt fel magasztaltatasa, es szent Lucza aszony nap vtan valo szerdan, penteken, es szombathon, Cantor Bőit vagyon.

Az Husuet előt valo hoszu bőitnec, elég minden esztendőbe ehac az első napiat meg hirdetni.

BREVIS EXHORTATIO de Matrimonio, ad nouos coniuges dum ritu solenni in faeie Ecclesiæ benedicuntur & copulantur.

SOkan hazasulnac meg vgyan naponkent, de nem értuen mely tiszteletes dolog legén à hazasság, nem mindnyaian vg hazasulnac, à mint kellene. Sőt azt mondgya az Angyal ifiu Thobiasnac, hog nemellyec vgy veszic fel à hazassagot, hogy Istent magoktul, es elmeiekből ki rekesztic, es az ű buia keuansagoknac nem kűlőmben szolgalnac, mint à lo, es az őszuer. Tob: 6.

Nem akarnam szerelmes attyamfiai, hogy

ties

ties ollyanoc lennetec, es annakokaèrt előtőkbe adom rőuideden mi legyen, es mely meltoſagos dolog legyen à hazaſsag, mi végre kel meg hazaſulni, es mint kellyen à hazaſsagnac rendibe élni.

A hazaſsag egy ferfiunac, es egy aſzonyem bernec Iſten ſzerent valo egbe kőtelezeſe. Melynec bőchűletes voltat kőnyű annac meg értení, az ki meg gondollya, hogy nem valami emberi talalmany, hanem az Iſtennec ſzerzeſe, es rendeleſe.

Gen: 2.

Mert à mint Moyſes meg irta, űnen maga à teremtő Iſten viue Adamhoz, ű adá feleſegűl neki Eua aſzont, es ű ſzentele egybe űket, Akcor peniglen midőn mind ketten bűn nelkűl valanac, es à paradichomnac győnyőrűſeges kertében lakoznac vala.

Touabba az ő Tőruenbenis Moyſes altal ſoc kűlőmb kűlőmb vegezeſeket, es rendeleſeket ſzerze à hazaſsag felől. Es az vy tőruenbe az mi iduőzetőnc első chudaiat à menyekőzőbe teue, à vizet borrá valtoztatuan. Annac fő- Math: 19.
lőtte aztis meg iclente, hogy à hazaſsag el valhatatlan tarſasag. Szent Pal peniglen azt beſzeli, hogy tiſzteletes mindenec kőzőt, es tiſzta agy à hazaſsag. Heb: 13.

Ezekből meg teczic, hogy bűchűletes, es Iſten előt kedues kellemetes à ferfiunac, es aſzoni allatnac tőrueny ſzerent valo egybe tarſalkodaſa. Chac hogy kiki mind vgy, es à vegre hazaſullyon meg, mint az Iſten tőruenye keuannya.

Leg előſzőr ſzaporodaſnac okaért. Mert hogy arra valo legen à hazaſsag, meg teczic abbol, hogy mínec vtanna Iſten Adamot, es Euat az ű abrazattyara, es haſonlatoſsagara teremptette volna, meg alda űket es monda. Neuekedgyetec, es gyaporodgyatoc, es tőlchetec be à főldet. Azt akaria à mi vrunc, hogy à meg hazaſsulasba, nem az ű keuanſagoknac be tőlteſere, ſem penzre, ſem marhara, ſem ioſzagra, ſem ſzepſegre, hanem magzatoknac nemzeſere nezzenec az emberec. Hogy ű miattoc ſokaſodgyanac è főldőn az Adamnac fiai, kikből oſztan Iſtennec fiai neuekedgyenec, es az mennyei karoc tellyenec. Illyen io igyekezettel hazaſula meg az ifiu Thobias, es azert ſzol vala imigyen Iſtennel az ű kőnyőrgeſebe. Te tudod Vram, hogy nem buiasagnac okaért veſzem el ez én attyamfiat, hanem magzatokhoz valo ſzeretetből, kikben aldaſsec à te neued mind őrőkcőn őrőkce.

Maſodſzor hogy à ferfiu az aſzonyallatnac, es viſzontac az aſzonyallat az ferfiunac ſegető

tarſa

tarsa es gyamola legen, minden dolgokba szükségekbe, es nyaualyaiokba egymast segechec, tamogassac, es taplallyac. Azt iria Moyses, hogy midon latna Isten, hogy Adamnac magahoz hasonlo segetoie nem volna, monda. Nem io az embernec egyedul lenni: Teremchunc neki hoza hasonlo segetot: Es vgy terempte Euat, s-ugy ada feleseguul utet az elso embernec. Gen: 2.

Harmadszor, fertelmes életnec el tauoztatasaert. Lata Isten, hogy az emberi test geriedezo, es hailando az u keuansagánac be tóltesére. Modot szaba azert benne, mint veheste akarkies eleit, hogy lelkenec meg ferteztetése nelkul legyen az u teste geriedezesenec termeszet szerent valo meg oltasa. Nem vgy mint az oktalan allatoc kozot vagyon, hogy valogatas nelkul olgyulnenec egymassal, hanem hogy à ki nem akar lenni tarsalkodas nelkul, egy tarsot valaszon maganac, ki koteles legyen neki keduét tenni, es aual meg elegeduen, annal tobbet ne esmerien. Errul szol szent Pal, mikor imigyen ir à Corinthusbelieknec. A paraznasagnac el tauoztatasáert, kinec kinec tulaidon hazas tarsa legyen. Im értitec mi vegre valo legyen à hazasag, es minemu okokbol kel embernec meg hazasulni. Erchetec meg immar aztis, mint kellyen à hazasagban élni. 1. Cor: 7.

Azoc élneciol à hazaſsagban, à kíc egymás ſzeretőc. Azt monda Adam à hazasembe-
Gen: 2. Epheſ: 5. rec felől, hogy à kettő egy teſt. Tahat à mint ſzent Palis íria, à ki az ű hazas tarſat ſzereti, tulaidon teſtet ſzereti, es mikeppen hogy ſenki az ű teſtet nem gyűlőli, hanem neueli, es taplallya: azonkeppen ki ki mind tartozic azt à kiuel à hazaſsagba eggyeſült ſziue ſzerent ſzeretni.

Touabba ſzűkseg, hogy à hazas emberec kőzőt rend tartas legen. Egic az masiknac tiſztit maganac ne tulaidonecha, hanem mindenic az ű rendibe maradgon meg, es az ű tulaidon tiſztibe iarion el. A ferfiu feie az aſzonyembernec, mint Chriſtus az Anyaſzentegyhaznac. Annakoka ért az ű tiſzti az, hogy birion feleſegéuel, tanecha, oktaſſa, taplallya, őrizze, ſegeche űtet, es mindenbe gondgat viſellye, ne nyomorgaſſa, meg ne vtallya, ne vgy tarcha, mind ſzolgaloiat, hanem tiſztellye mint tarſat. Emlekezzec meg
1. Pet: 3. ſzent Peternec imillyen inteſgrűl. A ferfiac, vgy mond, eggyűt lakianac feleſegekcel à mint ertelmeſeknec illic, es tiſzteſséget tegyenec az aſzonyallati edennec vgy mint erőtlembnec, es vgy mint kic űkis őrőkősi az Iſtennec io kedueből adatot életnec. Viſzontac az aſzony ember à ferfiunac ſegetſegére teremptetet tarſa, tetemeből valo tetem, es husàbol valo hus. Halgaſſa azert

az ű

az ũ feriẹt, es mikeppen à tõb tagoc à fõtũl fignec azonkeppen ũ ferietũl figien, feriẹnec birtoka alat legyen, engedgyen neki mindenbe. Chac tekenchenec Adamnac es Euanac teremptesẹre, elegge meg tanulhattyac abbol à hazas emberec, mind egyiknec, ſ-mind masiknac mi legyen az ũ tiſzti. Minekutanna Adamot teremptette volna Iſten, terempte vegezetre Euatis, Terempte, mondom, Adamnac nem feiẹbõl ſem labábol, hanem oldalabol. Megiẹlentuén az terempteſnec modgyaual, hogy nem feie vgyan à ferfiunac az aſzonyember, de nem labais, az az, nem rabia, ſem ſzolgaloia, hanem tarſa. Ne emellye fel tahat magat à feleſẹg ferienec fõlibe, hanem értuen hogy nem ũ annac, hanem az ũ neki feie, engedelmes legyen neki, es mint Sara Abrahamot Vranac hya ũtet. De megint à ferfiu ſe verie à fõldhõz, ne tiporia laba ala feleſẹget, hanem ſzereſse, es vgy mint magahoz haſonlo ſegetõet bõchũllye. 1. Pet: 3.

Annac fõlõtte à ferfiunac tiſzti azis, hogy à mint Iſten monda Adamnac, orczaianac veretekeuel egye az ũ kenyerẹt. Munkalodgec hiuatallya ſzerent, kereſsen kenyeret, kiuel ũ magais ẹlheſsen, feleſẹget, gyermekit, es cheledetis ẹltetheſse. Megint az aſzonnac tiſztihez valo do- Gen: 3.

log, hogy vranac à marha kereſesbe io haſonlo ſegetſege legyen. A fonáſt, ſzöueſt, ſüteſt, főzeſt tudgya, es ne reſtellye. Tegye hatra à tunyaſagot, es reſtſeget, legyen gyors, es ſzorgalmatos gond viſelő, ne legen tekozloia, hanem őrzöie, ſzaporetoia, es takargatoia ſźrie marhaiánac. Viſellyen io gondot haza nepére.

Egy arant illeti mind à ferfiat, ſ-mind az ű feleſeget, az ű magzattyoknac lſten ſzerent valo fel neueléſe. Tanechac, es tanettaſſac gyermekeket minden iora. Leg előſzer imadſagra, lſteni ſźlelemre, es lſtenes életre: annakutanna valami oly tudomanyra auagy meſterſegre, ki vtan űdő iartaba tiſzteſſegeſſen el élheſſenec.

Mind ezeknec peniglen ekeſſege, es vgy mint meg tökelleteſſe à hiuſeg, es à tiſztaſag, Hogy hiuec legyenec egymaſnac, tiſztan tarchac az ű agyokat. A mint ſzent Pal paranchollya, à ferfiuis meg adgya vgyan az aſzonnac, az aſzonis à ferfiunac azt, à miuel tartozic, es egymaſnac keduet ne ſzegyec. De az ű tarſa kiuűl ſenkiuel
1. Cor: 7. egyic ſe kőzőſűllyőn. Mert ha igaz à mit vgan azon ſzent Pal mond, hogy az aſzony ember nem bir az ű tulaidon teſteuel, hanem az ű ſźrie, es à ferfiu ſem bir az ű teſteuel, hanem az ű feleſege, egyic ſem ſzabad magaual, hanem tartozic hiuen chac az ű tarſanac tartani magat, es vgy meg

meg őrzeni az ű teſtét. hogy ſenki egyeb ahoz ne nyulhaſson, hanem chac az, à kinec tőrueny ſzerent valo hatalma vagyon raita.

Sőt nem chac hazaſsag kiuűl valo fertelmeſsegtűl kel à kereſtyen hazaſoknac magokat oltalmazni, hanem még űn kőſztőkis, az merteklereſsegnec hatarát meg nem kel halladni. Ne legyenec ollyanoc mint à lő, es az őſzuer, melyekbe ninchen értelem. Ne minden kor ſzolgallyanac à hazaſsagnac chelekedetinec, hanem à ſzent Palnac inteſe ſzerent, neha neha ideiglen egy akaratbol meg vonnyac egymáſtul magokat, kiualtkeppen innep, es bőit napokon, hogy ſzabadosb ſziuel imadkozhaſſanac, es ſzolgalhaſsanac az Iſtennec, es mikoron az oltari ſzentſegnec vetelehez keſzűlnec, hogy valoba, es tellyes lelekcel elmelkedheſsenec annac io tetemenirűl, kit az lathatando ſzentseg alat, lathatatlanul hozzaioe veſznec. Pſal. 31.

Ezeket én ti érettetec ſzamlalam elő, kic vionnan adgyatoc à hazaſsagnac rendire magatokat, hogy tuduan mi legyen, mely meltoſagos dolog, es mire valo legyen à hazaſsag, Iſten ſzerent tudgyatoc meg hazaſulni, es à hazaſsagban élni. Kérlec es intlec, hogy ahoz tarchatoc

magatokat, az mit moſtan én tűllem hallottatoc.

De hogy egynehany igęt à felőlis ſzollyac, az miert moſt én előmbe, es è ſzent gyűlekezet eleibe allottatoc. Iollehet Iſtennec niluan valo parancholattya arrul ninchen, hogy az hazas emberec meg eskűdgyenec, es eskűuęſsel adaſsanac egybe, mind az altal ſokaknac alhatatlanſaga miat, az ſzűkseg keſzeretette reia az mi eleinket, hogy be vőttec, az keſzerét minketis hogy meg tarchuc ezt az ſzokaſt. A két ſzemelynec egyenlő, es egymaſsal eggyeſűleſre valo el vegezet akarattya, mellyet ſzauokeallis meg ielentnec ſzerzi à hazaſsagot, nem az eskűues. De miuel hogy vannac ollyac, kic tőkelletlenec, chac hamar hatra mennenec az ű fogadaſokba, ſ-el hadnaia hazas tarſokat, ha valami kilső bizonſaga, es oly kőtele nem volna, mely emberec előttis el valhatatlanna tenneie az ű hazaſsagokat, annakokaért meg eskűttyűc azokat, à kic őſzue kőtic magokat. Hogy mikeppen Chriſtus az lelki hazaſsagba hittel fogad hozza, es hittel gyűrűz meg minket, azonkeppen az teſti hazaſsagis, ki peldaia az lelkinec, hittel kőtelezteſsec őſzue. Es hogy az emberec előttis az eskűes altal meg erősſetteſsec, es meg bizonyettaſsec à hazaſsag. A ve-

Ezech: 16.
Oſee 2.
Eſa: 54.

gre

gre hogy ha valamellyic ſzemely valaha az v-
tan tarſat el hadnaia, tahat az emberi tőruenyis
ſoc keppen meg bűntetheſſe űtet. Ne chac vgy
mint hazaſsag tőrőt, hanem hitetlent, es eskűe-
ſęnec meg ſzegőetis. Annakokaért à mi eleink-
nec io ſzokaſa, es ſzertartaſa ſzerent, im meg eſ-
kűtlec titeketis.

TEMETESKOR VALO
Prædikatio.

Occupatio magna creata eſt, omnibus ho- Eccleſ: 40.
minibus, & iugum graue ſuper filios A-
dam, à die exitus de uentre matris eorum,
uſq; in diem ſepulturæ in matrem omniũ.
Az Iſten lelkeuel meg tellyeſsedet
Bőlch Syrach, ez igekcel meg magarazza, az
emberi romlando allapatot: Nagy nyughatat-
lansag, es terhes iga vettetec Adamnac minden
ſiaira ſzűleteſektűl fogua, temeteſeknec napiaig,
midőn az kőzőnſeges anyoknac kebeleben, az
az, az főldben be helheztetnec. Mely igekcel
rettegeti, ez vilaghoz ragazkodot lelkedet, hog
ki ki mind gondolkodgyec, ez mulandó vilag-
nac allapattyarol, melynec nagy reſze, ſzent Ia- 1. Ioan: 5.
nos mondaſa ſzerent, az gonoſzsagban tiſztan
el merűlt, az rea kőuetkezendő nyomoruſagro-

lis, mely az itilet vtan nyomorgatni, es ſany argatni fogia az más vilagon, hogy valamikor gondolkodnec. Nem oknelkûl int vgyan azon bôlch mindnyaiunkat imez beſzedeuel: Sokcal
Eccle: 7. iob (vgy mond) az meg keſseredet ſziuô emberec hazahoz iarulni, hogy ſem az vendeges helre menni, mert ott minden embernec, vege felôl pelda adatic, es az élô ember, életenec vegerôl meg emlekezic: ielentuen az bôlch, hogy ſiras, es kônyuezes, mely ſzokot az halottoknal lenni, nem egyebre inche az embert, hanem az vtolſo ſiraſnac, es keſerûſegnec el tauoztatáſara, mely az embernec halala vtan kôuetkezendô, ha maga magat lelki tôredelmeſſeggel, ez vilagon
Eccle: 12. meg nem kefereti. Salomonis nem heiaba int mindeneket vtolſo dolgairol, tanachul aduan, hogy az ember meg emlekezzec iſiuſaganac ideien, az û teremptôierôl, es akcor gondolkodgec felôle, minec elôtte, el kôzelgeſſen az nyomoruſagnac ideie, es ielen legyenec azoc az idôc, melyben az ember azt keſzdi mondani, ninch keduem lemiben imar è vilagon, azert fęlyed az leſtent, es parancholatit tarchd meg: mely iraſaual velûnc azt akaria el hitetni, hog akar mint ûzze valaki, ez vilagnac dichôſeget, es életit, de vegtere benne ſemit nem tapaſztal ſiraſnal, es keſerûſegnel. A ſzent iraſis, ez vilagnac gyônyôrûſeges

ſeges èletit, *Locum flentium, ſiue lachrymantium*, ke- Iud: 2.
ſerüſeg, es ſiralom helenec neuezi, melyet midőn
meg eſmer: volna ſz: Pal, tereſenec vtanna, nagy Phil: 2.
buzgo ſziuel tudomant tén maga felől, hogy
minden è vilagi dichőſeget vgy tartana, mint va
lami el vetet ganét, chac hogy az Chriſtusban
reſze lehetne. Hieremias prophetais, meg eſ- Hier: 20.
meruen az emberi allapatnac alhatatlanſagat, igy
keſzde ſzollani: Miert ſzűletettem én, hoǵ győ-
trelmemet latnam, es életemnec idő folyaſa, or-
czamnac pirulaſa lenne. De ha lob patriarchat Iob: 3.
meg tekentyűc, ez vilagnac terhes nyomoruſaga
alat, vgyan haborkodic: Veſzen el vgy mond
az nap, melyen ez vilagra ſzűlettetem volt, fele-
dekensegbe legyen az eyeli idő, melyben mon-
dottac, hoǵ ember fogantatot anyamnac mehe-
be. Mind ezekből imar, à kereſtyen ember két
tanulſagot vehet. Előſzőr, haluan az emberi é-
letnec alhatatlanſagat, ſenki az ű halottyan ma-
gat fölőtteb ne győtőrye, mint az ketſegben eſ-
ſet emberec ſz: Palnac mondaſa ſzerent: mert az 1. Theſ: 4.
mint ſzent Hieronimus ir: *Nihil abſtulit tuum, qui* Epiſt: ad Cy-
dignatus eſt recipere proprium: Semi tulaydonodat rasium.
el nem vette (vgy mond) az, à ki ſaiattiat mel-
toztatta magahoz venni. Bizonyara eſztelenſeg
azert máſnac ſaiattyaért keſergeni, midőn ember
érti, hogy az mi el vetetet, tulaydona nem volt,

mely rend nelkůl valo keſergesbŏl, az Iſten neuenekis gyakran gyalazatya ſzokot kŏuetkezni, miuel hogy atkozodnac, veſzekednec nemelyec halottyoc vtan, inkab kedueluen azokat Iſteneknel: nem ok nelkůl beſzelget ſz: Agoſton doctoris ezkeppen. *Qui perfecte Deum diligit, non affligitur in morte cuiusquam, quoniam qui toto animo Deum diligit, nouit, nec ſibi perire, qui Deo non perit. Deus autem Deus uiuorum eſt, non Deus mortuorum:* Az ki (vgy mond) tŏkelleteſſen ſzereti az Iſtent, ſenki halalan nem gyŏtri magat, tuduan hogy tůle el nem veſzet az, à mi Iſtennec el nem veſs, az Iſten penig eleueneknec, nem halottaknac Iſtene.

Lib: de uera Religione cap: 43.

Maſodſzer, vgyan ebbŏl indettatic, az emberi gondolat azoknac elmekedeſere, melyec elegedendŏ ŏſztŏni lehetnec, ez vilag meg veteſere, es vtalaſara, ſŏt az mi leg tŏkelletesb, maga allapattyanac, meg eſmereſere, melyben az fŏlſeges Iſten, embernec leg fŏb bŏlcheſeget helyheztette; Meg emlekezzel vgy mond ember, mert por vag, es porra leſzes. Mely igiket tekentuen magaban ſzent Agoſton, beſzedet magahoz igy tereti. *Quid ſum miſer niſi uas ſterquilinij, concha putrefactionibus plena, uermis, repletus fœtore & horrore, pauper, nudus, multis ſubiectus caſibus, ignorans meũ in hoc mundo ingreſſum qualis fuerit, aut qualis ſit ſtatura mors, & egreſſus miſerabilis, cuius dies fugiunt, a fugiunt,*

Gen: 3.

Lib: ſoliloq: cap: 2. lib: 10. de ciuitate.

fugiunt, cuius uita crescit, & decrescit sicut luna, sicut folia, quæ crescunt in arbore, & paulo post defluunt: Ketségnelkül nem egyebből tanulta è sz: iambor az emberi allapatnac nyomorult rendit, hanem azoknac iraſabol, kic az Istenec baratſagos nyaiaſſagaual éltenec, es önnét tanultac, magoc élektekbenis azt kötueteſſel meg tapaſztaltac. Innen ſzarmaznac imez ſzozatoc nagy panaskeppen az Isten lelkeuel tellyeſedet emberektől: Am Iob azt ielenti, hogy az aſzonytul ſzülletet ember, röuid ideig viſzi életit, azomban minden nyaualyakcal meg rakodic, ki elöſzer, mint egy virag, ki fakad, es viragzic, de mindgyaraſt el heruad, es el hul, mint az arnec, ſoha egy allapatban meg nem marad. Eſaias altalis igé ſzol az Isten, kialch vgy mond? mit kialchac? minden teſt, ¡chac fü, minden dichöſege mint az fünec viragia, meg heruadot az fü, le hullot az ü viragia: mely helét az prophetanac ſz: Hieronimus magarazuan, ezt iria. *Reuera ſi quis fragilitatem carnis aſpiciat, & quot horarum momentis creſcimus, & decreſcimus, nec in eodem ſtatu maneamus, non dubitabit, carnem fœnum, & gloriam eius, quaſi florem fœni, ſiue prata camporum dicere, qui dudum infans, ſubito puer, repente iuuenis, & uſque ad ſenectutem, per ſpatia mutatur incerta, & ante ſe ſenem intelligit, quam iuuenem ſe non eſſe miretur.* Ez alhatatlan allapathoz kepeſt az em-

Iobi 14.

Eſa: 40.

In Epitaphio Nepotiani,

bert hydrianac, romlando korſo edennec neue-
ze az bőlch, ki oly erőtlen, hogy ahol ſzinten
Eccle: 12. romlaſat nem varnais, meg tőric, es meg romol.
Vallyon mit igirhetűnc azert atyamfiai magunc
felől, auagy az mi nyomorult allapatunkat, mi-
uel tamogathattyuc egyebbel? hanem à kiuel pi-
rongat bennűnc az Iſtennec ſz: lelke: mit keuel-
Eccle: 10. kedel te hamu, es por. Auag az mint lob mond-
Iob. 10. gya, Emlekezzel meg vram, hogy sárbol for-
maltal engemet, iſmeg porra valtoſztacz en-
gemet.

Ezec igy leuen azert, mi lehet è vilagon az
mi batorſagunc, es vigaſztalaſunc, holot illyen
Mar: 13. nyomorultnac értyuc allapatunkat? Egyeb re-
menſegűnc nem talaltatic annal, melyre taneta
Luc: 12. minket az Iſtennec fia, hogy mindnyajan vi-
gyazzunc, okatis adgya: mert nem tudgyatoc
mely időben, auagy oraban, itűuendő hozzatoc
Math: 24. & 25. az embernec fia, ſzűkseg hogy keſzen talallyon
bennűnc. Mely igeket ſz: Euſebius Emiſse: ma-
gárazuan, feienkent bennűnc ebreget ez igekcel.
Homel: in E- Paratos nos inueniat extrema neceſsitas, quæ ſæpe præ-
uangel: uenit inparatos, certam nobis imponat ſolicitudinem,
incerta conditio. Quotidianus ſit illius periculi metus,
cuius neſcitur incurſus. Keſzen talallyon bennűnc,
az vtolſo halalunc, ki gyakran eleit veſzi, az ke-
ſzűletleneket, bizonyos ſzorgalmatoſsagra kiſz-

teſsen

teſsen bennůnket, az mi életůnknec bizontalan volta, mindennapi legyen, az vtolſo veſzedelemnec fęlelme, mely tudua ninchen nalunc, hozzanc valo kőzelgeſe.

Vigyazni azert nem egyeb, hanem ſietſeggel az bůnről pænitentiat tartani, mint az Iſtenis ů maga meg magyarazza. Szůnnyetec meg az gonoſztul, es tanullyatoc iot cheleledni, vallyon miert? meg mutatya ſzerető ſzent fia. Ha pœnitentiat nem tartotoc, egyůl egyic, mindnyaian el veſztec. Az pænitentia tartaſnac penig ſummaia chac ez, mint az Iſtennec lelke niluan meg ielentet: Az gonoſzoknac vgy mond vtain ſokaig ne mulas, ne kéſel, halalodnac előtte gyonnyal meg, mert az holt embertůl el veſz az gonas. Hat mikor kel gyonaſt chelekedni? Meg tanet azon helen az Bőlch. *Confiteberis uiuens, uiuus & ſanus, confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus eius:* Io egeſseged, es eleuenſeged leuén vgy mond, gyonnyal meg, dichőechéd az vr Iſtent, es teis dichekedni fogs az ů kegyelmeſsegeben. Mely mondaſat vegtere igy feiezi be. O mely nagy irgalmaſsaga, es kegyeſſege azokhoz, az kic hozza térnec. Egyenlőkeppen ſzent Ianoſis, az vy tőruenybe, erre int bennůnket. Ha meg gyonnyuc (vgy mond) bůneinket, hiů, es igaz az Iſten, meg bochattya bůneinket.

Eſa: 1.

Luc: 13.

Eccleſ: 17.

1. Ioan: 1.

Ezekre azert az dolgokra indetnac beñůnc, az mi ſzerelmes attyank fiainac, felebaratinknac, mindennapi ez vilagbol valo ki mulaſoc, hogy ki ki mind magara varia azt, az mit az ů feletarſan lát, es eſmer. Innet az Bőlchis, az koporſoban helyheztetet holt embernec kepeben, ſzolettya az eleuen, es egeſseges embereket. *Memor eſto iudicij mei, ſic enim erit & tuum, mihi heri, & tibi hodie:* Meg emlekezzel (vgy mond) ember ki még éls, rolam meg lőtt itiletemről, mert ſzinten igy leſzen tenekedis dolgod: Ennekem tegnap, teneked ma. Mely igéc vtan, int mindeneket az Bőlch, ez igekcel. Nyugoſd meg az te elmelkedeſedet, az meg holt embernec nyugodalman: lelentuen hogy valaki az meg holt embernec allapattyat, elmeieben fogia forgatni, magaban meg keſereduen, az kőuetkezendő itiletről egyetembe gondolkoduan, nem chac è vilagnac ſzerelmetůl meg nem iſzonyodic, de ſőt, lelket, teſtet, erzekenſeget, az egy vr Chriſtuſnac aianluan, vgy rendeli életit, hogy az ů élete, ſz: Palnac mondaſa ſzerent, à Chriſtus, halala penig nyereſeg. Effeleke azert, amaz igiret, mellyel ſzent Ianoſnac hallomaſara biztattya, batorettya vala az Iſtennec Angyala, ez vilagbol ki mult ſzent iambor kereſtyeneket: Boldog halottac (vgy mond) valakic az vrban meg halnac,

Eccle: 38.

Phil: 1.

Apoc: 14.

halnac, miuel hogy ůk, meg nyugodnanac akkor minden faratſagoktul, ioſzagos chelekedetec, kŏuetuen ůket. Effele dolgokrul penig azert emlekezzůnc ez moſtani kereſztyen gyůlekezetbe, hogy tiſzta ſziuel, es lelekcel gondolkoduan ez inteſrŏl, magunkat meg eſmeriůc, reo menſegůnkis tamadġyon, ſzent Palnac tanetaſabul, az ŏrŏkce valo fŏl tamadaſra, es az dichŏſegnec meg nyereſere, mely el keſzetetet azoknac, kic fęlic az Iſtent, Amen.

1. Cor: 15.
1. Theſſ: 4.

14009-1961

Orationes in sepultura paruulor.

Vers. Ille autem ppter innocentiam suscepisti Respons. Et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum. &c.

Oremus

Omnipotens sempiterne Deus, qui omnibus paruulis renatis fonte baptismatis dum migrant a seculo, sine ullis eor meritis uitam illico largiris aeternam, sicut animae huius paruuli hodie credimus te fecisse: Fac nos quaesumus Domine, per intercessionem Beatae Mariae semper Virginis, et omnium sanctor tuorum hic purificatis tibi mentibus famulari, et in Paradyso cum beatis paruulis perreniter socjari. Per Christum Dominum nostrum.

Apud sepulturam iam, si peruenerint dicitur oratio sequens.

Kyrie Christe. Kyrie

Pater noster &c.

Vers. Sinite paruulos uenire ad me &c.

Respons. Talium est enim regnum coelorum

Oremus

Omnipotens sempiterne Deus, sanctae puritatis amator, qui animam huius paruuli ad coelor regnum hodie misericorditer uocare dignatus es: digneris etiam Domine, ita nobiscum misericorditer agere, Ut meritis tue sanctissime Passionis; et intercessione B. Mariae semper Virginis, et omnium sanctorum tuor, in eodem regno nos cum omnibus sanctis, et electis tuis, semper facias cognudere. Qui uiuis et regnas cum Deo patre in unitate spiritus sancti Deus per ipsa secula seculorum. Amen

Benedicamus Deo
Deo gratias

Requiescat in pace
Amen.

Rectus intentione

Elevatio in contemplatione siue meditatione

Longaminis in tribulatione ppensione

Jocundus in omni actione

Gratus de beneficiorum receptione

Innocens de peccatorum pollutione et maxime mortalium

Orans deum pro sua et aliorum auxiliatione

Serviens deo ex dilectione

Virtutes ponderat in exercitatione

Solicitus perseverare in pmissione

Etimologizatio monacorum et clericorum

Dominus Jabe me Venise ad Ulmia dei

Introductio Mortuæ Mulieris in partu.

Primo dicitur Pater nr. & Aue Mria, Postea Psalmus. Miser: & De prof:

Deus Pater Dni Nri Jesu chri, Deus totius misericordiæ qui dominaris uitæ & mortis, qui es medicus animarum, respice propitius de præparato habitaculo tuo sup hanc famulam tuam quæ aduersa ualetudine detinetur. Et uisita eam uisitatione Coelesti, sicut per unigenitum filium tuum uisitare dignatus es Socrum Petri & Saram Ancillam tuam alleuia eam domine de statu laboris sui, ut sana & incolumis In Ecclesia tua tibi Grata referat actiones, bene + dicere, & sancti + ficare digneris Famulam tuam Bene + dictione Coelesti. In Nomine Pat. & F. & Spus, Sti Amen.

Alia oratio.

Deus qui mortuam Eliduam Saræ per Abrham semen fecundare dignatus es, vt ei etiam contra spem sobolis nasceretur preces famulæ tuæ propitius respice, Ut filium Vel filiam quam sibi dedisti fac ut uiuere possit, et bene + dicas & bene + dicere, & sancti + ficare digneris. & hanc famulam tuam mortuam Coelesti bene + dictione. In Nne Patris

Postea dic.

Ingredere in templum Dei sine impedimento Sathanæ vt habeas Partem cum Dno Nro Jesu Chro In vita eterna Amen.

Domine ad adjuuandum

Media vita in morte
sumus

Anno 1644

Adm R. P. Fri Joanni
Baptista

Restaurálta: Szalai Veronika 2010.

700284